

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmän väliraportti

Helsinki 2009

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmän väliraportti

Helsinki 2009

Maa- ja metsätalousministeriölle

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 17.9.2008 työryhmän selvittämään vesihuoltolain ja siihen liittyvän lainsäädännön tarkistamistarpeet sekä valmistelemaan tarvittavat ehdotukset säädösmuutoksiksi. Työssään työryhmän tuli kiinnittää huomiota erityisesti vesihuollon kehittämissuunnitelmien sisältövaatimukseen ja suunnitelmien tarkistamiseen määräajoin, vesihuollon erityistilanteisiin varautumiseen, laitosten varautumissuunnitteluun ja varallaoloon, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksen sisältöön ja päätöksen suhteeseen vesihuoltolaitoksen velvollisuuksiin, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamiseen vesihuollon palvelujen tarpeen vähentyessä, vesihuoltolaitoksen taloutta koskevien säännösten toimivuuteen, raakaveden tarkkailua koskevien säännösten toimivuuteen, hulevesien johtamisen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen sekä vesihuoltolaitoksen verkkoon liittämismuutoksiin ja siitä vapauttamiseen. Lisäksi työryhmän tuli selvittää tarve täsmentää vesihuollon maksujen yleisiä perusteita sekä kehittää valvonta- tai muita menettelyjä sen varmistamiseksi, että laitoksen perimät vesihuoltomaksut ovat yhtäältä kohtuulliset ja toisaalta riittävät, ja että maksutulojen käyttö on asianmukaista vesihuoltopalvelujen ylläpitämiseksi pitkällä aikavälillä. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon uusimmat selvitykset vesihuollon liiketoiminnan valvonnan järjestämisestä. Työryhmän tuli saattaa työnsä päätökseen 31.10.2009 mennessä.

Työryhmän puheenjohtajaksi ministeriö määräsi vesihallintojohtaja Kai Kaatran maa- ja metsätalousministeriöstä ja varapuheenjohtajaksi lainsäädäntöneuvos Jukka-Pekka Tolvasen maa- ja metsätalousministeriöstä. Työryhmän jäseniksi ministeriö nimesi vesiylitarkastaja Minna Hanskin maa- ja metsätalousministeriöstä, ylitarkastaja Katri Nuujan ympäristöministeriöstä, yli-insinööri Jorma Kaloisen ympäristöministeriöstä, neuvotteleva virkamies (1.6.2009 lähtien johtaja) Jari Keinäsen sosiaali- ja terveystieteiden ministeriöstä, apulaisjohtaja Päivi Seppälän Kuluttajavirastosta, kehittämissinööri Paavo Taipaleen Suomen Kuntaliitosta, lakiasiain päällikkö Anneli Tiaisen Vesi- ja viemärlaitosyhdistyksestä sekä osastopäällikkö Ari Nygrenin Pirkanmaan ympäristökeskuksesta. Työryhmän pysyväksi asiantuntijaksi ministeriö nimesi yksikönpäällikkö Markku Maunulan Suomen ympäristökeskuksesta ja sihteeriksi vesihuoltoinsinööri Jarmo Siekkisen Pohjois-Savon ympäristökeskuksesta sekä lakimies Antti Belinskij'n maa- ja metsätalousministeriöstä. Ministeriö nimesi 16.2.2009 alkaen vanhempi hallitussihteeriksi Pekka Kemppaisen maa- ja metsätalousministeriöstä työryhmän jäseneksi lainsäädäntöneuvos Jukka-Pekka Tolvasen tilalle sekä 15.5.2009 alkaen yhdyskuntatekniikan päällikkö Kirsi Ronnun Suomen Kuntaliitosta työryhmän jäseneksi kehittä-

misinsinööri Paavo Taipaleen tilalle. Työryhmä kutsui asiantuntijakseen 17.6.2009 alkaen lainsäädäntöneuvos Tuire Tainan maa- ja metsätalousministeriöstä ja sihteerikseen 17.6.2009 alkaen tutkija Tiina Pullolan Hämeen ympäristökeskuksesta.

Työryhmän 17.6.2009 maa- ja metsätalousministeriölle tekemän esityksen perusteella ministeriö päätti 13.7.2009 tarkistaa antamaansa toimeksianto siten, että työryhmän tuli jättää työstään väliraportti ja hankkia siitä lausunnot kuluvan vuoden loppuun mennessä sekä saada työnsä päätökseen 30.4.2010 mennessä. Tarkistetun toimeksianton mukaan työryhmän tuli myös arvioida käytettävissä olevien ja lähiaikoina valmistuvien uusimpien selvitysten perusteella, onko vesihuoltopalvelujen turvaamiseksi tarpeen kehittää vesihuoltolaitosten maksuja, taloutta ja raportointia koskevia säännöksiä. Työryhmän tuli kiinnittää erityistä huomiota laitosten taloudenpidon läpinäkyvyyden ja vesihuoltolaitteistojen asianmukaisen ylläpidon turvaamiseen. Vesihuoltolaitosten talouden valvonnan ja vesihuoltomaksujen valvonnan kehittämiseksi työryhmän tulee tarkastella mahdollisina vaihtoehtoina julkisuusvalvonnan kehittämistä, erityistä valvontalautakuntaa sekä uuden valvontaviranomaisen perustamista. Selvitysten perusteella työryhmän tulee tehdä tarpeelliseksi katsomansa säännösehdotukset.

Työryhmä on kokoontunut 17.12.2009 mennessä 35 kertaa. Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä on selvittänyt tarpeet vesihuoltolainsäädännön tarkistamiseen vesihuollon kehittämissuunnitelmien, erityistilanteisiin varautumisen, toiminta-alueiden hyväksymispäätösten, toiminta-alueiden supistamisen, raakaveden tarkkailun sekä vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämismahdollisuuden ja siitä vapauttamisen osalta. Työryhmä on teettänyt selvityksen vesihuollon erityistilanteisiin varautumisesta eräissä vertailumaissa sekä selvityksen vesihuollon organisoinnista, maksuista ja sääntelystä eräissä Euroopan maissa. Se on kuullut asiantuntijoita raakaveden tarkkailun sekä vesihuollon liiketaloudellisen sääntelyn osalta.

Työryhmä on laatinut ehdotukset vesihuoltolain soveltamisalasta, valvontaviranomaisista, vesihuollon kehittämisestä, vesihuoltolaitosten toiminta-alueista ja niiden hyväksymisestä ja laitosten tarkkailuvollisuuksista annettujen säännösten tarkistamisesta sekä vesihuollon erityistilanteisiin varautumiseen liittyvistä säännöksistä. Työryhmän asettama jaosto on lisäksi selvittänyt, voidaanko hulevesien hallinnasta valmistellut säännökset tai osa niistä sijoittaa maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999).

Työryhmä jättää oheisena maa- ja metsätalousministeriölle väliraportin. Siinä esitetään työryhmän tähän mennessä valmistelemat ehdotukset vesihuoltolain tarkistamiseksi. Lisäksi siinä esitetään työryhmän alustavat ehdotukset hulevesien hallinnan sääntelyn kehittämisestä. Säännösehdotusten lisäksi raportissa käsitellään myös eräitä sellaisia työryhmässä esillä olleita vesihuoltolain tarkistamisehdotuksia, jotka eivät ole johtaneet säännösehdotuksiin. Raportissa säännösehdotukset ja muut työryhmän käsittelemät tarkistamisehdotukset on jaoteltu aihepiireittäin. Kunkin aiheotsikon alle on kerätty myös sääntelyn nykytilaan ja kehittämistarpeisiin liittyviä seikkoja sekä referoitu lyhyesti työryhmässä aiheesta käytyä keskustelua.

Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä hankkii väliraportista lausunnot ja viimeistelee ehdotuksensa lausuntojen perusteella. Työryhmä jatkaa työtään muun muassa vesihuoltolaitosten taloutta koskevien säännösten ja vesihuollon maksujen yleisten perusteiden osalta. Tältä osin työryhmä jättää ehdotuksensa loppuraportissaan.

Helsingissä 17. päivänä joulukuuta 2009

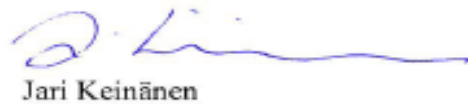

Kai Kaatra

Pekka Kemppainen

Minna Hanski

Katri Nuuja

Jorma Kaloinen

Jari Keinänen

Päivi Seppälä

Kirsi Rontu

Anneli Tiainen

Ari Nygren

Markku Maunula

Tuire Taina

Jarmo Siekkinen

Antti Belinskij

Tiina Pullola

SISÄLLYSLUETTELO

Johdanto	7
1 Vesihuoltolain soveltamisala	9
2 Vesihuollon kehittäminen ja järjestäminen	12
2.1 Vesihuollon yleinen kehittäminen (5 §)	12
2.2 Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueet	15
2.2.1 Toiminta-alueiden rajaaminen (7 §) ja tarkemmat säännökset (36 §).....	15
2.2.2 Toiminta-alueen hyväksyminen (8 §)	17
2.2.3 Toiminta-alueen supistaminen	21
3 Vesihuollosta huolehtiminen	31
3.1 Vesihuoltolaitoksen toiminta-aluepäätöksen suhde vesihuoltolaitoksen velvollisuuksiin (9 §)..	31
3.2 Vesihuoltolaitteiston ylläpito ja saneeraus (13 §).....	31
3.3 Vesihuoltolaitoksen tarkkailuvelvollisuudet (15 §).....	32
4 Vesihuollon erityistilanteisiin varautuminen	36
4.1 Julkisen sektorin varautumisvelvoitteet.....	36
4.2 Vesihuoltolaitoksen varautumisvelvoitteet	38
5 Vesihuoltolaitoksen verkostoon liittäminen ja siitä vapauttaminen	45
5.1 Liittämismuutosten vapauttaminen (11 §)	45
5.2 Liittämiskohdat (12 §).....	48
6 Valvonta ja vireillepano-oikeus	51
6.1 Valvontaviranomaiset (4 §)	51
6.2 Rikkomuksen laiminlyönnin oikaiseminen (29 §), Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämishenki (30 §), Vireillepano-oikeus (31 §)	53
7 Hulevesien hallinta.....	55
7.1 Ehdotus hulevesien hallintaa koskevien säännösten sisällyttämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999).....	56
7.1.1 Määritelmät	56
7.1.2 Hulevesien hallinta kiinteistöllä	57
7.1.3 Hulevesien hallinnan järjestäminen	59
7.1.4 Hulevesien hallintaa koskevat määräykset	62
7.1.5 Hulevesisuunnitelma	63
7.1.6 Hulevesijärjestelmän toteuttamisvelvollisuus.....	64
7.1.7 Hulevesien hallinnan järjestämisestä perittävät maksut	65
7.1.8 Muut säännökset maankäyttö- ja rakennuslaissa	66
7.2 Ehdotus hulevesien hallintaa koskevien lakimuutosten voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiksi.	66

Johdanto

Vesihuoltolaki (119/2001) tuli voimaan 1.3.2001 korvaten silloisen yleisistä vesi- ja viemärlaitoksista annetun lain (982/1977) ja jätevesimaksusta annetun lain (610/1973). Lain tavoitteena on turvata talousveden riittävä saatavuus kohtuullisin kustannuksin sekä terveyden- ja ympäristönsuojelun kannalta asianmukainen viemärointi. Vesihuoltolaki sisältää säännökset muun muassa vesihuollon yleisestä kehittämisestä ja järjestämisestä, kunnan, vesihuoltolaitoksen ja sen asiakkaiden velvollisuuksista ja oikeuksista, vesihuollon kustannuksista ja maksujen määräytymisperusteista sekä laitoksen ja asiakkaan välisistä sopimuksista.

Maa- ja metsätalousministeriö on seurannut vesihuoltolain täytäntöönpanoa ja lain toimivuutta lain voimaantulosta lähtien. Osana seurantaa ministeriö teetti syksyllä 2006 laajan kyselyn, jossa kartoitettiin vesihuoltolaitosten, kuntien viranomaisten ja keskeisten sidosryhmien näkemyksiä vesihuoltolain toimivuudesta. Seurannan ja kyselyn perusteella voitiin todeta, että vesihuoltolaki on yleisesti ottaen toiminut hyvin, eikä lain soveltamisessa ole ilmennyt suuria ongelmia. Eräitä lain säännöksiä arvioitiin kuitenkin olevan tarpeen tarkentaa tai tarkistaa.

Maa- ja metsätalousministeriö asetti 17.9.2008 työryhmän selvittämään vesihuoltolain ja siihen liittyvän lainsäädännön tarkistamistarpeet sekä valmistelevaan tarvittavat ehdotukset säädösmuutoksiksi. Työssään työryhmän tuli kiinnittää huomiota erityisesti vesihuollon kehittämissuunnitelmien sisältövaatimukseen ja suunnitelmien tarkistamiseen määräajoin, vesihuollon erityistilanteisiin varautumiseen, laitosten varautumissuunnitteluun ja varallaoloon, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksen sisältöön ja päätöksen suhteeseen vesihuoltolaitoksen velvollisuuksiin, vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamiseen vesihuollon palvelujen tarpeen vähentyessä, vesihuoltolaitoksen taloutta koskevien säännösten toimivuuteen, raakaveden tarkkailua koskevien säännösten toimivuuteen, hulevesien johtamisen tarkoituksenmukaiseen järjestämiseen sekä vesihuoltolaitoksen verkkoon liittämiselvelollisuuteen ja siitä vapauttamiseen. Lisäksi työryhmän tuli selvittää tarve täsmentää vesihuollon maksujen yleisiä perusteita sekä kehittää valvonta- tai muita menettelyjä sen varmistamiseksi, että laitoksen perimät vesihuoltomaksut ovat yhtäältä kohtuulliset ja toisaalta riittävät, ja että maksutulojen käyttö on asianmukaista vesihuolto- palvelujen ylläpitämiseksi pitkällä aikavälillä. Työryhmän tuli työssään ottaa huomioon uusimmat selvitykset vesihuollon liiketoiminnan valvonnan järjestämisestä. Työryhmän tuli saattaa työnsä päätökseen 31.10.2009 mennessä.

Työryhmän 17.6.2009 maa- ja metsätalousministeriölle tekemän esityksen perusteella ministeriö päätti 13.7.2009 tarkistaa antamaansa toimeksiantoa siten, että työryhmän tuli jättää työstään väliraportti ja hankkia siitä lausunnot kuluvan vuoden loppuun mennessä sekä saada työnsä päätökseen 30.4.2010 mennessä. Tarkistetun toimeksianton mukaan työryhmän tuli myös arvioida käytettävissä olevien ja lähiaikoina valmistuvien uusimpien selvitysten perusteella, onko vesihuoltopalvelujen turvaamiseksi tarpeen kehittää vesihuoltolaitosten maksuja, taloutta ja raportointia koskevia säännöksiä. Työryhmän tuli kiinnittää erityistä huomiota laitosten taloudenpidon läpinäkyvyyden ja vesihuoltolaitteistojen asianmukaisen ylläpidon turvaamiseen. Vesihuoltolaitosten talouden valvonnan ja vesihuoltomaksujen valvonnan kehittämiseksi työryhmän tuli tarkastella mahdollisina vaihtoehtoina julkisuusvalvonnan kehittämistä, erityistä valvontalautakuntaa sekä uuden valvontaviranomaisen perustamista. Selvitysten perusteella työryhmän tuli tehdä tarpeelliseksi katsomansa säännösehdotukset.

Työryhmä otti nimekseen vesihuoltolain tarkistamistyöryhmä. Toimeksiantonsa mukaisesti työryhmä on selvittänyt tarpeet vesihuoltolainsäädännön tarkistamiseen vesihuollon kehittämissuunnitelmien, erityistilanteisiin varautumisen, toiminta-alueiden hyväksymispäätösten, toiminta-alueiden supistamisen, raakaveden tarkkailun sekä vesihuoltolaitoksen verkkostoon liittämiselvelollisuuden ja siitä vapauttamisen osalta. Työryhmä on laatinut ehdotukset vesihuoltolain soveltamisalasta, valvontaviranomaisista, vesihuollon kehittämisestä, vesihuoltolaitosten toiminta-alueista ja niiden hyväksymisestä, laitosten tarkkailuvelvollisuuksista annettujen säännösten tarkistamisesta sekä vesihuollon erityistilanteisiin varautumiseen liittyvistä säännöksistä. Työryhmä on laatinut ehdotuksen myös hulevesien hallintaa koskevien säännösten sisällyttämisestä osaksi maankäyttö- ja rakennuslakia (132/1999). Edellä luetellut ehdotukset sisältyvät tähän väliraporttiin.

Työryhmän työtä on tarkoitus vielä jatkaa vesihuoltolaitosten taloutta ja raportointia koskevien säännösten sekä vesihuollon maksuihin liittyvien säännösten tarkastelulla. Lisäksi työryhmä selvittää tarvetta tarkistaa vesihuoltolaitosten talouden valvonnan ja vesihuoltomaksujen valvontaan liittyvää sääntelyä. Työssä hyödynnetään vesihuoltolaitosten taloudesta ja liiketoiminnan valvonnasta tehtyjä selvityksiä, joista viimeisin valmistuu kuluvan vuoden loppuun mennessä.

Tässä väliraportissa esitellään työryhmän tähän mennessä valmistelemat ehdotukset vesihuoltolain tarkistamiseksi. Lisäksi esitellään työryhmän ehdotukset hulevesien hallinnan sääntelyn kehittämisestä. Säännösehdoitusten esittelyn lisäksi raportissa esitellään myös sellaisia työryhmässä esillä olleita vesihuoltolain tarkistamisehdotuksia, jotka eivät ole johtaneet säännösehdoituksiin. Raportissa säännösehdoitukset ja muut työryhmän käsittelemät tarkistamisehdotukset on jaoteltu aiheoryhmittäin. Kunkin aiheotsikon alle on kerätty myös sääntelyn nykytilaan ja kehittämistarpeisiin liittyviä seikkoja sekä referoitu lyhyesti työryhmässä aiheesta käytyä keskustelua.

1 Vesihuoltolain soveltamisala

Yleistä

Vesihuoltolain (jäljempänä VHL) soveltamisalasta on säädetty lain 2 §:ssä siten, että lakia sovelletaan asutuksen vesihuoltoon sekä, jollei toisin säädetä, asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuoltoon. Hallituksen esityksessä vesihuoltolainsäädännön uudistamiseksi (85/2000) pykälän yksityiskohtaisten perustelujen mukaan lain tarkoituksena on turvata ensisijaisesti asutuksen vesihuolto. Kotitalouksien lisäksi lakia sovelletaan talousvesihuollon tarpeiden sekä jätevesihuollolle asetettavien vaatimusten kannalta niihin rinnastuviin elinkeino- ja vapaa-ajantoimintoihin. Sitä vastoin vedentarpeen tai jätevesien laadun tai määrän suhteen asutuksesta poikkeava elinkeinotoiminta on rajattu lain soveltamisalan ulkopuolelle.

Käytännössä lain soveltamisalasäännöksen tulkinnassa on ilmennyt epäselvyyksiä. Epäselvänä on pidetty esimerkiksi lain soveltamista elintarvikkeita valmistavien yritysten vesihuoltoon. Osaltaan tähän on vaikuttanut pykälän yksityiskohtaisiin perusteluihin kirjattu esimerkki asutukseen rinnastuvasta elinkeinotoiminnasta, jollaisena on mainittu elintarvikkeiden tuotantolaitokset, kuten meijerit ja teurastamot, jotka enimmäkseen ostavat vetensä vesihuoltolaitokselta ja johtavat jätevetensä vesihuoltolaitoksen viemäriin. Lakia ei kuitenkaan ole tarkoitettu sovellettavan muihin kuin vesihuoltonsa kannalta asutukseen rinnastuvaan elinkeinotoimintaan, joten soveltamisala ei kata kaikkien elintarvikkeita valmistavien yritysten vesihuoltoa vaan ainoastaan ne, joiden veden tarve tai jätevesien laatu tai määrä rinnastuvat asutuksen vesihuoltoon.

Soveltamisalan tulkintaan liittyvät ongelmat ovat tulleet ilmi esimerkiksi sellaisissa tilanteissa, joissa vesihuolto on keskeytynyt tai toimitettavan talousveden laatu ei ole ollut moitteetonta ja tämä on aiheuttanut yritykselle vahinkoa. Vesihuollon virheestä ja vahingonkorvauksesta annettuja vesihuoltolain säännöksiä ei ole voitu soveltaa tällaisiin tapauksiin, jos yrityksen vesihuolto ei kuulu lain soveltamisalaan. Vahingonkorvauksista sopiminen on siten jäänyt vesihuoltolaitoksen ja yrityksen välisen sopimuksen varaan. Vaikeimmat tilanteet ovatkin syntyneet silloin, kun laitoksen ja yrityksen välillä ei ole solmittu sopimusta, josta olisi käynyt ilmi asiakassuhteen erityinen luonne. Jos sopimus on ollut samanlainen kuin vesihuoltolain soveltamisalan piiriin kuuluvien asiakkaiden kanssa tehdyt kuluttajasopimukset, asiakkaalle on helposti voinut syntyä käsitys, että lain säännöksiä sovelletaan myös tässä sopimussuhteessa. Selvyyden vuoksi olisikin toivottavaa, että vesihuoltolaitoksen ja vesihuoltolain soveltamisalaan kuulumattoman elinkeinotoiminnan harjoittajan kesken tehtäisiin aina erityinen sopimus vesihuoltopalveluiden toimittamisesta ja siihen liittyvistä ehdoista. Sopimuksesta tulisi myös käydä ilmi, että vesihuoltolain säännökset eivät tule suoraan sovellettaviksi asiakkaan ja laitoksen välisessä suhteessa.

Vaikka vesihuoltolaitoksen ja elinkeinotoiminnan harjoittajan väliseen sopimussuhteeseen ei sovellettaisi vesihuoltolakia, on kuitenkin huomattava, että vesihuoltolaki velvoittaa laissa tarkoitettua vesihuoltolaitosta kaikessa toiminnassa. Näin ollen laitoksen on otettava huomioon myös kustannusten kattamisen periaate elinkeinotoiminnan vesihuoltomaksuja määriteltäessä. Vesipolitiikan puitedirektiivissä (2000/60/EY) säädetty kustannusten kattamisen periaate on sisällytetty vesihuoltolakiin säätämällä 18 §:ssä siitä, että vesihuollon maksuilla tulee voida pitkällä aikavälillä kattaa vesihuoltolaitoksen investoinnit ja kustannukset. Toisaalta kustannusten kattavuuden periaatteen ymmärretään tarkoittavan myös sitä, että toiminnasta aiheutuvat kustannukset siirtyvät hintojen kautta vedenkäyttäjien maksettavaksi oikeudenmukaisessa suhteessa. Tästä on myös säädetty VHL 18 §:ssä, jonka mukaan vesihuollon maksujen tulee olla kohtuulliset ja tasapuoliset. Vesipolitiikan puitedirektiivin 9 artiklan mukaan kunkin veden käytön eri sektorin tulee osallistua riittävästi vesipalveluista aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Veden käyttö tulisi tällöin jaotella ainakin teollisuuden, kotitalouksien ja maatalouden sektoreihin. Kustannusten kattamisen periaatteen noudattamisen kannalta onkin tärkeää, että elinkeinotoiminnalta perityt vesihuollon maksut vastaavat niitä kustannuksia, joita palvelujen tuottamisesta vesihuoltolaitokselle aiheutuu.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmässä käydyn keskustelun perusteella vesihuoltolain soveltamisalasäännöstä on tarpeen tarkentaa sillä tavoin, että se vastaisi paremmin alkuperäistä säännöksen tarkoitusta ja soveltamiskäytäntöä. Työryhmä ehdottaakin, että lain 2 §:ää selvennettäisiin siten, että elinkeino- ja vapaa-ajantoiminta rinnastettaisiin asutukseen itse säännöksessä juuri vesihuollon kannalta. Työryhmä palaa kustannusten kattamisen periaatteeseen vielä tarkemmin vesihuollon maksujen ja talouden käsittelyn yhteydessä.

Työryhmässä on keskusteltu myös vesihuoltolain soveltamisalasta suhteessa vapaa-ajan asutukseen. Työryhmässä on pohdittu lain soveltamisalan mahdollista rajoittamista tässä suhteessa, kun otetaan huomioon yhtäältä vapaa-ajanasutuksen ennakoitavissa oleva lisääntyminen, keskittyminen ja varustetason nousu sekä toisaalta vapaa-ajanasumiseen liittyvän epäsäännöllisen vedenkulutuksen vesihuollolle mukanaan tuomat haasteet. Tässä yhteydessä on tuotu esiin, että vapaa-ajantoiminnan vähäisestä vesihuoltopalveluiden käytöstä loma-aikojen ulkopuolella voi aiheutua laitoksille vakituisen asutuksen vesihuoltoon verrattuna poikkeavia erityisvaatimuksia ja kustannuksia.

Vesihuoltolain soveltamisalaan ei kuitenkaan ehdoteta tehtäväksi vapaa-ajanasutuksen vesihuoltoon liittyviä tarkistuksia, koska laki näyttäisi sisältävän nykyisellään riittävät keinot tällaisten tilanteiden hallitsemiseen. Ensinnäkin voidaan viitata VHL 2 §:n mukaiseen soveltamisalapykälään, joka tarkistetussa muodossaan edellyttää, että vapaa-ajantoiminta rinnastuu vesihuollon kannalta asutukseen. Toiseksi VHL 6 §:n 2 momentissa tarkoitettua järjestämisvelvollisuussäännöstä tulkittaessa vakituisen ja vapaa-ajanasutuksen vesihuollon tarpeet eroavat merkittäväällä tavalla toisistaan. Kolmanneksi vesihuoltolaitos voi VHL 10 §:n 2 momentin nojalla kieltäytyä vapaa-ajankiinteistön liittämisestä vesihuoltoverkostoon, jos sen (vaihteleva) vedenkulutus vaikeuttaa laitoksen toimintaa. Neljänneksi laitos voi mahdollisesti kohdentaa VHL 19 §:ssä tarkoitettuja maksuja eri tavalla vakituisen asutukseen ja vapaa-ajanasutukseen.

Ehdotus vesihuoltolain 2 §:n tarkistamiseksi

<p><i>2 § Soveltamisala</i></p> <p>Tätä lakia sovelletaan asutuksen vesihuoltoon sekä, jollei toisin säädetä, asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuoltoon.</p>	<p><i>2 § Soveltamisala</i></p> <p>Tätä lakia sovelletaan asutuksen vesihuoltoon sekä, jollei toisin säädetä, asutukseen <i>vesihuollon kannalta</i> rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan vesihuoltoon.</p>
--	--

Perustelut

Vesihuoltolain soveltamisalasäännöstä ehdotetaan tarkistettavaksi siten, että elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan edellytettäisiin rinnastuvan asutukseen nimenomaan vesihuollon kannalta. Ehdotuksen tavoitteena on tarkentaa vesihuoltolain soveltamisalasäännöstä nykyistä käytäntöä ja alkuperäisen säännöksen tarkoitusta vastaaviksi.

Asutukseen vesihuollon kannalta rinnastuvalla elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnalla tarkoitettaisiin sellaista toimintaa, jonka tarpeet talousvesihuollolle ja jonka jätevesien laatu ja määrä ovat rinnastettavissa asutukseen. Muut kuin asutukseen vesihuollon kannalta rinnastuvat elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnat rajautuisivat siten lain soveltamisalan ulkopuolelle. Näin ollen esimerkiksi asutukseen verrattuna suurempia määriä talousvettä käyttävien tuotantolaitosten vesihuoltoon ei sovellettaisi vesihuoltolakia.

Nykyisessä vesihuoltolaissa elinkeino- ja vapaa-ajantoiminta rinnastetaan vesihuollon kannalta asutukseen VHL 7 §:ssä, jota kuitenkin jäljempänä ehdotetaan muutettavaksi tältä osin siten, että VHL 7 §:ssä viitattaisiin ainoastaan toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen aiheutta-

miin tarpeisiin. Näin ollen VHL 2 §:n muuttaminen olisi tarkoituksenmukaista myös VHL 7 §:n muuttamisen näkökulmasta.

2 Vesihuollon kehittäminen ja järjestäminen

Työryhmän toimeksiannon mukaan työryhmän tulee tehtävässään kiinnittää erityistä huomiota muun muassa vesihuollon kehittämissuunnitelmien sisältövaatimuksiin ja suunnitelmien tarkistamiseen määräajoin. Lisäksi työryhmän tulee tarkastella vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksen sisältöä. Toimeksiannossa työryhmälle on annettu tehtäväksi myös tarkastella mahdollisuutta vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamiseen tilanteessa, jossa vesihuollon palvelujen tarve toiminta-alueella vähenee.

2.1 Vesihuollon yleinen kehittäminen (5 §)

Yleistä

Vesihuoltolain 5 §:ssä säädetään kunnan velvollisuudesta laatia vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Tämän lisäksi kunnalla on velvollisuus osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun. Kehittämissuunnitelmien laatimisprosessista sekä niiden pitämisestä ajan tasalla säädetään VHL 5 §:n 2 momentissa. Lainkohdan perusteluissa todetaan, että kehittämissuunnitelma voitaisiin laatia myös kahden tai useamman kunnan yhteisenä. Kehittämissuunnitelmien päivittäminen on useissa kunnissa nähty toistuvaksi valtuustokausittain.

Vesihuollon kehittämiseen liittyvät lainsäädännön kehittämistarpeet ovat kohdistuneet lähinnä kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelmiin. Alueellinen yleissuunnittelu on ilmeisesti toiminut verraten hyvin nykyisen varsin väljän sääntelyn puitteissa, sillä siihen ei ole esitetty muutostarpeita. Kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma on tavoitteellinen asiakirja, ei kuntaa sitova oikeusvaikutteinen suunnitteluväline. Korkein hallinto-oikeus on vahvistanut lainkäytössään (KHO 9.5.2005T1072), että kehittämissuunnitelmapäätös on luonteeltaan valmisteleva.

Kehittämissuunnitelmien muutostarpeita on kartoitettu niin suunnitelmien oikeudellisen aseman, sisällön kuin suunnitelmien laatimisprosessin ja päivittämisen kannalta. Vesihuoltolain toimivuudesta tehtyyn kyselyyn (Warsta, Matias. Mielenpäätöksiä vesihuollon kehittämiseksi. Edilex 2007/7) vastanneista 64 % piti kehittämissuunnitelman oikeudellista velvoittavuutta hyvänä, kun se 32 %:n mielestä oli liian heikko. Vastaajat katsoivat, että suunnitelmat palvelevat vesihuoltolain tavoitteita ainoastaan kohtalaisen hyvin (keskiarvo kouluarvosanoilla 7,3; ympäristökeskusten edustajien keskuudessa keskiarvo vain 6,6). Vastaajista 69 % oli sitä mieltä, että kehittämissuunnitelmissa otetaan riittävällä tavalla huomioon vesihuollon alueelliset yleissuunnitelmat, mutta ympäristökeskusten edustajista vain alle puolet oli tätä mieltä. Vastaajista 64 % oli puolestaan täysin (11 %) tai jokseenkin samaa mieltä (53 %) siitä, että kehittämissuunnitelman mukaiset linjaukset ohjaavat käytännössä toiminta-alueiden rajauksia ja hyväksymispäätöksiä.

Vesihuollon eri osa-alueiden huomioon ottamisessa kehittämissuunnitelmissa oli kyselyn tulosten perusteella merkittäviä eroja. Esimerkiksi VHL 6 §:n 2 momentissa tarkoitettut alueet, joilla tulee ryhtyä toimenpiteisiin vesihuollon järjestämiseksi, katsottiin - erityisesti alueellisten ympäristökeskusten edustajien keskuudessa - tulleen otetuiksi huomioon kehittämissuunnitelmissa jossain määrin puutteellisesti.

Kehittämissuunnitelmien sisältöä on nykyisin opastettu jossain määrin, ja selvästi suurin osa vesihuoltolain toimivuudesta tehtyyn kyselyyn vastanneista (69 %) katsoi, että suunnitelmien laatimisen ohjeistus on riittävää. Pirkanmaan ja Hämeen ympäristökeskuksen julkaisemassa oppaassa (Kunnan vesihuollon kehittämissuunnitelma - hyviä suunnittelukäytäntöjä, Pirkanmaan ympäristökeskus, ympäristöopas 2008) todetaan, että kehittämissuunnitelmassa tulisi ottaa huomioon esimerkiksi

- vesihuoltopalvelujen turvaaminen tulevaisuudessa;
- palvelujen laajentaminen uusille taaja-asutusalueille;
- vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden laajentaminen;
- vesihuoltoverkostojen laajentaminen toiminta-alueiden ulkopuolella;
- palvelujen toimivuus erityistilanteissa;

- vesihuoltolaitosten yhteistyö ja mahdollinen yhdistäminen;
- pitkän ja lyhyen aikavälin tulevaisuuden vesihuoltotarpeet;
- kunnan rooli vesihuollon rahoittajana;
- verkostojen ja laitosten ylläpitoperiaatteet; ja
- kuntien välinen ja alueellinen yhteistyö.

Kehittämissuunnitelmien laatimisprosessia tulisi vesihuoltolain toimivuudesta tehtyyn kyselyyn vastanneiden mukaan kehittää aidon yhteistoiminnan suuntaan, jossa valmisteluun osallistuisivat kaikki tarvittavat tahot. Merkittävä enemmistö vastaajista katsoi, että niin vesihuoltolaissa tarkoitettuilta valvontaviranomaisilta (noin 90 %) kuin pelastustoimelta ja naapurikunnilta (yli 60 %) tulisi pyytää lausunto suunnitelmasta, ei sen sijaan kiinteistön omistajilta (25 %). Kuultavaksi ehdotettiin myös kaavoitus- ja rakennusvalvontaviranomaisia. Pirkanmaan ja Hämeen ympäristökeskusten oppaassa todetaan, että suunnittelutyöhön tulisi kunnan eri toimialojen asiantuntijoiden lisäksi kutsua vesihuoltolaitokset ja alueen pelastustoimi.

Kehittämissuunnitelmien määräaikaisen tarkistamisveloitteen asettamista lakiin kannatti valtaosa (87 %) vesihuoltolain toimivuudesta tehtyyn kyselyyn vastanneista. Eniten kannatusta vastaajien keskuudessa sai 4-5 vuoden tarkistamisväli. Toisaalta katsottiin, että tarkistamisesta tulisi säätää kuntien erilaisuuden johdosta joustavasti, jotta etenkin pienissä ja hitaasti kehittyvissä kunnissa tarkistamisvelvollisuus ei johtaisi tarpeettomiin tarkastuksiin.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmä pitää kehittämissuunnitelmaa nykyisellään sopivan joustavana instrumenttina. Suunnitelmalla ei ole oikeudellisia vaikutuksia, eikä sen tekemiseen siten liity suunnitelmien ja ohjelmien ympäristövaikutusten arviointia (SOVA). Sisällöllisten ja menettelyllisten vaatimusten tarkentaminen lisääisi tarvetta kasvattaa suunnitelman oikeudellista sitovuutta. Sisältövaatimusten lisääminen kasvattaisi tarvetta valvoa vaatimusten täyttämistä sekä säätää tarkemmin myös suunnitelmien hyväksymismenettelystä. Kunnat ovat kuitenkin kehittämistarpeiltaan hyvin erilaisia, eikä kehittämissuunnitelmaa ei ole tarkoitettu vesihuollon rakentamissuunnitelmaksi.

Työryhmä katsoo, että kehittämissuunnitelmaa ei ole tarpeen kehittää oikeudellisesti sitovampaan suuntaan tai lisätä merkittävästi sen sisältövaatimuksia. Sen sijaan kehittämissuunnittelun tavoitteet ovat pitkälti saavutettavissa opastuksen avulla muun muassa siten, että nykyinen kehittämissuunnitteluopas päivitetäessä uusitaan valtakunnalliseksi. Lisäksi pohdittiin mahdollisuuksia eri toimijatahojen vuorovaikutuksen lisäämiseen kehittämissuunnitelman laatimisprosessissa. Tärkeänä pidettiin myös kehittämissuunnitelmasta tiedottamista sillä tavoin, että suunnitelma olisi helposti valvontaviranomaisten ja kuntalaisten saatavilla.

Ehdotus vesihuoltolain 5 §:n tarkistamiseksi

<p><i>5 § Vesihuollon yleinen kehittäminen.</i></p> <p>Kunnan tulee kehittää vesihuoltoa alueellaan yhdyskuntakehitystä vastaavasti tämän lain tavoitteiden toteuttamiseksi sekä osallistua vesihuollon alueelliseen yleissuunnitteluun.</p> <p>Kunnan tulee yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten kanssa laatia ja pitää ajan tasalla alueensa kattavat vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Kehittämissuunnitelmia laatiessaan kunnan tulee olla riittävässä yhteistyössä muiden kuntien kanssa.</p>	<p><i>5 § Vesihuollon yleinen kehittäminen.</i></p> <p>-----</p> <p>Kunnan tulee yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten kanssa laatia ja pitää ajan tasalla alueensa kattavat vesihuollon kehittämissuunnitelmat. Kehittämissuunnitelmia laatiessaan kunnan tulee olla riittävässä yhteistyössä muiden kuntien kanssa <i>ja vara-</i></p>
---	--

<p>Kehittämissuunnitelmassa tulee kiinnittää erityistä huomiota vesihuollon järjestämiseen alueilla, joilla on voimassa maankäyttö- ja rakennuslaissa (132/1999) tarkoitettu yleis- tai asemakaava tai joilla yleis- tai asemakaavan laatiminen on vireillä sekä alueilla, joita koskevat ympäristönsuojelulain (86/2000) 19 §:n nojalla annetut ympäristönsuojelumääräykset.</p>	<p><i>ta valvontaviranomaisille tilaisuus tulla kuulluiksi. Kehittämissuunnitelmasta on tiedotettava riittävässä laajuudessa ja sen on oltava yleisesti saatavilla sähköisesti tai muulla tavalla.</i></p> <p>-----</p>
---	---

Perustelut

Lainkohdan 2 momenttia ehdotetaan muutettavan siten, että valvontaviranomaisille tulisi varata tilaisuus tulla kuulluiksi kunnan kehittämissuunnitelmasta sen laatimisvaiheessa ja että kehittämissuunnitelmasta olisi tiedotettava riittävässä laajuudessa sähköisesti tai muulla tavalla. Valvontaviranomaisilla tarkoitettaisiin VHL 4 §:ssä määritellyjä valvontaviranomaisia, joita ovat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.

Kunnalle olisi perusteltua asettaa velvoite varata valvontaviranomaisille tilaisuus tulla kuulluiksi, kun otetaan huomioon, että useiden kuntien kehittämissuunnittelussa ilmeisesti on tällä hetkellä puutteita. Kuulemisen avulla valvontaviranomaisten olisi mahdollista varmistua, että kunnan kehittämissuunnitelma palvelee tarkoitustaan vesihuollon kehittämisinstrumenttina. Menettely olisi sikäli joustava, että valvontaviranomaisella ei olisi velvollisuutta antaa lausuntoa asiasta.

Valvontaviranomaisille tulisi varata tilaisuus tulla kuulluiksi siinä vaiheessa, kun kunta laatii kehittämissuunnitelmaa. Valvontaviranomaisille tulisi siten varata tilaisuus lausua käsityksensä kehittämissuunnitelmaluonnoksesta ennen sen hyväksymistä, jotta ne voisivat vaikuttaa suunnitelmaan asianmukaisella tavalla.

Kehittämissuunnitelmien laadinnassa keskeistä on eri toimijoiden yhteistyö. Kehittämissuunnitelmaa laatiessaan kunnan tulee olla yhteistyössä alueensa vesihuoltolaitosten kanssa. Kaikkien kunnan alueella toimivien vesihuoltolaitosten tulisi osallistua kehittämissuunnitelman laatimiseen, vaikka vastuu kehittämissuunnitelman laatimisesta on kunnalla. Tulevan yhdyskuntakehityksen huomioon ottamiseksi kehittämissuunnitelman laatiminen tulisi kytkeä riittävästi myös maankäyttö- ja rakennuslain mukaiseen alueidenkäytön suunnitteluun. Tämän vuoksi olisikin tarpeen, että kehittämissuunnitelma laadittaisiin yhteistyössä alueiden käytön suunnittelusta vastaavien tahojen kanssa.

Tiedottamissäännöksen tarkoituksena olisi, että tieto valmistuneesta kehittämissuunnitelmasta välittyisi niin valvontaviranomaisille kuin kuntalaisille. Tiedottaminen voitaisiin järjestää esimerkiksi kunnan internet-sivuilla, kunnassa ilmestyvissä sanomalehdissä, erillisinä tiedotteina ja/tai painettuina julkaisuina. Tiedottamisen riittävä laajuus määrittyisi osaltaan hyväksytyyn kehittämissuunnitelman vaikutusten perusteella.

Valmiin kehittämissuunnitelman on oltava kuntalaisten helposti saatavilla. Sähköistä tiedottamista voidaan nykyisin pitää ensisijaisena kunnan tiedottamisvaihtoehtona, minkä vuoksi lainkohdassa mainittaisiin tästä erityisesti. Ilmeisesti kaikilla Manner-Suomen kunnilla on omat internet-sivut, joilla kehittämissuunnitelma voitaisiin julkaista. Kunta voisi kuitenkin hoitaa tiedottamisen myös muulla tavalla. Kehittämissuunnitelman tulisi olla helposti saatavilla myös niille kuntalaisille, jotka eivät ole sähköisen tiedottamisen piirissä.

2.2 Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueet

2.2.1 Toiminta-alueiden rajaaminen (7 §) ja tarkemmat säännökset (36 §)

Yleistä

VHL 7 §:ssä asetetaan vähimmäisvaatimus siitä, milloin kunnan tulee täyttää vesihuollon järjestämisvelvollisuus nimenomaan vesihuoltolaitoksen palvelujen avulla. VHL 7 §:ssä ja 8 §:n 1 momentissa on asiallisesti kysymys kunnan vesihuollon järjestämisvelvollisuuden tarkemmasta määrittelystä. VHL 8 §:n 2-3 momentissa säädetään puolestaan yksityiskohtaisemmin kunnan ja vesihuoltolaitoksen suhteesta ja toiminta-aluepäätöksen sisältövaatimuksista.

VHL 8 §:n 2 momentissa asetettu vaatimus toiminta-alueen rajauksen taloudellisuudesta ja asianmukaisuudesta on siten ehdoton, että sen huomioon ottamatta jättäminen merkitsee toiminta-aluepäätöksen lainvastaisuutta. Näin ollen kunta ei voi määrätä toiminta-alueita laajemmaksi kuin, millä vesihuoltolaitos voi selviytyä velvoitteistaan. Vesihuoltolain toimivuudesta tehdyn kyselyn tuloksista käy ilmi, että toiminta-alueiden hyväksymispäätöksissä on yleensä otettu riittävästi huomioon vesihuoltolaitosten tosiasialliset mahdollisuudet huolehtia vesihuollosta asianmukaisesti (79 % vastaajista oli tätä mieltä).

VHL 8 §:n 3 momentin mukaisella verkostojen erikseen määrittelyllä on kaksi funktiota. Ensinnäkin välttää tarpeettoman tarkka toiminta-alueiden rajaaminen sitä kautta, että säännös mahdollistaa sellaisten alueiden, joita ei ole tarpeen saattaa kummankaan verkoston piiriin, kuten puistojen ja rakentamattomien kiinteistöjen, sisällyttämisen toiminta-alueisiin. Toiseksi VHL 8 §:n 3 momentin mukaisella verkostojen erikseen määrittelyllä on ollut tarkoitus mahdollistaa se, että veden jakelu- ja viemäriverkosto voivat olla toiminta-alueella erilaajuisia, jos vesihuollon tarpeet ovat näiden toimintojen osalta erilaiset.

Viemäriverkoston ulottuvuudesta säädetään vesihuoltolain lisäksi yhdyskuntajätevesiasetuksessa (888/2006, jäljempänä YJA), joka on annettu vesihuoltolain ja ympäristönsuojelulain (86/2000) nojalla. YJA 3 §:n mukaisesti taajamat on sisällytettävä vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston piiriin. Taajamalla viitataan asetuksessa viemäröintitarpeen laukaisevaan asutukseen tai yritystoimintaan (YJA 2 §:n 5 kohta). Yhdyskuntajätevesidirektiivin (91/271/ETY) 3 artiklassa edellytetään vesihuoltolakia tai yhdyskuntajätevesiasetusta yksilöidymmin, että taajamassa, jonka asukastivineluku on vähintään 2000, tulee olla jätevesien viemäröintijärjestelmä. Yhdyskuntajäteditrektiivin kannalta viemäriverkoston rajaukset ovat asianmukaisia, jos kaikki taajamat on saatettu viemäröinnin piiriin.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmän näkemyksen mukaan toiminta-alueet tulisi hyväksyä ennen kuin vesihuoltoverkostot rakennetaan, ja kuntien tulisi ylipäänsä suunnitella vesihuolto johdonmukaisella ja ennakoivalla tavalla kehittämissuunnitelmista toiminta-aluepäätöksiin.

Työryhmä on pohtinut myös vesihuollon järjestämisvelvollisuuden ja vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksen suhdetta kaavoitukseen. Vesihuollon näkökulmasta hajanaisen yhdyskuntarakenteen syntymistä tulisi pystyä ehkäisemään maankäyttö- ja rakennuslain mukaisin keinoin nykyistä tehokkaammin. Kunnan tulisikin toimia aktiivisena yhdyskuntarakenteen suunnittelijana myös vesihuollon osalta.

VHL 7 §:ssä elinkeino- ja vapaa-ajantoiminta rinnastetaan nykyisin vesihuollon kannalta asutukseen. Vastaava rinnastus tehdään kuitenkin jo lain 2 §:ssä, jossa säädetään lain soveltamisalasta. Selvyyden vuoksi työryhmä ehdottaa lain 7 §:ää muutettavaksi siten, että pykälässä viitattaisiin ainoastaan toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen aiheuttamiin tarpeisiin. Lain 2 §:ää ehdotetaan vastaavasti selvennettäväksi siten, että elinkeino- ja vapaa-ajantoiminta rinnastettaisiin asutukseen itse säännöksessä juuri vesihuollon kannalta.

Työryhmä on tarkastellut myös yhdyskuntajätevesiasetuksen liityntää vesihuoltolakiin. Työryhmä on pohtinut VHL 36 §:n muutostarvetta yhdyskuntajätevesiasetuksen valtuutussäännöksenä. Tar-

kastelun perusteella työryhmä on päätenyt ehdottamaan VHL 36 §:n selventämistä siten, että se toimisi yhdyskuntajätevesiasetuksen valtuutusäännökseenä.

Ehdotus vesihuoltolain 7 §:n tarkistamiseksi

<p><i>7 § Vesihuoltolaitosten toiminta-alueet</i></p> <p>Kunnan alueella vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai viemäriin on tarpeen asutuksen taikka vesihuollon kannalta asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan määrän tai laadun vuoksi.</p>	<p><i>7 § Vesihuoltolaitosten toiminta-alueet</i></p> <p>Kunnan alueella vesihuoltolaitosten toiminta-alueiden tulee kattaa alueet, joilla kiinteistöjen liittäminen vesihuoltolaitoksen vesijohtoon tai viemäriin on tarpeen <i>toteutuneen tai suunnitellun yhdyskuntakehityksen</i> vuoksi.</p>
--	--

Perustelut

VHL 7 §:ää ehdotetaan muutettavaksi siten, että toiminta-alueiden kattavuus liitettäisiin asutuksen taikka vesihuollon kannalta asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan määrän tai laadun sijaan toteutuneeseen tai suunniteltuun yhdyskuntakehitykseen.

Ehdotuksen tavoitteina on edistää toiminta-alueiden ennakoivaa määrittelyä sekä maankäytön yleistä suunnitelmallisuutta. Tavoitteisiin pyrittäisiin sitomalla toiminta-alueen ulottuvuus paitsi toteutuneeseen, mutta myös suunniteltuun yhdyskuntakehitykseen. Suunnitellun yhdyskuntakehityksen käsitteen kautta lainkohta linkitettäisiin epäsuorasti alueiden käytön suunnitteluun, mutta lainkohdan tulkinnassa tulisi ottaa huomioon myös kaavan toteuttaminen sekä ylipäänsä maankäyttö- ja rakennuslain mukaiset suunnittelutarpeet. Toiminta-alueen kattavuuden määrittämisen perusteet säilyisivät sinänsä nykyisenlaisina.

Kytkemällä toiminta-alueiden kattavuus suunniteltuun yhdyskuntakehitykseen korostettaisiin toiminta-alueen määrittämisen ennakoivaa tarkoitusta. Toiminta-alue tulisi ulottaa yhtäältä sellaisille alueille, joiden yhdyskuntakehityksen tarpeet eivät vielä toiminta-aluepäätöksen ajankohtana edellyttäisi vesihuollosta huolehtimista. Toisaalta samalla korostuisi tarve ulottaa toiminta-alue sellaisille jo aikaisemmin kehittyneille alueille, jotka eivät vielä ole vesihuoltoverkostojen piirissä. Kunnan tulisi omaksua ennakoiva näkökulma jo VHL 5 §:n mukaiseen vesihuollon kehittämissuunnitelmassa ja linkittää kehittämissuunnitelma sekä toiminta-aluepäätökset toisiinsa.

Toiminta-alueiden ennakoiva määrittäminen ei vaikuttaisi oikeudellisesti sitovalla tavalla vesihuoltoverkostojen rakentamisen aikatauluun. VHL 8 §:n 3 momentin nojalla asetettava verkostojen rakentamisen aikataulu on tavoitteellinen, ja sitova aikataulu ratkeaa VHL 9 §:n mukaisesti yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti. Tässä suhteessa VHL 8 ja 9 §:n välinen suhde on samankaltainen kuin MRL 85 §:n mukaisen katusuunnitelman suhde MRL 86 §:ssä tarkoitettuun kadunpitovelvollisuuteen, joka alkaa suunnitelmasta riippumatta vasta, kun toteutuneen maankäytön liikennetarve sitä edellyttää.

Yhdyskuntakehityksen käsitteen käyttäminen VHL 7 §:ssä olisi tarkoituksenmukaista, kun otetaan huomioon, että VHL 9 §:n perusteella vesihuoltolaitoksen huolehtimisvelvollisuus on niin ikään yhdyskuntakehitykseen sidottu. Yhdyskuntakehityksellä tarkoitettaisiin nykyisen lain mukaisesti asutuksen ja vesihuollon kannalta asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan kehitystä, mikä käy ilmi vesihuoltolain ehdotetusta soveltamisalasäännöksestä.

Ehdotuksen tarkoituksena ei olisi muuttaa vesihuoltolaitosten nykyistä VHL 9 §:n mukaista huolehtimisvelvollisuutta. Toiminta-alueen rajauksen tulisi edelleen olla VHL 8 §:n nojalla sellainen, että vesihuoltolaitos pystyy huolehtimaan vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti, ja huolehtimisvelvollisuus aktualisoituisi vastedeskin VHL 9 §:ssä tarkoitettulla tavalla yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti.

Ehdotus vesihuoltolain 36 §: n tarkistamiseksi

<p><i>36 § Tarkemmat säännökset</i></p> <p>Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:</p> <p>1) 12 §:ssä tarkoitetun liittämiskohdan enimmäisetäisyydestä kiinteistön rajasta tai liitettävän kiinteistön lähimmästä rakennuksesta;</p> <p>2) raakaveden laatuvaatimuksista, tarkkailuvollisuuksien toteuttamisesta ja tarkkailutietojen toimittamisesta sekä muiden tämän lain mukaisten tehtävien hoitamisessa kertyvien tietojen toimittamisesta;</p> <p>3) 18 §:ssä tarkoitetuista maksujen määräytymisen yleisistä perusteista;</p> <p>4) tämän lain täytäntöönpanosta;</p>	<p><i>36 § Tarkemmat säännökset</i></p> <p>Valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä:</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <p>-----</p> <p><i>5) 6 §:n 2 momentissa tarkoitetusta jätevesihuollon järjestämisestä.</i></p>
---	---

Perustelut

VHL 36 §:ää ehdotetaan muutettavan siten, että lisätään 5-kohdaksi erityinen asetuksenantovaltuus jätevesihuollon järjestämisen osalta. Säännöksen taustalla on tarve selkiyttää vesihuoltolain asetuksenantovaltuutta ja säännöksen tarkoituksena on toimia yhdyskuntajätevesiasetuksen (888/2006) valtuutussäännöksenä.

Yhdyskuntajätevesiasetus on annettu vesihuoltolain sekä ympäristönsuojelulain nojalla. Asetuksen 3 §:ssä säädetään, että taajamat on sisällytettävä vesihuoltolain (119/2001) 8 §:n 3 momentissa tarkoitettuihin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen jätevesiviemäriverkoston piiriin saatettaviin alueisiin. Vesihuoltolaissa ei ole kuitenkaan säädetty asetuksenantovaltuudesta viemäröinnin järjestämisen osalta. Ilmeisesti yhdyskuntajätevesiasetuksen antaminen on sidottu VHL 36 §:n 4 kohdassa tarkoitettuun vesihuoltolain täytäntöönpanoon, mitä voidaan pitää varsin epätasällisena asetuksen normiperustana.

Ehdotuksen mukaisesti VHL 36 §:ssä asetuksenantovaltuus ulotettaisiin VHL 6 §:n 2 momentin mukaiseen jätevesihuollon järjestämisen tarkentamiseen. Yhdyskuntajätevesiasetuksen 3 §:ssä tarkoitettussa taajamien sisällyttämisessä VHL 8 §:n 3 momentin mukaisiin viemäriverkostoalueisiin on pohjimmaltaan kysymys siitä, että kunnan tulee järjestää taajamien jätevesihuolto. Vesihuollon järjestäminen VHL 6 §:n 2 momentin nojalla kattaa tarvittaessa yhtenä vaiheena VHL 8 §:n 3 momentin mukaisen vesihuoltolaitoksen viemäriverkoston piiriin saatettavien alueiden määrittämisen.

2.2.2 Toiminta-alueen hyväksyminen (8 §)

Yleistä

Vesihuoltolain 8 §:n mukaan kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksytyä toiminta-aluetta vesihuoltolaitoksen esityksestä tai, jos

laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuultuaan. Ennen toiminta-alueen hyväksymistä tai muuttamista asiasta on pyydetty lausunto valvontaviranomaiselta sekä varattava alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi.

Nykyistä lausunto- ja kuulemismenettelyä toiminta-aluepäätöksestä voidaan vesihuoltolain toimituksesta tehdyn kyselyn perusteella pitää pitkälti sopivana. Vastaajista merkittävä enemmistö oli sillä kannalla, että vesihuoltolain valvontaviranomaisia (n. 90 %) ja toiminta-alueella olevien kiinteistöjen omistajia (68 %) tulee kuulla ennen toiminta-aluepäätöksen tekemistä. Nykyisin kuulemismenettelyn ulkopuolelle jäävistä tahoista kyselyyn vastanneiden vähemmistö kuulisi pelastustoimea (45 %), toiminta-alueen ulkopuolelle jääviä kiinteistöjen omistajia (45 %) sekä/ta naapurikuntia (38 %).

Kyselyssä kannatettiin voimakkaasti mahdollisuutta kuntarajan ylittävän vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen vahvistamiseen. Toisaalta vapaamuotoisesta palautteesta kävi ilmi, että enemmistön mielestä kuntien tulisi voida päättää toiminta-alueiden rajoista alueellaan itsenäisesti ja että ylikunnallisia toiminta-alueita on vahvistettu tähän mennessä kunkin kunnan alueen osalta erikseen.

Kuntarajan ylittävä toiminta-alue voi muodostua ongelmalliseksi yhtäältä laitosten ja toisaalta toiminta-alueella sijaitsevien kuntien yhdistymistilanteissa. Laitosten yhdistyessä lainsäädännössä ei edellytetä, että uudelle laitokselle muodostettaisiin yhtenäinen toiminta-alue usean kunnan alueelle. Vesihuoltolaissa ei myöskään mahdollisteta vesihuollon maksujen vaiheittaista porrastamista samansuuruisiksi laitosten tai kuntien yhdistyessä. Työryhmä toteaa, että kuntaliitoksia ja laitosten yhdistymistilanteita silmällä pitäen on vielä tarpeen tarkastella mahdollisuuksia säätää siirtymävaiheen tilanteista niin, että mahdollistettaisiin esimerkiksi vesihuollon käyttömaksujen portaittainen tasaaminen toiminta-alueen eri osissa. Vesihuoltolaitosten maksuja käsitellään työryhmätyöskentelyn myöhemmässä vaiheessa.

Kyselyyn vastanneista 63 % kannatti vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksen sisällön yksilöimistä lailla tai asetuksella. Enemmistö vastaajista katsoi, että nykyisin lain nojalla hyväksymispäätökseen sisällytettävien verkostojen ulottuvuuksien ja toiminta-alueen eri osien saattamiselle verkostojen piiriin laadittavan tavoitteellisen aikataulun lisäksi hyväksymispäätöksessä tulisi voida päättää myös vesihuollon erityistilanteisiin varautumisesta (64 %) sekä kiinteistöjen liittämismenettelyjen ulottuvuudesta (83 %). Vastauksissa katsottiin näin ollen, että toiminta-alueen hyväksymispäätöksissä tulisi päättää myös kiinteistöjen omistajien ja haltijoiden velvollisuuksista.

VHL 8 §:n 3 momentissa tarkoitettu verkoston rakentamisen tavoitteellinen aikataulu on ohjeellinen ja suuntaa-antava. Säännöksen tarkoituksena on, että toiminta-alueella sijaitsevien kiinteistöjen omistajat ja haltijat voisivat arvioida, millä ajanjaksolla verkosto tai verkostot on tarkoitus ulottaa heidän kiinteistönsä läheisyyteen. Verkostojen rakentamisen velvoittava aikataulu toiminta-alueella määräytyy VHL 9 §:n nojalla yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti. Toiminta-alueiden tulisi VHL 7 §:n perusteella sisältää myös tarpeelliset vesihuollon laajentamisalueet ja niiden rakentamisaikataulut kunnan ennakoitavissa oleva asutuksen kehittyminen huomioon ottaen.

Kuntien tekemät toiminta-aluepäätökset ovat rajaustavoiltaan varsin vaihtelevia. Rajaukset ovat usein kapeampia kuin vesihuoltolakia säädettäessä tarkoitettiin. Monet kunnat sisällyttivät toiminta-alueisiin vain jo vesihuoltolaitosten verkostoihin liitetyt alueet. Rajauksia on saatettu tehdä myös hyvin pienipiirteisesti siten, että tiettyjä verraten pieniä alueita on suljettu toiminta-alueen ulkopuolelle.

Asian käsittely työryhmässä

Vesihuoltolaitokset ovat irtaantuneet kunnasta, mikä lisää tarvetta asettaa entistä tarkempia velvoitteita laitoksille joko lainsäädännössä tai kunnan ja laitoksen välisissä sopimuksissa. Ajankohdaisia kysymyksiä tässä suhteessa ovat esimerkiksi hulevesien johtaminen, sammutusveden toimittaminen sekä vesihuollon vähimmäispalvelutaso. Työryhmä on pohtinut, missä määrin kunnan ja laitoksen kesken sovittuja asioita on tarpeen vahvistaa hyväksymispäätöksessä. Toiminta-

alueen hyväksymispäätöksen sisältövaatimukset ovat tältä osin sidoksissa siihen, miten vesihuoltolaitoksen velvollisuus huolehtia vesihuollosta määrittää lainsäädännössä (VHL 9 §). Työryhmän näkemyksen mukaan vesihuoltolaitosta koskevien velvoitteiden tulisi kuulua pitkälti huolehtimisvelvollisuuden piiriin siten, että niistä ei olisi tarpeen erikseen määrätä toiminta-aluepäätöksissä.

Työryhmä toteaa, että vesihuoltolain 7, 8, 9 ja 10 §:n säännökset eivät kokonaisuutena ole aina toteutuneet tarkoitetulla tavalla. Toiminta-alueita määrittäessä ei ole ennakoitu nähtävissä olevaa yhdyskuntakehitystä lain tarkoituksen mukaisesti. Käytännössä toiminta-alueita on määritetty tarpeettoman suppeiksi ilmeisesti sen vuoksi, että kunnissa ja vesihuoltolaitoksissa on tulkittu kiinteistönomistajalla olevan oikeus vaatia kiinteistönsä liittämistä vesihuoltolaitoksen verkostoon suoraan sillä perusteella, että kiinteistö sijaitsee laitoksen toiminta-alueella. On ajateltu, että VHL 10 §:ssä kiinteistönomistajalle säädetty velvollisuus liittää laitoksen toiminta-alueella sijaitseva kiinteistö vesihuoltolaitoksen verkostoon antaisi kiinteistönomistajalle myös automaattisen liittymisoikeuden. Tämän takia laitokset ovat voineet esittää ja kunnat määrittää toiminta-alueita mahdollisimman suppeiksi, jotta velvollisuutta kiinteistöjen liittämiseen ei syntyisi heti toiminta-alueen hyväksymisen myötä.

Kiinteistönomistajan oikeus liittää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitseva kiinteistönsä vesihuoltolaitoksen verkostoon ei kuitenkaan perustu VHL 10 §:ssä säädettyyn liittämisvelvollisuuteen, vaan VHL 9 §:ssä säädettyyn laitoksen huolehtimisvelvollisuuteen. VHL 9 §:n mukaan laitoksen on huolehdittava toiminta-alueensa vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastavasti. Näin ollen toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön omistaja voi lain nojalla vaatia kiinteistönsä liittämistä vesihuoltolaitoksen verkostoon siinä vaiheessa, kun alueen yhdyskuntakehitys edellyttää alueen vesihuoltopalveluiden järjestämistä vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Liittymisoikeus ei näin ollen seuraa automaattisesti toiminta-aluepäätöksestä, vaan riippuu vesihuollon tarpeista sillä toiminta-alueen osalla, jolla kiinteistö sijaitsee.

VHL 8 §:n 3 momentissa säädetty tavoitteellinen aikataulu toiminta-alueen eri osien saattamiselle laitoksen verkostojen piiriin on koettu ongelmalliseksi, koska se on saatettu perustaa ensisijaisesti muihin seikkoihin kuin toiminta-alueiden eri osien vesihuollon tarpeisiin, esimerkiksi taloudellisiin näkökohtiin. Työryhmä näkeekin tärkeänä, että tavoitteellisten aikataulujen laatimisessa kiinnitetäisiin nykyistä enemmän huomiota alueen yhdyskuntakehityksen tarpeisiin, kuten vesihuoltolaitoksissa on tarkoitettu. Työryhmä esittääkin, että tavoitteellinen aikataulu sidottaisiin nykyistä selvemmin yhdyskuntakehityksen tarpeisiin VHL 9 §:n tavoin. Samalla voitaisiin tarkentaa myös kiinteistönomistajan oikeutta liittää toiminta-alueella sijaitseva kiinteistönsä vesihuoltolaitoksen verkostoon.

Työryhmässä on myös tuotu esiin, että eräissä tapauksissa toiminta-alueita ei ole lainkaan esitetty kartalla. Näin ollen laitoksen velvollisuuksien tarkka alueellinen ulottuvuus on voinut jäädä epäselväksi. Koska sekä laitoksen että kiinteistönomistajien velvollisuudet ja oikeudet ovat sidoksissa toiminta-alueeseen, tilannetta ei voida pitää hyväksyttävänä. Työryhmä katsookin, että lainsäädäntöä tulee tältä osin selventää. Työryhmä pitää tärkeänä myös sitä, että kunnille kehitetään ohjeistusta toiminta-alueiden hyväksymispäätösten sisällöstä ja että hyväksymispäätöksiin sisällytettäisiin myös päätöksen perusteet kuntalaisten tiedonsaannin turvaamiseksi.

Ehdotus vesihuoltolain 8 §:n tarkistamiseksi

<p><i>8 § Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen.</i></p> <p>Kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksytyä toiminta-aluetta vesihuoltolaitoksen esityksestä tai, jos laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuultuaan. Ennen toiminta-alueen hyväksymistä tai muuttamista</p>	<p><i>8 § Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksyminen.</i></p> <p>Kunta hyväksyy alueellaan toimivalle vesihuoltolaitokselle toiminta-alueen ja tarvittaessa muuttaa hyväksytyä toiminta-aluetta vesihuoltolaitoksen esityksestä tai, jos laitos ei tällaista esitystä ole tehnyt, laitosta kuultuaan. Ennen toiminta-alueen hyväks-</p>
--	---

<p>asiasta on pyydettävä lausunto valvontaviranomaiselta sekä varattava alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi.</p> <p>Toiminta-alueen tulee olla sellainen, että vesihuoltolaitoksen voidaan katsoa kykenevän huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta taloudellisesti ja asianmukaisesti.</p> <p>Hyväksyessään toiminta-alueen kunnan tulee toiminta-alueen eri osien vesihuollon tarpeet huomioon ottaen määrittää alueet, jotka on saatettava vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkoston piiriin, sekä alueet, jotka on saatettava laitoksen viemäriverkostojen piiriin. Hyväksymispäätöksen yhteydessä on myös asetettava tavoitteellinen aikataulu toiminta-alueen eri osien saattamiselle verkostojen piiriin.</p>	<p>symistä tai muuttamista asiasta on pyydetty lausunto <i>valvontaviranomaisilta</i> sekä varattava alueen kiinteistöjen omistajille ja haltijoille tilaisuus tulla kuulluiksi.</p> <p>-----</p> <p>Hyväksyessään toiminta-alueen kunnan tulee toiminta-alueen eri osien vesihuollon tarpeet huomioon ottaen määrittää alueet, jotka on saatettava vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkoston piiriin, sekä alueet, jotka on saatettava laitoksen viemäriverkostojen piiriin. Hyväksymispäätöksen yhteydessä on myös asetettava <i>tavoitteellinen yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaava</i> aikataulu toiminta-alueen eri osien saattamiselle verkostojen piiriin.</p> <p><i>Toiminta-alue sekä toiminta-alueella vesijohtoverkoston ja viemäriverkoston piiriin saatettavat alueet esitetään kartalla.</i></p>
--	--

Perustelut

VHL 8 §:ää ehdotetaan muutettavan siten, että sen 1 momentissa käytetty termi *valvontaviranomainen* muutettaisiin monikkoon. Lisäksi ehdotetaan, että pykälän 3 momentin tavoitteellinen aikataulu sidottaisiin yhdyskuntakehityksen tarpeisiin ja että pykälän 4 momentissa asetettaisiin velvollisuus esittää toiminta-alue sekä verkostoalueet kartalla.

1 momenttiin ehdotetun muutoksen tarkoituksena on lain selventäminen. 1 momentissa olisi tarpeen viitata valvontaviranomaisiin monikossa, koska VHL 4 §:ssä tarkoitettuja valvontaviranomaisia on useita.

Pykälän 3 momenttiin ehdotetun muutoksen tarkoituksena on selventää toiminta-alueiden eri osien saattamisesta verkostojen piiriin asetettavan aikataulun käsitettä. Aikataulu tulisi asettaa siten, että sillä ennakoitetaan tulevaa yhdyskuntakehitystä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella. Sitomalla aikataulu alueen yhdyskuntakehitykseen halutaan korostaa sen yhteyttä VHL 9 §:n mukaiseen vesihuoltolaitoksen huolehtimisvelvollisuuteen. Aikataulua asettaessaan kunta tekisi samalla arviota siitä, milloin yhdyskuntakehityksen tarpeet edellyttäisivät kunkin alueen vesihuollon järjestämistä vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Aikataulusta olisi hyötyä ennen kaikkea alueen kiinteistönomistajille, jotka voisivat sen perusteella arvioida, milloin vesihuoltolaitoksen verkostot ulotetaan heidän kiinteistöjensä läheisyyteen.

Kytkemällä tavoitteellinen aikataulu VHL 9 §:n mukaiseen laitoksen huolehtimisvelvollisuuteen selventäisi myös toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön omistajan oikeutta liittää kiinteistönsä vesihuoltolaitoksen verkostoon. Tämä oikeus liittyy tiiviisti VHL 9 §:ssä säädettyyn vesihuoltolaitoksen velvollisuuteen huolehtia toiminta-alueensa vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastaavasti. Toiminta-alueella sijaitsevan kiinteistön omistajalla on oikeus liittää kiinteistönsä vesihuoltolaitoksen verkostoon siinä vaiheessa, kun alueen yhdyskuntakehityksen tarpeet velvoittavat laitoksen huolehtimaan vesihuollosta alueella, jolla kiinteistö sijaitsee. Näin ollen tavoitteellinen aikataulu toimisi myös jonkinlaisena ohjeellisena aikatauluna sille, koska alueen kiinteistöjen liittymisoikeus tulee ajankohtaiseksi.

Muutoksella ei olisi tarkoitus muuttaa aikataulun tavoitteellista luonnetta sitovampaan suuntaan, vaan tarkentaa aikataulun asettamisperusteita siten, että niissä otettaisiin huomioon nimenomaan toiminta-alueiden eri osien vesihuollon järjestämiseen liittyvät tarpeet. Yksittäisen kiinteistön oikeus liittyä vesihuoltolaitoksen verkostoon perustuisi edelleen VHL 9 §:ssä säädettyyn laitoksen huolehtimisvelvollisuuteen.

Pykälän 4 momentiksi ehdotetun säännöksen tarkoituksena on varmistaa, että toiminta- ja verkostoalueet esitetään kartalla, jotta toiminta-alueen rajauksista saataisiin mahdollisimman yksiselitteinen käsitys.

2.2.3 Toiminta-alueen supistaminen

Yleistä

Toiminta-alueen supistaminen ajankohtaistuu tilanteessa, jossa kunnalla ei enää ole VHL 6 §:n 2 momentin ja 7 §:n mukaista velvollisuutta järjestää vesihuoltoa vesihuoltolaitoksen palvelujen avulla. Tällainen tilanne voi syntyä lähinnä asutuksen voimakkaan vähenemisen tai asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan määrän tai laadun muutoksen yhteydessä. Toiminta-alue voi olla tällöin muuttunut sellaiseksi, ettei vesihuoltolaitos enää kykene huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta VHL 8 §:n 2 momentissa tarkoitettulla tavalla taloudellisesti ja asianmukaisesti.

Toiminta-alueen supistamisen oikeudelliset edellytykset ovat varsin erilaisia riippuen siitä, onko supistamisen kohteena olevalla alueella kiinteistöjä liitetty vesihuoltolaitoksen verkostoon. Jos kiinteistöjä ei ole liitetty verkostoon, voitaneen toiminta-alueita supistaa VHL 8 §:n 1 momentin perusteella ilman ongelmia. Tällöin kysymys supistamisesta on puhtaasti julkisoikeudellinen. Toiminta-aluepäätös ei julkisoikeudellisena päätöksenä muodosta itsessään yksilöille subjektiivisia oikeuksia vesihuoltopalvelujen saantiin. Sen sijaan sellaisen tilanteen, jossa supistamisalueen kiinteistöt ovat vesihuoltolaitoksen verkoston piirissä, oikeudellinen arviointi on varsin haastavaa ja sisältää niin julkis- kuin yksityisoikeudellisia elementtejä.

Jos toiminta-alueen supistamistarve kohdistuu vesihuoltolaitoksen verkoston alueelle, on kysymys julkisoikeudellisesta siitä, miten tällainen päätös vaikuttaa kiinteistön omistajan tai haltijan omaisuudensuojaan. Yksityisoikeudellisesti asiaa tulee tarkastella vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisen sopimussuhteen muuttamisen tai irtisanomisen kannalta.

Toiminta-aluepäätöksen piirissä olevan kiinteistön omistajan tai haltijan oikeutta vesihuoltopalveluihin ei ole julkisoikeudellisesti suojattu olosuhteiden muutostilanteissa. Omaisuudensuojakysymys liittyykin lähinnä siihen, että toiminta-aluepäätöksen seurauksena kiinteistö on tullut liittää yleensä maksua vastaan vesihuoltoverkostoon ja kiinteistön omistajan tai haltijan on tullut vastata vesihuoltolaitteistosta liittämiskohtaan saakka. Julkisoikeudellisesti tarkasteltuna toiminta-alueen mahdollisen supistamispäätöksen aiheutuvat menetykset kiinteistön omistajalle tai haltijalle tulisi kompensoida.

Yksityisoikeuden kannalta toiminta-alueen supistaminen merkitsisi vesihuoltolaitoksen verkostoon liitetyillä alueilla vesihuoltosopimuksen irtisanomista tai muuttamista. Sopimuksen irtisanomisperusteet ovat VHL 24 §:n nojalla hyvin rajoitettuja, eikä toiminta-alueen supistaminen sisälly niihin. Irtisanomisperusteita voidaan kuitenkin tarkastella myös yleisten sopimusoikeudellisten sääntöjen valossa. Yksityisoikeudellisen vesihuoltosopimuksen solmimisen perusteena on kunnan julkisoikeudellinen velvollisuus tuottaa kiinteistölle vesihuoltopalvelut liittämällä se vesihuoltolaitoksen verkostoon. Tilanteessa, jossa kunnalla ei enää ole velvollisuutta järjestää kiinteistön vesihuoltopalveluita vesihuoltolaitoksen avulla, häviää myös vesihuoltosopimuksen julkisoikeudellinen peruste. Tätä voitaneen pitää sellaisena olosuhteiden muutoksena, joka oikeuttaa laitoksen joko muuttamaan sopimusta tai irtisanomaan sen kokonaan.

Vesihuoltosopimuksen muuttamisesta on säädetty VHL 23 §:ssä. Sen 1 momentin mukaan vesihuoltolaitos saa muuttaa sopimusta muun muassa erityisestä syystä olosuhteiden olennaisesti muututtua. Toiminta-alueen supistamista voitaneen pitää tällaisena erityisenä syynä, joten sopimuksen muuttaminen toiminta-alueen supistamisen yhteydessä voitaisiin tehdä tämän lainkohdan

nojalla. Muutos lienee mahdollista toteuttaa esimerkiksi siten, että vedenjakelu ja jätevesien käsittely turvataan jollain muulla tavalla kuin laitoksen verkostojen avulla. Jos halutaan mahdollistaa myös sopimuksen irtisanominen toiminta-alueen supistamisen takia syntyneessä tilanteessa, tulisi VHL 24 §:n irtisanomisperusteisiin sisällyttää tästä säännös.

Vesihuoltosopimuksen muuttamisen ja irtisanomisen edellytyksiä pohdittaessa on otettava huomioon vesihuollon asema välttämättömyyspalveluna ja vesihuoltolaitoksen monopoliasema vesihuoltopalveluiden tuottajana. Toiminta-alueen supistuessa on vedenkäyttäjän oikeus toimivaan, kohtuuhintaiseen vesihuoltoon turvattava, vaikka sitä ei enää toteutettaisikaan vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla.

Toiminta-alueella vesihuoltoverkoston piirissä olevalla kiinteistöllä on liittymisvelvollisuus alueella toimivan vesihuoltolaitoksen verkostoon, josta seuraa myös velvollisuus vesihuoltosopimuksen tekemiseen laitoksen kanssa. Liittyäkseen laitoksen verkostoon kiinteistölle on hankittava tähän tarkoitukseen sopiva vesihuoltolaitteisto. Jos verkostoon liittymistä varten hankittu kiinteistökohtainen laitteisto käy hyödyttömäksi toiminta-alueen supistamisen yhteydessä, tulisi tästä aiheutuva menetys korvata kiinteistön omistajalle tai haltijalle. Aiheutuvan menetyksen suuruus lienee harkittava tapauskohtaisesti laitteiston iän ja kunnan perusteella. Kiinteistön omistaja tai haltija joutuu maksamaan myös liittymismaksun liittäessään kiinteistönsä vesihuoltolaitoksen verkostoon. Jos liittymismaksu on siirto- ja palautuskelpoinen, se palautetaan asiakkaalle liittymisestä tehdyn sopimuksen päättyessä.

Yhteenvedona voidaan todeta, että toiminta-alueen supistaminen on tietyissä tilanteissa mahdollista vesihuoltolain nojalla, jos kunnalla ei ole enää katsottava olevan VHL 6 §:n ja VHL 7 §:n mukaista vesihuollon järjestämisvelvollisuutta vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Jos toiminta-alueen ulkopuolelle jäävän alueen kiinteistöjä on liitetty vesihuoltolaitoksen verkostoon, supistamisen julkisoikeudellisena edellytyksenä voidaan pitää sitä, että kiinteistön vesihuolto turvataan myös toiminta-alueen supistamispäätöksen jälkeen. Yksityisoikeudellisena edellytyksenä tällaisessa tilanteessa saattaisi puolestaan olla se, että kiinteistön omistajalle korvataan mahdolliset liittymisvelvollisuudesta aiheutuneet kustannukset.

Kaiken kaikkiaan toiminta-alueella sijaitsevien vesihuoltoverkostojen käytöstä poistamisen oikeudelliset edellytykset ovat nykyisen lainsäädännön valossa epäselvät. Myös kunnan ja vesihuoltolaitoksen vastuita ja niiden mahdollista päällekkäisyyttä on vaikeaa hahmottaa toiminta-alueen supistamistilanteissa.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmä toteaa, että toiminta-alueiden supistamiseen ei ole toistaiseksi ilmennyt merkittävää tarvetta. On kuitenkin todennäköistä, että tulevaisuudessa tarve joidenkin rakennettujen toiminta-alueiden supistamiseen tulee ajankohtaiseksi. Työryhmässä on käyty keskustelua myös toiminta-alueen supistamisen aiheuttamien menetysten kompensoinnista kiinteistön omistajalle tai haltijalle. Esillä on ollut yhtäältä kiinteistön omistajan tai haltijan asema toiminta-alueen supistamistilanteissa ja toisaalta vesihuoltolaitoksen ja kunnan vastuu kiinteistön omistajalle aiheutuvien menetysten kompensoinnista. Keskustelua on herättänyt myös vastuu vesihuollon järjestämisestä aiemmin toiminta-alueella sijaitsevien, mutta sittemmin sen ulkopuolelle toiminta-alueen supistamisen takia joutuneiden kiinteistöjen osalta.

Työryhmä on päätenyt esittämään kahta vaihtoehtoista ratkaisua vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamisen sääntelyyn. Vaihtoehto A perustuu siihen, että supistettavan alueen kiinteistönomistajien olisi annettava suostumuksensa toiminta-alueen supistamiseen ja että vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan olisi sovittava kiinteistön vesihuollon turvaamisesta toiminta-alueen supistamisen jälkeen. Vaihtoehto B perustuu ajatukselle siitä, että kunta voi supistaa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen, jos kunnalla ei enää ole velvollisuutta järjestää alueella sijaitsevien kiinteistöjen vesihuoltoa vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Tällöin myös vesihuoltolaitoksella olisi oikeus irtisanoa vesihuollosta tehdyt sopimukset. Vastuu supistetun toiminta-alueen ulkopuolelle jääneiden kiinteistöjen vesihuollosta olisi joko kunnalla tai kiinteistönomistajilla riippuen siitä, onko alueen edelleen katsottava täyttävän VHL 6 §:n 2 momentissa säädetyt kunnan järjestämisvelvollisuuden edellytykset muulla tavoin kuin vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisen kautta.

Molemmissa ehdotettavissa vaihtoehdoissa kynnys sellaisen toiminta-alueen supistamiselle, jolla sijaitsee laitoksen verkostoon liitetyjä kiinteistöjä, olisi verrattain korkea. Toiminta-alueen supistaminen olisi mahdollista vain niissä tilanteissa, joissa kunnalla ei enää olisi velvollisuutta järjestää alueen vesihuoltoa vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Lisäksi edellytyksenä olisi se, että vesihuoltolaitos ei enää kykene huolehtimaan supistettavalla alueella sijaitsevien kiinteistöjen vesihuollosta VHL 8 §:n 2 momentin mukaan taloudellisesti ja asianmukaisesti. Luonnollisesti toiminta-alueen supistaminen ei olisi lainkaan mahdollista, jos supistettavan alueen vesihuoltoa ei kyettä järjestämään asianmukaisesti muutoin kuin vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla.

Vaihtoehto A:ssa kiinteistön omistajilla olisi hyvin vahva asema toiminta-alueen supistamistilanteessa. Ehdotettu sääntely edellyttäisi kaikkien supistettavalla alueella sijaitsevien kiinteistöjen omistajien suostumusta toiminta-alueen supistamiseen. Näin ollen yksikin kiinteistönomistaja voisi halutessaan estää supistamispäätöksen tekemisen. Toiminta-alueen supistaminen edellyttäisi myös sitä, että vesihuoltolaitos sopisi kiinteistön omistajien kanssa vesihuollon turvaamisesta supistamispäätöksen jälkeen.

Vaihtoehto A:ssa lähtökohtana olisi siis kiinteistön omistajien tarpeista lähtevä sääntely. Vesihuoltolaitosten kannalta malli saattaisi kuitenkin johtaa tilanteeseen, jossa toiminta-alueen supistaminen käy mahdottomaksi. Lisäksi laitoksen olisi tehtävä sopimukset kiinteistöjen vesihuollon turvaamisesta myös toiminta-alueen supistamisen jälkeen, joten laitokselle jäisi edelleen sopimusperusteinen vastuu kiinteistöjen vesihuollon järjestämisestä. Sopimuksen varaan jäisi myös se, kuinka kauan laitos vastaisi kiinteistön vesihuollon turvaamisesta. Vaihtoehto A:ssa kunnan rooli supistamistilanteessa vesihuollon järjestäjänä tulee esiin vasta siinä vaiheessa, kun vesihuoltolaitoksen ja kiinteistönomistajan välillä tehty sopimus umpeutuu ja vastuu kiinteistön vesihuollon järjestämisestä on joko kiinteistönomistajalla tai kunnalla riippuen siitä, täyttyvätkö VHL 6 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset kunnan järjestämisvelvollisuudelle vai eivät.

Vaihtoehto B:ssä lähtökohtana on VHL 6 §:n 2 momentin ja 7 §:n mukainen kunnan vastuu järjestää vesihuolto vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Tässä vaihtoehdossa toiminta-alueen supistaminen ei edellytä supistettavan alueen kiinteistönomistajien suostumusta eikä vesihuoltolaitokselle jää velvollisuutta huolehtia kiinteistöjen vesihuollosta sen jälkeen, kun vesihuollosta tehdyt sopimukset ovat irtisanomisajan kuluttua päättyneet. Toiminta-alueen supistamisen jälkeen kiinteistön vesihuollon järjestämisestä vastaa joko kunta tai kiinteistönomistaja sen mukaan, täyttyvätkö alueella edelleen VHL 6 §:n 2 momentissa säädetyt edellytykset kunnan järjestämisvastuulle.

B-vaihtoehdossa yksittäinen supistettavan alueen kiinteistönomistaja voi siis joutua itse huolehtimaan kiinteistönsä vesihuollon järjestämisestä sen jälkeen, kun laitoksen vesihuoltopalvelut alueella loppuvat. Toisaalta vesihuoltolaitokselle ei mallissa jää velvollisuutta huolehtia kiinteistöjen vesihuollon turvaamisesta. Tämä voi olla erityisen tärkeää toiminta-alueen supistamistilanteessa, jossa laitoksen taloudelliset toimintaedellytykset saattavat olla muutenkin heikot. Vaihtoehto B:ssä järjestämisvastuun siirtyminen vesihuoltolaitokselta kunnalle tai kiinteistönomistajalle vaatii toimenpiteitä kiinteistöjen vesihuollon turvaamiseksi muilla keinoin kuin laitoksen palveluiden avulla. Tämän vuoksi on tarpeen säätää riittävän pitkistä irtisanomisajoista laitoksen kanssa vesihuollon ta tehtyjen sopimusten päättämiseksi.

Molemmissa ehdotetuissa vaihtoehdoissa kiinteistönomistajalle kompensoidaan niitä liittymisvelvollisuuteen liittyviä menetyksiä, jotka aiheutuvat toiminta-alueen supistamisesta. A- vaihtoehdossa vesihuoltolaitoksen ja kiinteistönomistajan välisellä sopimuksella on tarkoitus kompensoida näitä menetyksiä. B-vaihtoehdossa puolestaan säädettäisiin hyvityksestä, jonka vesihuoltolaitos maksaisi kiinteistön hyödyttömäksi jäävästä vesihuoltolaitteistosta. Vesihuoltolaitoksen maksuvelvollisuutta voitaisiin perustella sillä, että vesihuoltolaitos on yleensä aloitteentekijä toiminta-alueen supistamisessa ja supistamisen myötä laitoksen kustannukset alueen vesihuollosta huolehtimisesta pienenevät.

VAIHTOEHTO A:

Ehdotus uusien 8a § ja 24a §:n säätämiseksi vesihuoltolakiin

Voimassa oleva laki	Ehdotus
	<p><i>8a § Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistaminen</i></p> <p><i>Kunta voi supistaa vesihuoltolaitoksen toiminta-aluetta siltä osin, kuin sillä ei enää ole 6 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta huolehtia alueen vesihuollon järjestämisestä vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla.</i></p> <p><i>Vesihuoltolaitoksen toiminta-aluetta saadaan supistaa, jos</i></p> <ol style="list-style-type: none"><i>1) supistettavalla alueella sijaitsevien vesihuoltolaitoksen verkostoon liitettyjen kiinteistöjen omistajat ovat antaneet tähän suostumuksensa; ja</i><i>2) kiinteistöjen vesihuollon turvaamisesta toiminta-alueen supistamisen jälkeen on sovittu vesihuoltolaitoksen ja kiinteistöjen omistajien välisillä sopimuksilla siten, kuin 24a §:ssä on säädetty.</i> <p><i>24a § Sopimus vesihuollon turvaamisesta vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamisen jälkeen</i></p> <p><i>Vesihuoltolaitoksen ja kiinteistön omistajan välisellä sopimuksella sovitaan niistä toimenpiteistä, jotka ovat tarpeen kiinteistön vesihuollon turvaamiseksi, kun vesihuoltolaitoksen toiminta-aluetta supistetaan.</i></p> <p><i>Edellä 1 momentissa tarkoitettu sopimus korvaa 21 §:ssä tarkoitettut sopimukset verkostoon liittämistä ja vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta.</i></p>

Perustelut

VHL 8 §:n 1 momentissa säädetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen muuttamisesta. Toiminta-alueen muuttamisen on katsottu sisältävän myös mahdollisuuden supistaa laitoksen toiminta-aluetta.

Ehdotetaan säädettäväksi uusi VHL 8a §, jossa säädettäisiin toiminta-alueen supistamiselle asetettavista edellytyksistä. Kunta voisi supistaa vesihuoltolaitoksen toiminta-aluetta siltä osin, kuin sillä ei enää ole VHL 6 §:n 2 momentissa ja VHL 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta huolehtia alueen

vesihuoltopalveluiden järjestämisestä vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Toiminta-alueita voitaisiin supistaa vain, jos supistettavalla alueella sijaitsevien vesihuoltolaitoksen verkostoon liitettyjen kiinteistöjen omistajat antaisivat tähän suostumuksensa. Vesihuoltolaitoksen olisi myös sovittava kiinteistöjen vesihuollon turvaamiseksi tehtävistä toimenpiteistä jo ennen supistamispäätöksen tekemistä siten kuin ehdotetussa 24a §:ssä säädetäisiin.

Ehdotetussa uudessa VHL 24a §:ssä säädetäisiin vesihuoltolaitoksen ja kiinteistönomistajan sopimuksesta kiinteistön vesihuollon turvaamisesta toiminta-alueen supistamisen jälkeen. Säännöksen mukaan sopimus pitäisi sisällään ne toimenpiteet, joilla kiinteistön vesihuolto turvattaisiin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamisen jälkeen. Ehdotetun 2 momentin mukaan sopimus korvaisi aiemmat vesihuollosta tehdyt sopimukset.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistaminen voi olla tarpeen tilanteessa, jossa kunnalla ei enää ole VHL 6 §:n 2 momentin ja 7 §:n mukaista velvollisuutta järjestää vesihuoltoa vesihuoltolaitoksen palvelujen avulla. Tällainen tilanne voi syntyä lähinnä asutuksen voimakkaan vähenemisen tai asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan määrän tai laadun muutoksen yhteydessä. Toiminta-alue voi olla tällöin muuttunut sellaiseksi, ettei vesihuoltolaitos enää kykene huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta VHL 8 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla taloudellisesti ja asianmukaisesti. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi asutuksen vähetessä niin suuressa määrin, että veden vähäisestä käytöstä aiheutuu vakavia laatuongelmia veden seis-
tessä pitkissä putkistoissa.

Tarkoituksena olisi, että kynnys sellaisten toiminta-alueiden supistamiseen, joilla sijaitsee laitoksen verkostoon liittyneitä kiinteistöjä, pidettäisiin verrattain korkealla. Pääsääntönä olisi, että supistaminen olisi mahdollista vain niissä tapauksissa, joissa alueen vesihuollon järjestäminen asianmukaisesti ja taloudellisesti vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla on käynyt jokseenkin mahdottomaksi. Toiminta-alueen supistaminen voisi siis tulla kysymykseen esimerkiksi sellaisella alueella, jolla laitoksen verkostoon liittyneiden kiinteistöjen määrä on vähentynyt niin merkittävästi, että niiden asianmukaisesta vesihuollosta huolehtiminen aiheuttaisi laitokselle ilmeisen kohtuuttomia kustannuksia tai laissa tarkoitettua palvelujen laatua ei olisi teknisesti mahdollista turvata.

Supistamispäätöksen edellytyksenä olisi myös se, että supistettavalla alueella verkostoon piiriin kuuluvien kiinteistöjen vesihuolto voidaan järjestää asianmukaisesti muulla tavoin kuin vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Toisin sanoen supistamispäätöstä ei voitaisi lainkaan tehdä, jos alueen vesihuoltoa ei kyetä järjestämään asianmukaisesti muutoin kuin vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Asianmukaisen vesihuollon vähimmäisvaatimuksena olisi se, että kiinteistöillä käytävissä oleva talousvesi täyttäisi sille asetetut laatuvaatimukset ja että jätevesihuolto kyettäisiin järjestämään hajajätevesiasetuksen (542/2003) vaatimukset täytenä.

Ehdotettavat VHL 8a §:n 2 momentti ja 24a § eivät tulisi sovellettaviksi tilanteessa, jossa supistettavalla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella ei ole yhtään laitoksen verkostoon liitettyä kiinteistöä. Tällöin toiminta-alueita voidaan supistaa VHL 8a §:n 1 momentin nojalla VHL 8 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä noudattaen.

Ehdotetun VHL 8a §:n mukaan ratkaiseva rooli toiminta-alueen supistamispäätöksen tekemisessä olisi niillä supistettavan alueen kiinteistönomistajilla, joiden kiinteistöt on liitetty vesihuoltolaitoksen verkostoon. Tämä olisi kohtuullista, koska toiminta-alueella sijaitsevat kiinteistöt on veloitettu liittymään monopoliasemassa olevan vesihuoltolaitoksen verkostoon. Supistamistilanteessa laitoksen olisi kyettävä turvaamaan kiinteistöjen vesihuolto myös toiminta-alueen supistamisen jälkeen siten, ettei kiinteistöjen vesihuollon taso heikkene. Koska kiinteistön omistajille ei ole mahdollisuutta hankkia vesihuoltopalveluita muilta palvelun tuottajilta, on kohtuullista, että he voivat vaikuttaa siihen tapaan, jolla kiinteistöjen vesihuolto järjestetään.

Toiminta-alueen supistamispäätöksen edellytyksenä olisi myös se, että laitos olisi sopinut vesihuollon turvaamisesta niillä verkoston piirissä olevilla kiinteistöillä, jotka supistamispäätöksen jälkeen eivät enää kuuluisi laitoksen toiminta-alueeseen. Tällä turvattaisiin kiinteistöjen vesihuollon järjestäminen myös toiminta-alueen supistamisen jälkeen. Sopimisen tarkoituksena olisi myös kompensoida kiinteistönomistajalle toiminta-alueen supistamisesta aiheutuvia menetyksiä. Tällaisia menetyksiä voisi muodostua lähinnä siitä, että vesihuoltolaitoksen verkostoon liitetty kiinteistökohtainen vesihuoltolaitteisto kävisi hyödyttömäksi toiminta-alueen supistamisen myötä.

Vesihuoltolaitoksen tulisi ehdotetun 24a §:n nojalla sopia kiinteistön vesihuollon turvaamiseksi tarvittavista toimenpiteistä kiinteistön omistajan kanssa. Sopiminen voisi tapahtua kiinteistön omistajan kannalta joustavalla tavalla. Sopimisen lähtökohtana tulisi olla se, että kiinteistön vesihuolto ei heikentyisi vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamisen vuoksi ja että sopimuksella turvattaisiin kiinteistön vesihuolto pitkälle tulevaisuuteen.

Ehdotetussa 24a §:ssä tarpeellisilla toimenpiteillä tarkoitettaisiin kiinteistön talousveden saannin ja/tai jätevesien käsittelyn turvaamista sen mukaisesti, mihin vesihuoltolaitoksen verkostoihin kiinteistö on liitetty. Kiinteistön talousveden tulisi olla toiminta-alueen supistamisen jälkeen määrällisesti ja laadullisesti riittävää, eikä sen saamisen tulisi vaikeutua. Käytännössä vesihuoltolaitos voisi täyttää velvollisuutensa esimerkiksi rakentamalla tai rakennuttamalla kiinteistölle oman tai kiinteistöille yhteisen kaivon tai johtamalla vettä kiinteistölle muualta kuin laitoksen verkostosta sekä asentamalla tai asennuttamalla tarvittavat kiinteistökohtaiset laitteistot. Jätevesien kiinteistökohtainen käsittely edellyttäisi puolestaan hajajätevesiasetuksen mukaisten laitteistojen asentamista tai asennuttamista. Kiinteistökohtaisen laitteiden ja rakennelmien kunnossapitovastuu kuuluisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle, jollei asiasta sovittaisi toisin. Toimenpiteiden tarpeellisuudella viitattaisiin siihen, että jos kysymyksessä olevalla kiinteistöllä on riittävä vesihuoltolaitteisto käytettävissä tai kunnostettavissa, ei vesihuoltolaitoksen tarvitsisi ryhtyä korvaamaan sitä uusilla laitteistoilla.

Ehdotetun sopimuksen ajallisesta kestosta tai tarkemmasta sisällöstä ei säädettäisi laissa, vaan ne jäisivät sovittavaksi vesihuoltolaitoksen ja kiinteistön omistajan välillä. Ehdotuksen mukaan tehtävä sopimus korvaisi VHL 21 §:ssä tarkoitettut sopimukset kiinteistön liittämistä vesihuoltolaitoksen verkostoon ja laitoksen palveluiden toimittamisesta.

VAIHTOEHTO B:

Ehdotus vesihuoltolain 24 §:n tarkistamiseksi sekä uusien 8a § ja 24a §:n säätämiseksi vesihuoltolakiin

Voimassa oleva laki	Ehdotus
<p>24 § Sopimuksen irtisanominen</p> <p>Vesihuoltolaitos saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitettujen sopimusten verkostoon liittämistä vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on kiinteistön vedenkulutuksen tai kiinteistöltä viemäriin johdettavan jäteveden, huleveden tai perustusten kuivatusveden laadun tai</p>	<p><i>8a § Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistaminen</i></p> <p><i>Kunta voi supistaa vesihuoltolaitoksen toiminta-alueelta siltä osin, kuin sillä ei enää ole 6 §:n 2 momentissa ja 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta huolehtia alueen vesihuollon järjestämisestä vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla.</i></p> <p><i>Tehdessään päätöksen toiminta-alueen supistamisesta kunta määrittää, miten supistettavalla toiminta-alueella sijaitsevien, vesihuoltolaitoksen verkostoon liitettyjen kiinteistöjen vesihuollon saatavuus turvataan sen jälkeen, kun vesihuollosta laitoksen kanssa tehdyt sopimukset päättyvät.</i></p> <p>24 § Sopimuksen irtisanominen</p> <p>Vesihuoltolaitos saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitettujen sopimusten verkostoon liittämistä vain, jos sopimuksen pitäminen voimassa on kiinteistön vedenkulutuksen tai kiinteistöltä viemäriin johdettavan jäteveden, huleveden tai perustusten kuivatusveden laadun tai määrän</p>

<p>määrän olennaisen muuttumisen vuoksi kohtuutonta.</p> <p>Asiakas saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitetun sopimuksen verkostoon liittämistä vesi- huoltolaitoksen toiminta-alueella vain, jos kiinteistölle on myönnetty vapautus liittämisen- velvollisuudesta 11 §:n perusteella.</p> <p>Vesihuoltolaitos saa irtisanoa 21 §:ssä tar- koitetun sopimuksen vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä vain, jos vesihuollon palvelu on keskeytetty 26 §:ssä säädetyillä perusteilla ja sopimuk- sen voimassa pitäminen on kohtuutonta.</p> <p>Sen lisäksi, mitä 3 momentissa säädetään, vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä tehty sopimus saadaan irtisanoa, jos palvelun käytön edellytyksenä oleva sopimus verkostoon liittämistä irti- sanotaan 1 tai 2 momentissa säädetyllä pe- rusteella.</p>	<p>olennaisen muuttumisen vuoksi kohtuutonta <i>tai jos vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, jolla laitoksen verkostoon liitetty kiinteistö si- jaitsee, supistetaan 8 §:ssä tarkoitetulla taval- la.</i></p> <p>Asiakas saa irtisanoa 21 §:ssä tarkoitetun sopimuksen verkostoon liittämistä vesi- huoltolaitoksen toiminta-alueella vain, jos kiinteis- tölle on myönnetty vapautus liittämisen- velvollisuudesta 11 §:n perusteella <i>tai jos vesihuolto- laitoksen toiminta-alueella, jolla laitoksen ver- kostoon liitetty kiinteistö sijaitsee, supistetaan 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla.</i></p> <p>Vesihuoltolaitos saa irtisanoa 21 §:ssä tar- koitetun sopimuksen vesihuoltolaitoksen palvelu- jen toimittamisesta ja käyttämisestä vain, jos vesihuollon palvelu on keskeytetty 26 §:ssä säädetyillä perusteilla ja sopimuksen voimas- sa pitäminen on kohtuutonta <i>tai jos vesihuolto- laitoksen toiminta-alueella, jolla laitoksen ver- kostoon liitetty kiinteistö sijaitsee, supistetaan 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla.</i></p> <p>Sen lisäksi, mitä 3 momentissa säädetään, vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta ja käyttämisestä tehty sopimus saadaan irti- sanoa, jos palvelun käytön edellytyksenä ole- va sopimus verkostoon liittämistä irtisano- taan 1 tai 2 momentissa säädetyllä perusteel- la.</p> <p><i>24a § Sopimuksen irtisanominen toiminta- alueen supistamisen yhteydessä</i></p> <p><i>Jos vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella, jolla laitoksen verkostoon liitetty kiinteistö sijaitsee, supistetaan 8 §:ssä tarkoitetulla tavalla, vesi- huoltolaitos voi irtisanoa 21 §:ssä tarkoitetut sopimukset verkostoon liittämistä ja vesi- huoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta päättymään aikaisintaan X vuoden kuluttua siitä, kun päätös toiminta-alueen supistami- sesta on tullut lainvoimaiseksi.</i></p> <p><i>Asiakas saa irtisanoa edellä 1 momentissa tarkoitetut sopimukset päättymään aikaisin- taan X kuukauden kuluttua siitä, kun päätös toiminta-alueen supistamisesta on tullut lain- voimaiseksi.</i></p> <p><i>Vesihuoltolaitos voi irtisanoa edellä 1 momen- tissa tarkoitetut sopimukset ennen irtisano- misajan päättymistä, jos laitos ja asiakas te- kevät sopimuksen kiinteistön vesihuollon tur- vaamisesta muulla tavoin.</i></p> <p><i>Vesihuoltolaitoksen tulee maksaa asiakkaalle</i></p>
--	---

	<p><i>hyvitys, jos laitoksen verkostoon liitetty kiinteistökohtainen vesihuoltolaitteisto käy palvelun lopettamisen takia hyödyttömäksi. Hyvityksen tulee vastata hyödyttömäksi jäävän laitteiston arvoa. Jos vesihuoltolaitos on maksukyvytön, tulee kunnan maksaa hyvitys vesihuoltolaitoksen asiakkaalle.</i></p>
--	--

Perustelut

VHL 8 §:n 1 momentissa säädetään vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen muuttamisesta. Toiminta-alueen muuttamisen on katsottu sisältävän myös mahdollisuuden supistaa laitoksen toiminta-alueita.

Ehdotetaan säädettäväksi uusi VHL 8a §, jossa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistamiselle asetettavista edellytyksistä. Kunta voisi supistaa toiminta-alueita siltä osin, kuin sillä ei enää ole VHL 6 §:n 2 momentissa ja VHL 7 §:ssä säädettyä velvollisuutta huolehtia alueen vesihuoltopalveluiden järjestämisestä vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Tehdessään päätöksen toiminta-alueen supistamisesta kunnan olisi myös määritettävä, miten supistettavalla toiminta-alueella sijaitsevien, laitoksen verkostoon liitettyjen kiinteistöjen vesihuollon saatavuus turvataan sen jälkeen, kun vesihuollosta laitoksen kanssa tehdyt sopimukset päättyvät.

VHL 24 §:ään ehdotetuilla muutoksilla mahdollistettaisiin vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämisestä ja palvelujen toimittamisesta tehtyjen sopimusten irtisanominen toiminta-alueen supistamistilanteen yhteydessä. Oikeus sopimusten irtisanomiseen olisi sekä vesihuoltolaitoksella että laitoksen asiakkaalla.

Ehdotetussa uudessa VHL 24a §:ssä säädettäisiin tarkemmin vesihuoltosopimusten irtisanomisesta toiminta-alueen supistamisen takia. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen oikeudesta irtisanoa sopimukset verkostoon liittämisestä ja vesihuoltolaitoksen palvelujen toimittamisesta päättymään tietyn ajan kuluttua siitä, kun päätös toiminta-alueen supistamisesta on saanut lainvoiman. Ehdotetun 2 momentin mukaan vesihuoltolaitoksen asiakkaalla olisi myös oikeus irtisanoa edellä mainitut sopimukset päättymään tietyn lyhyemmän irtisanomisajan kuluttua. Pykälän 3 momentissa mahdollistettaisiin myös sopimusten irtisanominen ennen säädettyjen irtisanomisaikojen päättymistä, jos laitos ja asiakas tekevät sopimuksen kiinteistön vesihuollon turvaamisesta muulla tavoin. Pykälän 4 momentissa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen velvollisuudesta maksaa vesihuoltolaitoksen asiakkaalle hyvitys kiinteistökohtaisen laitteiston käymisestä hyödyttömäksi toiminta-alueen supistamisen yhteydessä. Vesihuoltolaitoksen ollessa maksukyvytön olisi kunnan maksettava hyvitys asiakkaalle.

Ehdotetut tarkistukset VHL 24 §:ään, 8a §:n 2 momentti ja 24a § eivät tulisi sovellettaviksi tilanteessa, jossa supistettavalla vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella ei ole yhtään laitoksen verkostoon liitettyä kiinteistöä. Tällöin toiminta-alueita voidaan supistaa VHL 8a §:n 1 momentin nojalla VHL 8 §:n 1 momentissa säädettyä menettelyä noudattaen.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen supistaminen voi olla tarpeen tilanteessa, jossa kunnalla ei enää ole VHL 6 §:n 2 momentin ja 7 §:n mukaista velvollisuutta järjestää vesihuoltoa vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Tällainen tilanne voi syntyä lähinnä asutuksen voimakkaan vähenemisen tai asutukseen rinnastuvan elinkeino- ja vapaa-ajantoiminnan määrän tai laadun muutoksen yhteydessä. Toiminta-alue voi olla tällöin muuttunut sellaiseksi, ettei vesihuoltolaitos enää kykene huolehtimaan vastuullaan olevasta vesihuollosta VHL 8 §:n 2 momentissa tarkoitetulla tavalla taloudellisesti ja asianmukaisesti. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi asutuksen vähetessä niin suuressa määrin, että veden vähäisestä käytöstä aiheutuu vakavia laatuongelmia veden seistessä pitkissä putkistoissa.

Tarkoituksena olisi, että kynnys sellaisten toiminta-alueiden supistamiseen, joilla sijaitsee laitoksen verkostoon liittyneitä kiinteistöjä, pidettäisiin verrattain korkealla. Pääsääntönä olisi, että supistaminen olisi mahdollista vain niissä tapauksissa, joissa alueen vesihuollon järjestäminen

asianmukaisesti ja taloudellisesti vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla on käynyt jokseenkin mahdolliseksi. Toiminta-alueen supistaminen voisi siis tulla kysymykseen esimerkiksi sellaisella alueella, jolla laitoksen verkostoon liittyneiden kiinteistöjen määrä on vähentynyt niin merkittävästi, että niiden asianmukaisesta vesihuollosta huolehtiminen aiheuttaisi laitokselle ilmeisen kohtuuttomia kustannuksia tai laissa tarkoitettua palvelujen laatua ei olisi teknisesti mahdollista turvata.

Supistamispäätöksen edellytyksenä olisi myös se, että supistettavalla alueella verkostoon piiriin kuuluvien kiinteistöjen vesihuolto voidaan järjestää asianmukaisesti muulla tavoin kuin vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Toisin sanoen supistamispäätöstä ei voitaisi lainkaan tehdä, jos alueen vesihuoltoa ei kyetä järjestämään asianmukaisesti muutoin kuin vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Asianmukaisen vesihuollon vähimmäisvaatimuksena olisi se, että kiinteistöillä käytävissä oleva talousvesi täyttäisi sille asetetut laatuvaatimukset ja että jätevesihuolto kyettäisiin järjestämään hajajätevesiasetuksen (542/2003) vaatimukset täyttäen.

Vastuu supistetun toiminta-alueen ulkopuolelle jääneiden kiinteistöjen vesihuollon järjestämisestä olisi joko kunnalla tai kiinteistönomistajalla riippuen siitä, täyttyykö alueella edelleen VHL 6 §:n 2 momentin mukainen kunnan järjestämisvastuu vai ei. Jos supistetun toiminta-alueen ulkopuolelle jääneiden kiinteistöjen vesihuollon tarpeet täyttävät VHL 6 §:n 2 momentissa asetetut edellytykset, tulee kunnan edelleen huolehtia näiden kiinteistöjen vesihuollon järjestämisestä. Koska kyseeseen ei enää tule vesihuollon järjestäminen vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla, on kunnan järjestettävä vesihuolto turvaamalla muun tarpeellisen vesihuollon palvelun saaminen. Käytännössä kunta voisi täyttää velvollisuutensa esimerkiksi johtamalla vettä kiinteistölle muualta kuin vesihuoltolaitoksen verkostosta tai osoittamalla kiinteistönomistajalle paikan, josta tämä voi vettä noutaa. Vastuu kiinteistön vesihuollon järjestämisestä on kuitenkin yksin kiinteistönomistajalla, ellei kiinteistön tarve vesihuollon järjestämiselle täytä enää VHL 6 §:n 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä.

Ehdotetun uuden VHL 8a §:n 2 momentin mukaan kunnan olisi toiminta-alueen supistamispäätöksen yhteydessä määritettävä myös se, miten supistettavalla alueella sijaitsevien kiinteistöjen vesihuollon saatavuus turvataan vesihuoltolaitoksen palveluiden päätyttyä. Käytännössä kunnan olisi siis otettava kantaa siihen, täyttyykö supistettavalla alueella edelleen kunnan VHL 6 §:n 2 momentin mukainen järjestämisvastuu vai onko vastuu vesihuollon järjestämisestä yksinomaan alueen kiinteistönomistajilla sen jälkeen, kun vesihuoltoa ei enää järjestetä vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla. Säännöksen tarkoituksena olisi varmistaa se, että kunta tai alueen kiinteistönomistajat ryhtyisivät tarvittaviin toimenpiteisiin kiinteistöjen vesihuollon turvaamiseksi jo hyvissä ajoin ennen kuin vesihuoltolaitoksen kanssa tehdyt sopimukset vesihuollosta päättyvät.

Vesihuoltolaitoksen vastuu kiinteistön vesihuollosta huolehtimisesta päättyisi siinä vaiheessa, kun kiinteistön vesihuollosta tehdyt sopimukset olisi irtisanottu. Ehdotetussa 24a §:ssä mahdollistettaisiin sopimusten irtisanominen sekä vesihuoltolaitoksen että asiakkaan toimesta tiettyjen irtisanomisaikojen kuluttua siitä, kun toiminta-aluepäätöksen supistamispäätös on tullut lainvoimaiseksi. Vesihuoltolaitos voisi irtisanoa kiinteistön vesihuollosta tehdyt sopimukset, koska niiden perusteena ollut kunnan velvollisuus järjestää kiinteistön vesihuolto vesihuoltolaitoksen palveluiden avulla ei olisi enää voimassa. Toisaalta toiminta-alueen supistamispäätöksen myötä kiinteistönomistajalla ei liioin enää olisi VHL 10 §:n mukaista velvollisuutta liittää kiinteistöään laitoksen vesijohtoon ja viemäriin, joten myös kiinteistönomistajalla olisi oikeus irtisanoa kiinteistön vesihuollosta tehdyt sopimukset.

Ehdotetussa 24a §:ssä säädettäisiin myös irtisanomisajoista, joita laitoksen ja kiinteistönomistajan olisi noudatettava irtisanoessaan kiinteistön vesihuollosta tehtyjä sopimuksia. Vesihuoltolaitoksen irtisanoessa sopimukset irtisanomisajan tulisi olla verrattain pitkä, jotta kiinteistön vesihuollon turvaamiseen tähtäävät toimenpiteet ehdittäisiin tekemään ennen vesihuollosta tehtyjen sopimusten päättymistä. Silloinkin, kun asiakas irtisanoisi vesihuollosta tehdyt sopimukset, tulisi irtisanomisajan olla riittävän pitkä, jotta kunta voi tarvittaessa ryhtyä toimenpiteisiin kiinteistön vesihuollon turvaamiseksi. Vastuu vesihuollon järjestämisestä vesihuoltolaitoksen kanssa tehtyjen sopimusten päätyttyä kuuluisi joko kunnalle tai kiinteistönomistajille sen mukaan, täyttyykö alueella edelleen VHL 6§:n 2 momentin mukainen kunnan järjestämisvelvollisuus vai ei. Säädettyjä irtisanomisajoja ei kuitenkaan olisi tarvetta noudattaa, jos vesihuoltolaitos ja kiinteistönomistaja sopivat kiinteistön vesihuollon turvaamisesta muulla tavoin.

Ehdotetun 24a §:n 4 momentin nojalla vesihuollon asiakas olisi toiminta-alueen supistamisen vuoksi oikeutettu hyvitykseen, jos kiinteistökohtainen vesihuoltolaitteisto tai osa siitä käy asiakkaalle vesihuollon kannalta hyödyttömäksi. Käytännössä kiinteistökohtaisesta vesihuoltolaitteistosta jäisi yleensä hyödyttömäksi vain niin sanottu tonttivesijohto ja -viemäri laitteistoineen. Tonttivesijohdolla tarkoitetaan talousveden johtamista varten asennettua vesihuoltolaitoksen verkoston liittämiskohdan ja kiinteistön vesimittarin välistä johtoa. Tonttivilmäriillä tarkoitetaan puolestaan liittämiskohdan ja rakennuksen välistä jätevesivilmäriä. Tonttijohtoihin liittyvällä laitteistolla tarkoitetaan esimerkiksi tonttivilmäriin liitettyä jäteveden pumppaamoja. Muita kiinteistön vesihuoltolaitteiston osia pystytään sen sijaan yleensä hyödyntämään myös niissä tapauksissa, joissa kiinteistölle johdetaan vettä muualta kuin laitoksen verkostosta.

Hyvityksen tulisi vastata hyödyttömäksi jäävän laitteiston nykyarvoa, joten sen määrä riippuisi laitteiston iästä ja kunnosta. Hyvityksen tarkoituksena olisi korvata niitä menetyksiä, joita asiakkaalle on aiheutunut velvollisuudesta liittää vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitseva kiinteistönsä laitoksen verkostoon. Hyvityksen määrä voitaisiin määrittää kullekin kiinteistölle erikseen, tai se voitaisiin määrittää samansuuruiseksi kaikille supistettavan alueen kiinteistöille kuitenkin niin, että myös suuremman hyvityksen maksaminen olisi mahdollista, jos asiakas osoittaa menetyksensä esitettyä hyvitystä suuremmiksi.

Tarkoituksena olisi, että vesihuoltolaitos maksaisi hyvityksen hyödyttömäksi jäävän laitteiston arvosta siinä vaiheessa, kun vesihuoltolaitoksen palvelut kiinteistölle lakkaavat. Jos vesihuoltolaitos olisi maksukyvytön, siirtyisi velvollisuus hyvityksen maksamisesta kunnalle. Tällä varmistettaisiin se, että laitoksen asiakas saisi hyvityksen myös niissä tapauksissa, joissa vesihuoltolaitos ei kykenisi selviytymään hyvitysten maksamisesta heikon taloudellisen tilanteensa takia. Säännös voisi joissain tapauksissa tulla sovellettavaksi myös silloin, kun vesihuoltolaitos lopettaa toimintansa kokonaan.

3 Vesihuollosta huolehtiminen

Toimeksiantonsa mukaan työryhmän tulee tehtävässään kiinnittää erityisesti huomiota vesihuoltolaitoksen toiminta-aluepäätöksen suhteeseen vesihuoltolaitoksen velvollisuuksiin. Työryhmän on tarkasteltava myös raakaveden tarkkailua koskevien säännösten toimivuutta. Lisäksi työryhmän tulee selvittää tarve kehittää valvonta- tai muita menettelyjä sen varmistamiseksi, että muun muassa vesihuoltolaitoksen maksutulojen käyttö on asianmukaista vesihuoltopalveluiden ylläpitämiseksi pitkällä aikavälillä.

3.1 Vesihuoltolaitoksen toiminta-aluepäätöksen suhde vesihuoltolaitoksen velvollisuuksiin (9 §)

Yleistä

VHL 9 §:n nojalla vesihuoltolaitos huolehtii vesihuollosta yhdyskuntakehityksen tarpeita vastavasti kunnan tekemän toiminta-alueen hyväksymispäätöksen mukaisesti. Yhdyskuntakehityksen tarpeilla tarkoitetaan esimerkiksi verkostojen piiriin saatettavien alueiden rakentamisaikataulua. Verkostojen rakentamisen oikeudellisesti sitova aikataulu määrittyy siten toiminta-alueen eri alueiden konkreettisten tarpeiden, ei toiminta-alueen hyväksymispäätöksen tavoitteellisen aikataulun perusteella.

VHL 9 §:n joustavaan sisältöön verrattuna VHL 8 §:n 3 momentin mukainen kunnan velvoite määrittää alueet, jotka on saatettava vesihuoltolaitoksen vesijohtoverkoston tai viemäriin piiriin on muotoiltu varsin ehdottomaksi. On kuitenkin otettava huomioon, että VHL 8 §:n 3 momentissa on kysymys kunnalle kuuluvasta määrittämisvelvollisuudesta, ei välittömästi vesihuoltolaitoksen konkreettisesta huolehtimisvelvollisuudesta. Jos yhdyskuntakehitys ei edellytäkään vesihuoltoverkostojen rakentamista, lienee kunnan syytä supistaa toiminta-aluetta.

Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätöksessä voidaan tarkentaa laitoksen lakisääteisiä tehtäviä sekä yksilöidä laitokselle myös muita vesihuollon tehtäviä. Siltä osin kuin tällaisia yksilöintejä toiminta-aluepäätöksessä tehdään esimerkiksi sammutusvedestä huolehtimisen osalta, tulevat ne VHL 9 §:n nojalla osaksi vesihuoltolaitoksen huolehtimisvelvollisuutta. Muiden kuin lakiin perustuvien velvoitteiden asettaminen kunnan taholta vesihuoltolaitokselle edellyttää laitoksen suostumusta. Kunnan omistuksessa olevan laitoksen suhteen kyse on siis myös omistajaohjauksen ja vesihuollon järjestämisen yhteensovittamisesta.

3.2 Vesihuoltolaitteiston ylläpito ja saneeraus (13 §)

Yleistä

Vesihuollosta huolehtiminen pitää käsitteellisesti sisällään myös vesihuoltolaitteiston ylläpidon ja saneerauksen, joista ei ole VHL 9 §:ssä säädetty tarkemmin. Nykyisin Suomessa huonokuntoisten tai erittäin huonokuntoisten vesijohtojen osuus on noin 6 % ja vastaavasti viemärien noin 12 % verkostojen kokonaispituudesta. Keskimäärin vuosittain saneerataan vesijohtoja noin 0,4 % verkostopituudesta ja viemäreitä noin 0,6 % verkostopituudesta. Lähimmän viiden vuoden vuosittainen saneeraustarve olisi vesijohdoille noin 1 % vesijohtopituudesta ja viemäreille noin 2 % verkostopituudesta. (Näkemyksiä vesihuoltoverkostojen saneeraustoiminnan kehittämisestä. Maa- ja metsätalousministeriö, FCG Planeko Oy. 23.10.2009) Saneerausvelan kiinni kurominen nostaa tulevana vuosina merkittävästi vesihuollon kustannuksia.

Vuotovesimäärää voidaan pitää verkostojen saneeraustarpeen indikaattorina. Suomen ympäristökeskuksen tilastojen mukaan viemäriverkoston vuotovesimäärä on vuosina 1995–2001 ollut keskimäärin 146 milj.m³/a, joka vastaa noin 29 % osuutta viemäri-vesimäärästä. Vesijohtoverkostojen vuotovesistä ei ole käytettävissä tarkkoja tietoja, vaikka VHL 15 §:ssä edellytetään vesihuoltolai-

toksen tarkkailevan veden hävikkiä laitoksen verkostossa. Tyypillisesti laskuttamattoman veden osuus verkostoon pumpatusta vesimäärästä on 10 - 20 %, josta osa on vuotovettä.

Erityisesti viemärien putkirikot voivat aiheuttaa jäteveden pääsyn talousvesiverkkoon ja sitä kautta ne voivat aiheuttaa myös vesiepidemioita. Vesihuoltolaitteiston huono kunto voi siten johtaa paitsi jakeluhäiriöihin myös talousveden saastumiseen. Laitteiston ylläpidon kannalta kaikista ongelmallisimpia ovat pienet vesiosuuskunnat, joiden asiakaslaskutus ei välttämättä kata ylläpitokustannuksia ja joilta mahdollisesti puuttuu asiantuntemusta ylläpitotarpeen arviointia varten.

Viemäreiden ylläpidosta on tiettyjä vaatimuksia yhdyskuntajätevesidirektiivissä ja Euroopan komissio on valmistellut laitoskohtaista kyselyä kunnossapitotoimista. Suomessa jätevesiasetuksen 3 §:n mukaan jätevesiviemärien ylläpidossa on kiinnitettävä erityistä huomiota muun muassa vuotojen estämiseen. Jätevedenpuhdistamoiden ympäristöluvuissa on tarkasteltu koko viemäriverkoston kunnan huomioon ottamista osana toimintakokonaisuutta. Usein isojen vedenpuhdistamoiden lupaharkinta ei kuitenkaan ulotu niiden yhteydessä oleviin pienempiin puhdistamoihin.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmä toteaa, että vesihuoltolaissa ei ole tarkoituksenmukaista antaa yksityiskohtaisia säännöksiä vesihuoltolaitteiston ylläpidosta ja saneerauksesta. Sen sijaan työryhmä on päättänyt ehdottamaan yleisen laitteiston kunnossapito- ja arviointivelvollisuuden sisällyttämistä lakiin vesihuoltolaitoksen tarkkailuvelvollisuuksien kehittämisen yhteydessä. Ylläpitokysymysten tulisi heijastua myös kuntien ja vesihuoltolaitosten välisiin sopimuksiin. Työryhmän mielestä olennaisinta vesihuoltolaitteiston ylläpidossa on, että kunnat ja vesihuoltolaitokset kantaisivat vastuuta vesihuoltolaitteiston kunnosta nykyistä paremmin. Keskeisiä kysymyksiä tässä suhteessa ovat laitosten kirjanpidon järjestäminen riittävät investointivaraukset sallivalla tavalla ja kuntien omistamien laitosten tuloutukset. Vesihuoltolaitosten talouteen liittyviä asioita käsitellään työryhmässä myöhemmin.

3.3 Vesihuoltolaitoksen tarkkailuvelvollisuudet (15 §)

Yleistä

VHL 15 §:ssä on vesihuoltolaitokselle ja sille vettä toimittavalle taholle asetettu yksiselitteinen velvollisuus tarkkailla käyttämänsä raakaveden määrää ja laatua. Raakavettä ei kuitenkaan ilmeisesti tarkkailla VHL 15 §:ssä edellytetyllä tavalla järjestelmällisesti kaikilla vesihuoltolaitoksilla. Raakavesiseurannan tulokset eivät myöskään tule automaattisesti tiedoksi vesihuoltolain mukaisille valvontaviranomaisille.

VHL 15 §:n esitöissä viitataan pintavesidirektiiviin (75/440/ETY) sekä silloiseen vesipolitiikan puitedirektiiviehdotukseen ja todetaan, että pykälän mukainen tarkkailu kattaa näiden molempien direktiivien mukaiset tarkkailuvelvollisuudet.

Sittemmin pintavesidirektiivi samoin kuin juomaveden valmistamiseen tarkoitettun pintaveden määritysmenettelmistä sekä näytteenotto ja analysointitiheydestä annettu direktiivi (79/869/ETY) ovat kumoutuneet vuoden 2007 lopulla vesipolitiikan puitedirektiivin (2000/60/EY) 22 artiklan nojalla. Vesipolitiikan puitedirektiivin 7 artiklassa asetetaan jäsenvaltioille velvollisuus yksilöidä kaikkia vesimuodostumat, joista otetaan tai aiotaan ottaa vettä ihmisten käyttöön keskimäärin vähintään 10 m³ päivässä tai yli viidenkymmenen ihmisen tarpeisiin. Sellaisia vesimuodostumia, joista otetaan keskimäärin yli 100 m³ vettä päivässä, on jäsenvaltioiden seurattava direktiivin liitteen V mukaisesti. Direktiivin liitteessä V määrätään pinta- ja pohjaveden tilan yleisestä seurannasta sekä erikseen sellaisten juomavedenottoa paikkojen, joista otetaan pintavettä keskimäärin yli 100 m³ päivässä, seurannasta ja seuranta tiheyksistä.

Suomessa tietojen keräämisestä talousvedenottoa paikoista ja pinta- ja pohjavesien seurannasta säädetään vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004, jäljempänä VHJL) 5 ja 9 §:ssä. VHJL:n 5 §:n 1 momentin 5 kohdan mukaisesti alueellisen ympäristökeskuksen tehtäviin kuuluu kerätä tarpeelliset tiedot talousveden ottoon tarkoitetuista alueista, kun taas VHJL 9 §:ssä asete-

taan yleiset pinta- ja pohjaveden seurantavelvoitteet. Valmistelutöiden mukaan VHJL 5 §:ssä tarkoitettua tietoa tulee kerätä erityisesti I luokan pohjavesialueilta sekä juomavedenottoon käytettäviä pintavesialueilta. Tietojen keräämisen tulisi tapahtua yhteistyössä vesihuoltolaitosten kanssa ja VHL 15 §:n mukaisia tarkkailutietoja hyödyntäen.

Talousveden laatuvaatimuksista ja valvontatutkimuksista terveydensuojelulain nojalla annetun sosiaali- ja terveysministeriön asetuksen (461/2000) 10 §:ssä säädetään, että vesihuoltolaitoksen käyttötarkkailuun tulee sisältyä riittävä raakaveden laadun seuranta veden käsittelyn asianmukaisuuden varmistamiseksi. Juomaveden valmistamiseen tarkoitettua pintaveden tarkkailun osalta on puolestaan edelleen voimassa valtioneuvoston päätös (366/1994), jolla pantiin täytäntöön sittemmin kumoutuneet edellä mainitut direktiivit (75/440/ETY sekä 79/869/ETY). Päätöksen 6 §:n 3 momentin nojalla pintavettä johtavan laitoksen on tarkkailtava otettavan veden laatua [vesi- ja ympäristöpiirin] hyväksymän tarkkailuohjelman mukaisesti näiden direktiivien vaatimukset huomioiden ottaen.

Talovesikäyttöön tarkoitettua raakaveden otajille on asetettu veden laadun ja/tai määrän tarkkailuvelvoitteita myös vesilain (264/1961) mukaisissa luvissa. Tarkkailun yksityiskohtaisempi toteuttaminen on näissä luvissa usein jätetty myöhemmin tapahtuvan viranomaisen hyväksynnän varaan. Tarkkailuvelvoitteiden asettaminen ei ole ollut systemaattista siten, että raakaveden laatua ja määrää olisi aina vaadittu tarkkailtavaksi. Suhteessa VHL 15 §:ään on vesilain nojalla annettavista lupamääräyksistä todettava lisäksi, että niiden ensisijaisena tarkoituksena on yleensä kysymyksessä olevan vesitaloushankkeen vaikutusten - ei niinkään otettavan veden yleisen laadun - tarkkailu.

Edellä esitetyn perusteella on mahdollista, että raakavettä ei nykyisellään tarkkailla kaikilla vesihuoltolaitoksilla tai niille vettä toimittavilla tahoilla VHL 15 §:ssä tarkoitettulla tavalla. Asiantilan korjaamisen vaihtoehtoina ovat valvonnan tehostaminen, vesihuoltolaitosten ja vettä niille toimittavien tahojen ohjeistaminen ja/tai tarkkailuvollisuuden sisällön tarkentaminen lailla ja/tai asetuksella.

Toinen raakaveden tarkkailuvelvoitteiden suhteen huomionarvoinen kysymys on vesihuoltolain mukaisten velvoitteiden asema suhteessa muuhun lainsäädäntöön. Nykyisellään tarkkailusäännöksiä on useissa eri laeissa ja asetuksissa ja eri lakeihin perustuvat vesihuoltolaitoksen tarkkailuvelvoitteet ovat ainakin jossain määrin päällekkäisiä. Vesihuoltolaissa tarkkailuvelvoitteiden tarkoituksena on välittömästi laitoksen omaan toimintaan liittyvä raakaveden tarkkailu.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmässä on ollut esillä ensinnäkin uudistettavana olevaan juomavesidirektiiviin (98/83/EY) todennäköisesti sisällytettävät raakaveden tarkkailuvelvoitteet. Raakaveden tarkkailu sisältyy vesihuollon turvallisuussuunnitelmaan (Water Safety Plan, WSP), jonka käyttöönotto lienee direktiivin nojalla tulossa pakolliseksi ainakin suuremmille laitoksille. Tarkoituksena on, että tuleviin turvallisuussuunnitelmaan liittyvää tarkkailusääntelyä valmistellaan työryhmän jatkotyöskentelyä varten maa- ja metsätalousministeriön sekä sosiaali- ja terveysministeriön yhteistyönä.

Toiseksi työryhmässä on tarkasteltu vesihuoltolaitosten ja ympäristöhallinnon tehtävänä olevien seurantojen suhdetta. Työryhmä toteaa, että vesienhoidon järjestämisestä annetun lain mukaisessa vesien seurannassa on kysymys vesien tilan sekä eri toimintojen, kuten teollisuuden ja maatalouden, vaikutusten tarkkailusta. Vesihuoltolaitosten näkökulmasta pohjavesialueen tarkkailua tai ylipäänsä niiden toimintaan vain välillisesti liittyvää vesien tilan tarkkailua ei voida säätää laitosten vastuulle, kun otetaan aiheuttamisperiaate huomioon. Toisaalta nimenomaan veden ottaminen talousvedeksi johtaa seurantavelvoitteiden syntymiseen, minkä vuoksi on saatettu katsoa, että vesihuoltolaitosten tarkkailuvelvoitteita olisi syytä laajentaa.

Työryhmä toteaa, että vesihuoltolaitoksen velvollisuus valvoa raakaveden laatua tulisi perustaa laitoksen erityiseen selvilläolovelvollisuuteen. Vesihuoltolaitoksen tarkkailuvollisuuteen voidaan näin ollen sisällyttää vain sellaiset seikat, joista voi aiheutua riskejä vesihuoltolaitoksen asiakkaille. Työryhmä katsoo, että VHL 15.1 § tulisi täsmentää niin, että siinä otettaisiin lähtökohdaksi laitoksen selvilläolovelvollisuus ja raakaveden laatuun kohdistuvat riskit.

Ehdotus vesihuoltolain 15 §:n tarkistamiseksi

<p><i>15 § Vesihuoltolaitoksen tarkkailuvelvollisuudet</i></p> <p>Vesihuoltolaitoksen on tarkkailtava käyttämänsä raakaveden määrää ja laatua sekä veden hävikkiä laitoksen verkostossa.</p> <p>Mitä 1 momentissa säädetään, koskee myös sitä, joka toimittaa vettä vesihuoltolaitokselle.</p>	<p><i>15 § Vesihuoltolaitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuudet</i></p> <p><i>Vesihuoltolaitoksen on oltava selvillä käyttämänsä raakaveden määrään tai laatuun kohdistuvista riskeistä sekä laitteistonsa kunnosta. Tässä tarkoituksessa vesihuoltolaitoksen on tarkkailtava käyttämänsä raakaveden määrää ja laatua, laitteistonsa kuntoa sekä vuotovesien määrää laitoksen vesijohto- ja viemäriverkostossa.</i></p> <p>Mitä 1 momentissa säädetään, koskee soveltuville osin myös sitä, joka toimittaa vettä vesihuoltolaitokselle tai käsittelee vesihuoltolaitoksen jätevesiä.</p>
--	--

Perustelut

Vesihuoltolaitoksen tarkkailuvelvoitteita ehdotetaan tarkistettaviksi muuttamalla VHL 15 §:ää siten, että siinä säädettäisiin nykyisten velvoitteiden lisäksi laitoksen selvilläolovelvollisuuksista sekä vesihuoltolaitteiston kunnan ja viemäriverkoston vuotovesien määrän tarkkailuvelvoitteista. Lisäksi ehdotetussa 2 momentissa sääntely ulotettaisiin koskemaan vesihuoltolaitokselle vettä toimittavan tahon ohella myös laitoksen jätevesiä käsittelevää tahoa.

VHL 15 §:n tarkistamisehdotuksen tavoitteena on edistää vesihuollon riskien huomioon ottamista sekä vesihuoltolaitoksen laitteiston pitämistä asianmukaisessa kunnossa niin terveydelliseltä ja ympäristönsuojelulliselta kannalta kuin laitoksen energiatehokkuuden varmistamiseksi. Laitteiston huono kunto lisää vesihuollon riskejä sekä vähentää laitoksen energiatehokkuutta. Vesihuoltolaitoksen laitteistolla tarkoitettaisiin vastaavaan tapaan kuin nykyisessä vesihuoltolaissa kaikkia laitoksen toiminnan kannalta tarpeellisia laitteita, mutta erityisesti huomiota tulisi kiinnittää jakeluverkoston sekä viemäriverkoston kunnan tarkkailuun.

Laitoksen selvilläolo- ja tarkkailuvelvollisuudet pohjautuisivat ehdotetussa säännöksessä vesihuoltolain 1 §:ssä määriteltyyn lain tavoitteeseen. Kysymys olisi sen varmistamisesta, että vesihuoltolaitos voisi toimittaa riittävästi terveydelliseltä kannalta ja muutoinkin moitteetonta talousvettä sekä vastata viemäroinnin asianmukaisuudesta. Ehdotetun VHL 15 §:n 1 momentin mukainen selvilläolovelvollisuus muodostaisi osaltaan lähtökohdan vesihuoltolain tavoitteiden saavuttamiselle, mitä konkretisoitaisiin momentin tarkkailusäännöksillä. VHL 15 §:n tarkistuksilla olisi kiinteä yhteys jäljempänä ehdotettavaan varautumissääntelyyn.

VHL 15 §:n 1 momentissa säädettäisiin vesihuoltolaitoksen selvilläolovelvollisuudesta sen raakavedeen kohdistuvista riskeistä sekä vesihuoltolaitteiston kunnosta. Laitokselle asetettaisiin säännöksessä ensinnäkin selkeä velvoite kartoittaa sen käyttämän raakaveden riskitekijöitä vesihuollon palvelun laadun sekä asiakkaiden terveyden kannalta. Toiseksi säännöksellä edistettäisiin vesihuoltolaitteiston toimivuudesta huolehtimista sitä kautta, että varmistettaisiin laitoksen tietoisuus laitteiston kunnosta. Kaiken kaikkiaan VHL 15 §:n 1 momentissa tarkoitettua selvilläolovelvollisuuden avulla olisi mahdollista mitoitaa tarkkailuvelvoitteet kunkin raakavesilähteen ja laitteiston kannalta tapauskohtaisesti tarkoituksenmukaisella tavalla.

Käytännössä laitoksen selvilläolovelvollisuus tarkoittaisi laitoksen tietoisuutta sen toiminnan ja toiminnan vaikutusten kannalta keskeisistä tekijöistä. Näin ollen laitoksen tulisi olla selvillä käyttämänsä raakavedeen kohdistuvista riskeistä siinä määrin kuin näillä voi olla vaikutusta laitoksen

toimittaman veden laatuun tai määrään. Laitteiston osalta kysymys olisi puolestaan ennen kaikkea toimintavarmuuden turvaamisesta sekä siitä, että laitos voisi ennakoida laitteistoon kohdistuvat saneeraustarpeet tarkoituksenmukaisella tavalla.

Ehdotetun VHL 15 §:n 1 momentin perusteella vesihuoltolaitoksen tarkkailuvelvollisuudet tulisivat kattamaan raakaveden tarkkailun lisäksi vesihuoltolaitteiston kunnon sekä viemäriveresien hävikin. Vesihuoltolaitteiston kunnon ja vuotovesien määrän tarkkailu edistäisi osaltaan kunnostustarpeiden suunnitelmallista huomioon ottamista sekä riittävän rahoituksen varaamista kunnostamista varten.

Ehdotetulla tavalla tarkistettua VHL 15 §:ää voitaisiin tarvittaessa täsmentää VHL 36 §:n 2 momentissa tarkoitettua asetuksenantovaltuuden nojalla, jos uudistettavana oleva juomavesidirektiivi antaa tähän aihetta.

Vesihuoltolaitoksen tarkkailutietojen toimittamisvelvollisuudesta on säädetty muualla lainsäädännössä. Vesienhoidon järjestämisestä annetun lain (1299/2004) 11 §:n 3 momentin nojalla julkisia palveluja tarjoavien laitosten on annettava maksutta alueelliselle ympäristökeskukselle hallussaan olevia tarpeellisia muita tietoja kuin henkilötietoja vesienhoitosuunnitelman laatimiseksi. Jätevesien käsittelyyn liittyvien tietojen toimittamisesta valvontaviranomaiselle eli alueelliselle ympäristökeskukselle annetaan puolestaan yleensä määräyksiä ympäristöluvassa ympäristönsuojelulain (86/2000) 46 §:n perusteella. Näin ollen alueellisilla ympäristökeskuksilla on mahdollista saada VHL 15 §:n mukaiset tarkkailutiedot vesihuoltolaitokselta, sille vettä toimittavalta tai sen jätevedet käsittelevältä taholta paitsi vesihuoltolain mukaisen valvontatoimivaltansa, mutta myös yllä mainittujen muiden lakien perusteella.

4 Vesihuollon erityistilanteisiin varautuminen

Vesihuollon erityistilanteella tarkoitetaan kaikkia vesihuollon palvelutuotantoa vaikeuttavia tai vaarantavia tilanteita lukuun ottamatta normaaleja toimintahäiriöitä. Näitä voi aiheutua muun muassa tulvien, sähkökatkosten, luonnononnettomuuksien, teknisten vikojen ja ilkvallan tai terrorismin johdosta. Varautumisella viitataan puolestaan sellaiseen suunnitteluun ja etukäteisvalmisteluun sisältävään toimintaan, jonka tarkoituksena on luoda ja ylläpitää riittävä valmius erityis- ja häiriötilanteiden sekä poikkeusolojen varalta.

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmän asettamispäätöksessä edellytetään, että työryhmän tulee kiinnittää erityistä huomiota vesihuollon erityistilanteisiin varautumiseen, laitosten varautumissuunnitteluun ja varallaoloon. Asettamispäätöksessä viitataan vesihuollon erityistilannetyöryhmän loppuraporttiin (MMM 2005:7), jonka tiettyjen toimenpide-ehdotusten toteuttaminen edellyttäisi vesihuoltolain tarkistamista. Toiseksi päätöksessä viitataan Nokian vesiepidemiaan, joka toi esiin kasvaneen tarpeen vesihuoltolaitosten riskinarvioinnin ja varautumissuunnittelun parantamiseen.

Ylipäänsä Suomessa vuosittain esiintyvät vesiepidemiat korostavat erityistilanteisiin varautumisen tehostamistarvetta. Tarkentavan sääntelyn antamista puoltavat lisäksi vesihuollon laitoksen monipuolistuminen ja yksityisen sektorin oletettavasti kasvava rooli vesihuollossa.

Säädösvalmistelussa on lisäksi syytä ottaa huomioon valtioneuvoston periaatepäätös yhteiskunnan elintärkeiden toimintojen turvaamisen strategiasta (23.11.2006) sekä EU:n juomavesidirektiivin uudistustyö. Tuleva juomavesidirektiivi sisältää ilmeisesti veden turvallisuussuunnitelman (Water Safety Plan, WSP), joka velvoittaa vesihuoltolaitoksia tarkkailemaan talousveden laadullisia riskejä nykyistä perusteellisemmin. Direktiivillä ei kuitenkaan pyritäni niinkään varmistamaan talousveden riittävyttä tai ylipäänsä vesihuollon toimivuutta erityistilanteissa.

4.1 Julkisen sektorin varautumisvelvoitteet

Nykytila

Vesihuoltolaissa ei ole erityisiä säännöksiä julkisen sektorin varautumisvelvollisuudesta vesihuollon erityistilanteisiin. VHL 6 §:n mukainen kunnan velvollisuus vesihuollon järjestämiseen on kuitenkin voimassa niin normaali- kuin erityistilanteissa, ja VHL 5 §:ssä tarkoitettu kunnan velvollisuus kehittää vesihuoltoa yleisesti kattaa myös erityistilanteisiin varautumisen.

Terveysturvallisuuslainsäädännössä asetetaan sekä valtiolle että kunnille nimenomaisia varautumisvelvoitteita. Terveysturvallisuuslain (763/1994, TSL) 8 §:n 1 momentin nojalla sosiaali- ja terveydenhuollon tuotevalvontakeskuksen tulee laatia valtakunnallinen suunnitelma talousveden laadun turvaamiseksi erityistilanteissa, kuten tulvien tai sähkökatkosten aikana. Tarkoituksena on, että tämä suunnitelma ohjaa kuntakohtaista erityistilanteisiin varautumista, josta kunnan terveysturvallisuusviranomaisen on TSL 8 §:n 2 momentin perusteella vastuussa.

Myös talousvesiasetuksen (461/2000) 8 §:n mukaisessa talousvettä toimittavan laitoksen valvontatutkimusohjelmassa, joka kunnan terveysturvallisuusviranomaisen tulee yhteistyössä laitoksen kanssa laatia, tulee ottaa laitoksen ominaispiirteet huomioon ja sisällyttää siihen paikallisista olosuhteista, kuten vedenottamon haavoittuvasta sijainnista tai läheisistä onnettomuusalttiista toiminnoista, aiheutuvat erityisvalvonnan tarpeet.

Vesihuollon erityistilanteissa ei yleensä ole kysymys valmiuslain (1080/1991) 2 §:ssä tarkoitetuista poikkeusoloista, joiden hallitseminen ei ole mahdollista viranomaisten säännönmukaisin toimivaltuuksin. Valmiuslain 40 §:ssä edellytetty kunnan valmiussuunnittelu ja varautuminen poikkeusoloihin palvelee kuitenkin vesihuollon toimivuutta myös normaalioloissa tapahtuvien vakavien toimintahäiriöiden ja vahinkotilanteiden aikana. Toisaalta vesihuoltolaitosten toimintojen lisääntyvä ulkoistaminen vaikeuttaa valmiussuunnittelun toteuttamista vesihuoltopalvelujen osalta.

Julkisen sektorin varautumisvelvoitteita voidaan pyrkiä täyttämään seuraavien oikeudellisten instrumenttien avulla:

Kunta voi käyttää vesihuoltolakia hyväkseen, kun se suunnittelee erityistilanteisiin varautumista. Esimerkiksi VHL 5 §:n mukaisissa alueellisissa yleissuunnitelmissa tai kunnan kehittämissuunnitelmissa voidaan tarkastella muun muassa laitosten toimintavarmuutta ja hahmottaa tarvetta laitojen keskinäisiin veden toimittamissopimuksiin.

Vesilaisissa edesautetaan varautumissuunnittelua ensinnäkin siten, että VL 9 luvun 14 §:ssä on mahdollistettu pohjaveden oton rajoittaminen pitkäaikaisen kuivuuden tai siihen verrattavan syy johdosta, jos rajoitus on tarpeellinen välttämättömän talousveden saannin turvaamiseksi ympäristössä. Toiseksi VL 9 luvun 22 §:n nojalla veden toimittaminen kriisi- ja häiriötilanteissa tilapäisesti muualle kuin vesiluvassa tarkoitettuun käyttökohteeseen on sallittua, jos tämä on tarpeen esimerkiksi kunnan tai suurehkon kuluttajajoukon vedensaannin turvaamiseksi. Velvoitetta veden toimitamiseen vedensaannin turvaamiseksi ei vesilain perusteella kuitenkaan ole. Vesilakitoimikunnan esityksessä uudeksi vesilain ei ole ehdotettu muutoksia näiden pykälien asiasisältöön (KM 2004:2, s. 161).

Vesihuollon tukemisesta annetun lain (686/2004) 3 §:ssä puolestaan mahdollistetaan tuen myöntäminen vesihuoltotoimenpiteisiin, joiden tarkoituksena on muun muassa vesihuollon turvaaminen erityistilanteissa tai alueellisen yhteistyön aikaansaaminen vesihuollossa. Tuen avulla on pyritty erityisesti parantamaan vesihuollon erityistilanteisiin varautumista, jota myös alueellinen yhteistyö esimerkiksi verkostojen yhdistämistapauksissa edistää.

Kehittämistarpeet

Julkiselle sektorille lainsäädännössä asetetut varautumisvelvoitteet vesihuollon erityistilanteisiin lienevät pääsääntöisesti riittäviä erilaisten uhkien torjunnan kannalta. Nykyinen sääntelytilanne on kuitenkin johtanut kuntakohtaisesti vaihteleviin ratkaisuihin vesihuollon erityistilannesuunnittelussa. Osa kunnista on tehnyt vesihuoltolaitoksen kanssa TSL 8 §:ssä tarkoitetun suunnitelman erityistilanteiden varalta; osa on taas sisällyttänyt erityistilannesuunnitelman osaksi talousvesiasetuksen 8 §:n mukaista valvontatutkimusohjelmaa tai valmiuslain mukaista valmiussuunnitelmaa. Joissain kunnissa erityistilannesuunnittelu on tapahtunut ilman riittävää yhteistyötä vesihuoltolaitoksen kanssa.

Käytännössä kaikki kunnat eivät ole varmistaneet riittävällä ja kokonaisvaltaisella tavalla yhdyskuntien vesihuoltoa. Varautumissuunnittelun taso sekä valmiudet ja kyky toimia erityistilanteissa vaihtelevat kuntakohtaisesti ja suunnittelussa keskitytään usein kokonaisuuksien hallinnan sijaan tiettyihin yksittäisiin kysymyksiin. Selviä puutteita on esimerkiksi vaihtoehtoisten vedenottolähteiden riittävyydessä. Myöskään tilapäistä vedenjakelua tai siitä perittäviä maksuja ei ole kunnissa yleensä suunniteltu riittävästi erityisesti toiminta-alueiden ulkopuolisten alueiden osalta.

Kuntien vesihuollon kehittämissuunnitelmissa vesihuollon erityistilanteita on tarkasteltu vaihtelevasti. Vuonna 2005 noin puolet kehittämissuunnitelmista sisälsi esityksiä ylikunnallisista erityistilanteiden ratkaisuihin. Vesihuollon varajärjestelmiä, kuten varavedenottojärjestelyjä, tarkasteltiin puolestaan suurimmassa osaa (71 %) näitä suunnitelmia. Talousvesiasetuksen 8 §:n mukaisiin valvontatutkimusohjelmiin ei ole yleensä sisällytetty kattavaa suunnitelmaa vesihuollon erityistilanteista, mutta noin puolessa valvontaohjelmista on kuvaus käyttöhäiriöiden hälytysjärjestelmistä ja toimintahäiriöihin varautumisesta.

Vesihuoltolain toimivuudesta tehtyyn kyselyyn vastanneista 57 %:n mukaan vesihuollon erityistilanteisiin varautuminen oli otettu riittävästi huomioon kehittämissuunnitelmissa. Ympäristökeskustelua edustaneista vastaajista 35 % oli tätä mieltä.

Erityistilannetyöryhmän kehittämis ehdotus

Vesihuollon erityistilannetyöryhmä on tehnyt vesihuoltolain muuttamiseksi vesihuollon kehittämissuunnitelman tarkistamisehdotuksen. Tämä ehdotus ja sen perustelut, kuten myös jäljempänä arvioitavat vesihuoltolaitoksen velvoitteisiin liittyvät muutosehdotukset, on seuraavassa kirjoitettu kursiiivilla.

Toimenpide-ehdotus 3: Vesihuollon erityistilannetyöryhmä ehdottaa, että vesihuoltolain nojalla annettavassa vesihuoltoasetuksessa säädetään erityistilanteiden tarkastelun sisällyttämisestä vesihuollon kehittämissuunnitelmiin. Varautumissuunnittelu tulisi kehittämissuunnitelmissa ulottaa niin vesihuoltolaitosten toiminta-alueille kuin niiden ulkopuolisille asutusalueille. Kehittämissuunnitelmista tulisi käydä ilmi veden johtamismahdollisuudet, varavedenottomahdollisuudet sekä sopimusehdot erityistilanteiden varalta samoin kuin varautumisen parantamisen kehittämistarpeet ja -toimenpiteet. Erikseen olisi syytä tarkastella pienten, omista vedenottamoista riippuvaisten vesihuoltolaitosten ja vettä toimittavien laitosten toimintavarmuuden kehittämistä erityistilanteissa. Lisäksi tulisi säätää, että kehittämissuunnitelmasta on pyydettyä valvontaviranomaisten lausunto, että hyväksytyt kehittämissuunnitelmat lähetetään näille tiedoksi ja että kehittämissuunnitelma tulee tarkistaa määräajoin.

Jos erityistilanteiden tarkastelu halutaan sisällyttää kehittämissuunnitelmaan, lienee kehittämissuunnitelman sisältövaatimukset syytä määritellä yleisesti muiltakin osin. Tämä muuttaisi kehittämissuunnitelmaa määrämuotoisempaan ja jossain määrin oikeudellisesti sitovampaan suuntaan. Toisena vaihtoehtona kunnan varautumisen kehittämiseksi on kunnan varautumissuunnittelusta säätäminen erikseen joko vesihuoltolaissa tai terveydensuojelulainsäädännössä (jonka tarkistaminen ei kuulu työryhmän toimeksiantoon). Kolmanneksi erityistilannetyöryhmän ehdotuksen tavoitteet on mahdollista pyrkiä sääntelyn sijaan tai sen ohella saavuttamaan kehittämissuunnittelun opastuksen avulla.

Asian käsittely työryhmässä

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmä toteaa, että kunnan varautumissuunnittelusta on aiheellista antaa tarkentavaa sääntelyä, mutta sijoittaa se erityistilannetyöryhmän ehdotuksesta poikkeavalla tavalla. Yksityiskohtaista kunnan vesihuollon varautumissuunnitelmaa ei tulisi sijoittaa kehittämissuunnitelman yhteyteen, koska kehittämissuunnitelma on julkinen asiakirja. Kehittämissuunnitelmaa ei ole liioin tarpeen kehittää sitovampaan suuntaan, vaan kehittämissuunnittelun tavoitteet ovat sääntelyn sijaan tai sen ohella pitkälti saavutettavissa opastuksen avulla. Työryhmä katsoi myös, että varautumisvelvoitteita ei ole tarkoituksenmukaista pyrkiä sisällyttämään pelastus- tai valmiuslakiin niiden vesihuollon erityistilanteisin varautumisesta poikkeavien soveltamisalojen ja tarkoitusten johdosta.

4.2 Vesihuoltolaitoksen varautumisvelvoitteet

Nykytila

VHL 6 §:n mukaisen kunnan järjestämisvelvollisuuden tapaan VHL 9 §:n mukainen vesihuoltolaitoksen huolehtimisvelvollisuus toiminta-alueen vesihuollosta on lähtökohtaisesti voimassa niin normaali- kuin erityistilanteissa. Vesihuoltolaitoksen yleisten toimitusehtojen mallissa asiaa on tulkittu siten, että laitos on velvollinen kunnossapitämään ja varustamaan laitoksen laitteistot siten, että vedentoimituksen ja viemäriveden vastaanoton katkoksia tapahtuu mahdollisimman harvoin.

Vesihuoltolaitoksella on nimenomainen velvollisuus terveydensuojeluasetuksen (1280/1994, TSA) 8 §:n nojalla esittää selvitys erityistilanteisiin varautumisesta, kun se hakee TSL 18 §:ssä tarkoitetulla tavalla hyväksyntää talousveden toimittamisen aloittamiselle tai muuttamiselle.

Jätevedenpuhdistamon ympäristöluvassa on puolestaan ympäristönsuojelulain 43 §:n perusteella annettava tarpeelliset määräykset toimista häiriö- ja muissa poikkeuksellisissa tilanteissa sekä pilaantumiseen vaaraa ehkäisevistä toimista. Joidenkin suurten jätevedenpuhdistamojen ympäristöluvuissa on tältä pohjalta asetettu vaatimus erillisestä, ajan tasalla pidettävästä riskienhallintasuunnitelmasta.

Myös esimerkiksi Turun Seudun Vesi Oy:n tekopohjavesihankkeen vesilain mukaisen luvan (KHO:2008:58) lupamääräyksissä on varauduttu erityistilanteisiin siten, että luvan saaja on velvoitettu ympäristökeskuksen hyväksymällä tavalla tarkkailemaan otettavan veden laatua ja esikäsit-

telylaitoksen toimintaa (lupamääräys 11) ja keskeyttämään vedenotto, jos jonkin haitallisen aineen pitoisuus saattaa aiheuttaa esimerkiksi pohjaveden pilaantumista.

Kehittämistarpeet

Vesihuoltolaitosten varautumisesta erityistilanteisiin on säädetty varsin yleisluonteisella tavalla ja siten, että (ei-kunnallisilla) laitoksilla ei ole terveydensuojelulain mukaisesta laitoksen hyväksymisprosessista erillistä nimenomaista varautumisvelvoitetta erityistilanteisiin. Säännöksissä ei ylipäänsä viitata tietynlaisten valmiusjärjestelmien luomiseen.

On tulkinnanvaraista, missä määrin nykyinen sääntely merkitsee vesihuoltolaitoksille yleistä - toiminnan aloittamisesta tai muuttamisesta riippumatonta - velvollisuutta varautua vesihuollon erityistilanteisiin. Vesihuoltolain kannalta kysymys on ennen kaikkea siitä, minkä tasoinen varautuminen on riittävää VHL 9 §:ssä tarkoitetun huolehtimisvelvollisuuden kannalta.

Vesihuollosta huolehtimista ja siihen liittyvää varautumisvelvoitetta voidaan tarkastella muun muassa VHL 27 §:ssä tarkoitetun vesihuollon virheen näkökulmasta. Jos erityistilanne johtaa esimerkiksi vesihuollon keskeytymiseen, on arvioitava tapauskohtaisesti, onko vesihuollossa ollut olosuhteet ja laitoksen varautuminen erityistilanteisiin - tai sen puute - huomioon ottaen virhe. Vesihuoltolaitoksen yleisten toimitusehtojen mallissa asiaa on tulkittu siten, että laitoksella on oikeus tilapäisesti keskeyttää vesihuoltopalvelut ylivoimaisen esteen tai laitoksesta riippumattoman syyn (laitteen tai putken rikkoutuminen, sähköön toimituskatkos, vedenhankinnan häiriö, sammutusveden toimittaminen) johdosta ilman, että kysymys on yleensä vesihuollon virheestä. Toimitusehtomallissa kuitenkin edellytetään, että laitos järjestää yli 24 tuntia kestävien toimituskatkojen aikana mahdollisuuden veden ottamiseen tilapäisistä vesipisteistä.

Vesihuollon toimivuuden kannalta on keskeistä, että vesihuoltolaitokset toimittavat riittävän määrän turvallista vettä riittävällä paineella ja että viemärointi on hoidettu asianmukaisesti. Siten vesihuollossa tulisi varmistaa hyvälaatuisen veden (varavesilähde), energian (varavoima), veden käsittelemiseksi, väliaikaisen vedenjakelukuluston ja henkilöstön saatavuus sekä automaatiojärjestelmien toimivuus vesihuollon erityistilanteissa. Vesihuollon erityistilannetyöryhmä toteaa, että erityistilanteisiin varautumisen tulisi olla kokonaisvaltainen osa vesihuoltotoimintaa laitosten suunnittelusta ja rakentamisesta niiden ylläpitoon ja asiakassuhteisiin.

Veden riittämättömyys- tai saastumistilanteissa hyvin toimiva tiedottaminen ja tilapäisen vedenjakelun järjestäminen ovat myös keskeisessä asemassa. Varatoimista olisi syytä huolehtia paitsi laitoskohtaisesti, mutta myös toimialan yhteistyönä.

Eryüstilannetyöryhmän kehittämisehdotukset

Eryüstilannetyöryhmä on tehnyt ehdotuksen vesihuoltolain muuttamiseksi siten, että siinä säädetäisiin kaikille vesihuoltolaitoksille velvollisuus laatia erillinen varautumissuunnitelma:

Toimenpide-ehdotus 6: Kaikille vesihuoltolaitoksille säädetään erillinen varautumissuunnitteluvaikeus. Eryüstilannetyöryhmä ehdottaa, että vesihuoltolaitoksissa säädetäisiin varautumissuunnitteluvaikeus samaan tapaan kuin teleyritysten valmiussuunnittelusta ja varautumisesta on säädetty esimerkiksi viestintämarkkinalaissa (393/2003) ja sen nojalla annetussa asetuksessa viestintämarkkinoihin liittyvästä varautumisvelvollisuudesta ja viranomaistiedotteiden välittämisen velvollisuudesta. Eryüstilannetyöryhmä katsoo, että pelastus-, valmius- ja terveydensuojelulakien suunnitteluvaikeudet vesihuoltolaitosten osalta on tarkoituksenmukaista täyttää yhdellä varautumissuunnitelmalla, jossa otetaan aiempaa selvästi laaja-alaisemmin huomioon poikkeusolojen ohella normaaliolojen erityistilanteet.

Teleyrityksen tulee viestintämarkkinalain 90 §:n nojalla huolehtia valmiussuunnittelun ja poikkeusoloihin varautumisen avulla siitä, että sen toiminta jatkuu mahdollisimman häiriöttömästi niin valmiuslaissa tarkoitetuissa poikkeusoloissa kuin normaaliolojen häiriötilanteissa. Teleyritysten varautumisesta annetun asetuksen (838/2003) 7 §:ssä varautumissuunnittelusta on säädetty seuraavasti:

Liikenne- ja viestintäministeriön päätöksessään nimeämät, yhteiskunnan johtamisen tai turvallisuuden taikka elinkeinoelämän toimintakyvyn varmistamisen kannalta merkityksellisessä asemassa olevat teleyritykset ovat velvollisia laatimaan varautumissuunnitelman normaaliolojen häiriötilanteita sekä valmiuslaissa tarkoitettuja poikkeusoloja varten.

Liikenne- ja viestintäministeriön on 1 momentissa tarkoitettua velvollisuutta asettaessaan otettava huomioon teleyrityksen teleliikenteen merkitys yhteiskunnan kannalta, teleyrityksen hallitsemien viestintäverkkojen maantieteellinen sijainti, teleyrityksen toiminta-alue, teleyrityksen liikevaihto, teleyrityksen työntekijöiden lukumäärä sekä muut näihin rinnastettavat, 1 momentissa esitettyjen tavoitteiden saavuttamisen kannalta merkittävät seikat.

Varautumissuunnitelmassa on kuvattava varautumisen kohteena oleva toiminta sekä ne toimenpiteet, joilla toiminnan jatkuvuus varmistetaan.

Edellä 1 momentissa tarkoitettun teleyrityksen on tehtävä varautumissuunnitelman mukaiset etukäteisvalmistelut normaaliolojen häiriötilanteita sekä poikkeusoloja varten.

Varautumissuunnitelmaan tulisi erityistilannetyöryhmän mukaan säätää nykyisten eri lakien mukaisten suunnitteluvaatimusten lisäksi sisällytettäväksi riskien tunnistaminen, haittojen ennaltaehkäisy, niiden vaikutusten minimointi ja toiminta erityistilanteissa, kuten suunnitelma tiedottamisesta ja väliaikaisen vedenjakelun toteuttamisesta toiminta-alueella. Varautumissuunnitelmaan voitaisiin sisällyttää myös jätevesilaitoksen riskienhallintasuunnitelma ja sammutusvesisuunnitelma, jos laitos on sopimusperusteisessa vastuussa sammutusveden toimittamisesta kunnalle. Siinä tulisi tarkastella hallinnollisista rajoista riippumatta vesihuollon toiminnallista kokonaisuutta. Esimerkiksi pienten vesiosuuskuntien, jotka toimittavat asiakkailleen suuremmalta laitokselta ostettua vettä, suunnitteluvaihtoehto tulisi katetuksi vettä toimittavan laitoksen varautumissuunnitelmassa.

Lakisääteinen suunnitelmavelvoite ei edellyttäisi laitokselta uutta varautumissuunnitelmaa, jos sen olemassa olevat suunnitelmat täyttävät asetettavat varautumissuunnitelmavelvoitteet. Varautumissuunnitelma tulisi säätää päivitettäväksi, jos laitoksen toimintaympäristössä, toiminnassa tai organisaatiossa tapahtuu muutoksia, ja erityisesti jokaisen merkittävän häiriötilanteen jälkeen. Myös siihen sisältyvää riskitarkastelua tulisi täydentää tarpeen mukaan.

Jos erityistilannetyöryhmän ehdottama varautumissuunnitelmavelvoite asetetaan vesihuoltolakiin, ulotetaan varautumissuunnittelu yleisesti kaikkiin vesihuoltolaitoksiin niiden toiminta-alueella. Sääntely ei olisi juurikaan päällekkäistä suhteessa nykyiseen sääntelyyn, sillä vesihuoltolaitoksen tulee tällä hetkellä esittää selvitys erityistilanteisiin varautumisesta ainoastaan silloin, kun se hakee terveydensuojelulain mukaista hyväksyntää toiminnan aloittamiseen tai muuttamiseen.

Vesihuoltolain mukaisen systematiikan ja vesihuoltolaitosten organisointimuotojen monipuolistamisen johdosta on syytä pitää mielessä ero julkisen sektorin (lähinnä kuntien) ja vesihuoltolaitoksen varautumisvelvoitteiden välillä. Erityistilannetyöryhmän esille tuomat muiden lakien kuin terveydensuojelulain mukaiset varautumissuunnitelmavelvoitteet ovat vesihuoltolaitosten kannalta luonteeltaan korkeintaan välillisiä liittyen kunnan mahdolliseen omistaja-asemaan. Jos laitoksen varautumissuunnitelmasta säädetään vesihuoltolaissa, lienee syytä harkita, pitäisikö säätää erikseen myös suunnitelman toimittamisesta kunnalle.

Asian käsittely työryhmässä

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmä ehdottaa vesihuoltolaitosten varautumisvelvoitteiden täsmenämistä lainsäädännössä. Vesihuollon erityistilanteisiin varautumisen tulisi kattaa sekä talous- että jätevesihuolto ja myös tukkulaitosten tulisi olla sen piirissä. Sääntelyn tulisi mahdollistaa myös juomavesidirektiiviin todennäköisesti sisällytettävän turvallisuussuunnitelman (WSP) implementointi joustavalla tavalla. Lisäksi työryhmässä on keskusteltu muun muassa varautumissuunnitelmien valvonnasta ja viranomaisen ja laitosten yhteistyöstä suunnitelmia laadittaessa. Huomiota on kiinnitetty myös pienten laitosten varautumisvelvollisuuksien sisältöön ja kustannustasoon.

Erityistilannetyöryhmä esitti loppuraportissaan myös muita toimenpide-ehdotuksia vesihuoltolaitosten varautumiseen liittyen:

Toimenpide-ehdotus 7: Säädetään vaatimus desinfiointivalmiudesta kaikille vesihuoltolaitoksille. Erityistilannetyöryhmä katsoo, että vesiepidemiat on tehokkainta torjua ja pysäyttää sitä kautta, että erityisesti pohjavedenottamot varautuvat desinfiointiin käynnistämiseen. Vesilaitosten tulisi ennakolta selvittää, mitä desinfiointimenetelmää käytetään sekä mitä laitteistoja ja mahdollisia kemikaaleja tarvitaan. Kaikilla pohjavesilaitoksilla tulisi olla desinfiointilaitteisto tai vähintään valmius desinfiointiin toteuttamiseen. Työryhmä ehdottaa tämän johdosta, että terveydensuojelulakiin tai sen nojalla annettaviin talousveden laatua koskeviin säännöksiin lisättäisiin vesihuoltolaitoksen velvollisuus varautua desinfiointiin nopeaan toteuttamiseen vesihuollon erityistilanteissa.

Vesihuollon erityistilannetyöryhmän ehdottama desinfiointivalmiusvelvoite ollaan sisällyttämässä parhaillaan uudistettavana olevaan talousvesiasetukseen (461/2000), joten desinfiointivalmiudesta ei ole tarvetta säätää vesihuoltolaissa.

Toimenpide-ehdotukset 13 ja 14: Vesihuoltolaitoksen turvallisuutta mitataan uudella varmuusluokituksella ja laitoksilta edellytetään tarvittaessa toimintavarmuuden parantamista. Varmuusluokituksessa tarkastellaan, kuinka paljon talousvettä vesihuoltolaitos voi toimittaa vuorokaudessa tilanteessa, jossa laitoksen merkittävien vedenottamo on poissa käytöstä esimerkiksi pilaantumisen tai pitkäaikaisen kuivuuden johdosta. Erityistilannetyöryhmä ehdottaa kolmen varmuusluokan käyttöönottoa (I >120, II 50–120, III <50). Kaikki sellaiset laitokset, jotka toimittavat vettä yli 1 000 m³/d tai yli 5 000 henkilön tarpeisiin tulisi saada vähintään varmuusluokkaan II.

Erityistilannetyöryhmässä varmuusluokitus on nähty lähinnä hallinnollisena työkaluna, ja se on toiminut osana vesihuollon tukipolitiikkaa. Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmän näkemyksen mukaan varmuusluokitusta ei ole tarpeen sisällyttää vesihuoltolakiin tai muualle lainsäädäntöön.

Toimenpide-ehdotus 10: Lisäksi erityistilannetyöryhmä ehdottaa tarkistamistyöryhmän asettamis päätöksessä mainittuun vesihuoltolaitosten varallaoloon liittyen, että valmiuslain uudistamisen yhteydessä lakiin otettaisiin säännös, jonka mukaan viranomaisen voisi velvoittaa vesihuoltolaitoksen luovuttamaan ja, jos tekniset ratkaisut tähän ovat olemassa, toimittamaan talousvettä laitoksen toiminta-alueen ulkopuolisen yhdyskunnan välttämättömän vesihuollon turvaamiseksi.

Vesihuoltolakitöryhmän mukaan vesihuoltolaitoksen varallaolo on syytä sisällyttää osaksi laitoksen varautumissuunnitelmaa silmällä pitäen normaaliolojen erityistilanteita, joita valmiuslaki ei kata.

Ehdotus uuden 15a §:n säätämiseksi vesihuoltolakiin

	<p><i>15a § Erityistilanteisiin varautuminen</i></p> <p><i>Vesihuoltolaitoksen on arvioitava toimintaansa liittyvät riskit sekä laadittava yhteistyössä kunnan valvontaviranomaisten ja pelastusviranomaisten sekä muiden samaan verkostoon liitettyjen vesihuoltolaitosten kanssa suunnitelma erityistilanteisiin varautumisesta. Suunnitelmasta tulee käydä ilmi ainakin seuraavat seikat:</i></p> <ol style="list-style-type: none"><i>1) toimintaan liittyvät riskit;</i><i>2) toimenpiteet haittojen ehkäisemiseksi ennalta; sekä</i><i>3) erityistilanteissa toteutettavat toimenpiteet.</i>
--	--

	<p><i>Vesihuoltolaitoksen on ryhdyttävä suunnitelman perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin vesihuollon jatkuvuuden varmistamiseksi erityistilanteissa ja pidettävä suunnitelma ajan tasalla. Laitoksen on toimitettava suunnitelma valvontaviranomaisille ja pelastusviranomaiselle.</i></p> <p><i>Kunnan tulee suunnitella toimenpiteet, joita tarvitaan vesihuollon turvaamiseksi erityistilanteissa vesihuoltolaitosten verkostojen ulkopuolella. Suunnitelma näistä toimenpiteistä sisällytetään valmiuslain (1090/1991) 40 §:n 1 momentissa tarkoitettuun valmiussuunnitelmaan.</i></p> <p><i>Mitä 1 ja 2 momentissa säädetään, koskee soveltuvilta osin myös sitä, joka toimittaa vettä vesihuoltolaitokselle tai käsittelee vesihuoltolaitoksen jätevesiä.</i></p> <p><i>(asetuksenantovaltuus)</i></p>
--	---

Perustelut

Vesihuoltolakiin ehdotetaan säädettäväksi uusi 15a § erityistilanteisiin varautumisesta. Erityistilanteella tarkoitettaisiin kaikkia vesihuollon palvelutuotantoa vaikeuttavia tai vaarantavia häiriötilanteita lukuun ottamatta normaaleja toimintahäiriöitä. Erityistilanteina pidettävillä häiriötilanteilla tarkoitettaisiin esimerkiksi vaikutuksiltaan merkittäviä rikkoutumisia ja muita vakavia häiriöitä toiminnan harjoittajan omissa laitteissa, järjestelmissä tai palveluissa, kunnallisteknisten järjestelmien häiriöitä, erilaisia luonnonkatastrofeja, kuten äärimmäisiä sääolosuhteita, paikallisia tai valtakunnallisia onnettomuuksia, ilkkivaltaa, rikollisuutta, terrorismia sekä erilaisia tietojärjestelmiin kohdistuvia uhkatilanteita.

Pykälässä asetettaisiin velvollisuus laatia laitoskohtainen riskinarvio sekä suunnitelma erityistilanteisiin varautumisesta ja ryhtyä suunnitelman perusteella tarvittaviin toimenpiteisiin, jotta toiminta jatkuisi mahdollisimman häiriöttömästi myös vesihuollon erityistilanteiden aikana. Pykälässä säädettäisiin myös laitoksen velvollisuudesta toimittaa varautumissuunnitelma valvontaviranomaisille sekä pitää suunnitelma ajan tasalla. Lisäksi pykälässä voitaisiin säätää asetuksenantovaltuudesta erityistilanteisiin varautumisen tarkempaan sääntelyyn.

Pykälän 1 momentissa vesihuoltolaitokset veloitettaisiin arvioimaan toimintaansa liittyvät riskit ja laatimaan tältä pohjalta suunnitelma erityistilanteisiin varautumisesta (varautumissuunnitelma). Riskejä arvioitaessa olisi ensin tunnistettava kaikki mahdolliset toimintaan liittyvät vaarat ja uhat. Sen jälkeen arvioitaisiin näiden uhkien ja vaarojen todennäköisyys ja niistä ihmisen hyvinvoinnille, ympäristölle ja taloudellisesti aiheutuvan haitan suuruus. Varsinainen riski muodostuisi vaaran tai uhan todennäköisyyden ja siitä aiheutuvan haitan tulona. Riskinarvion avulla laitoksen toimintaan kohdistuvat riskit voitaisiin asettaa järjestykseen ja varautumistoimenpiteet kohdistaa merkittävimpiä vaaroja vastaan.

Riskinarvioon perustuva varautumissuunnittelu mahdollistaisi laitosten erityispiirteiden huomioon ottamisen ja riskinarvion vaatimukset voitaisiin mitoittaa laitoksen koon mukaan. Pienillä laitoksilla riskinarvio voitaisiin toteuttaa esimerkiksi tarkistuslistatyyppisen haavoittuvuusarvion avulla, jossa otettaisiin kuitenkin huomioon laitoksen erityispiirteet. Tarkistuslistan avulla suoritettava riskinarviointi ei vaatisi laitokselta suuria resursseja. Sen avulla voitaisiin kuitenkin saada ensiarvoisen tärkeää tietoa niistä seikoista, joihin pienen laitoksen tulisi varautumisessaan keskittyä. Tarvittaessa tarkempia määräyksiä riskinarvion suorittamisesta voitaisiin antaa asetuksella tai muulla ohjeituksella.

Vesihuoltolaitoksen varautumissuunnitelmaan tulisi sisältyä riskinarvion lisäksi riskienhallintasuunnitelma niistä toimenpiteistä, joiden avulla riskinarviossa esiin nousseiden riskien toteutumis-

ta voitaisiin ehkäistä ennalta ja niiden vaikutuksia minimoida. Lisäksi suunnitelmaan tulisi sisällyttää tarvittavat toimenpiteet erityistilanteen aikana. Ennaltaehkäisevillä toimenpiteillä tarkoitettaisiin esimerkiksi olemassa olevien käytäntöjen muuttamista, rakenteiden parantamista ja laitoksen varallaolojärjestelmien luomista. Erityistilanteissa toteutettavat toimenpiteet koostuisivat puolestaan haittoja ehkäisevästä toiminnasta itse erityistilanteen aikana, kuten tiedottamisesta ja varaveden jakelun järjestämisestä. Laitos voisi halutessaan sisällyttää varautumissuunnitelmaansa myös muun lainsäädännön mukaisia suunnitelmia, kuten pelastuslain (468/2003) 9 §:n mukaisen pelastussuunnitelman.

Laitoksen tulisi laatia suunnitelma yhteistyössä valvonta- ja pelastusviranomaisten sekä muiden samaan verkostoon liitettyjen vesihuoltolaitosten kanssa. VHL 4 §:n mukaan 2 ja 3 luvun säännösten valvontaviranomaisina toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojelu- ja ympäristönsuojeluviranomaiset. Yhteistyötä voitaisiin tarvittaessa tehdä myös kunnan terveydensuojeluviranomaisia ohjaavan aluehallintoviraston kanssa. Pelastuslain 4 §:n mukaisia pelastusviranomaisia ovat pelastustoimen alueen pelastusviranomaiset ja valtion pelastusviranomaiset. Yhteistyötä tehtäisiin ensisijaisesti pelastustoimen alueen pelastusviranomaisten kanssa ja tarvittaessa myös aluehallintoviraston pelastusviranomaisten kanssa.

Vesihuoltolaitoksen yhteistyö valvonta- ja pelastusviranomaisten kanssa laitoksen varautumissuunnitelmaa laadittaessa parantaisi mahdollisuuksia toimivan ja oikein mitoitettun suunnitelman aikaansaamiseksi. Valvonta- ja pelastusviranomaiset voisivat antaa toimialaansa liittyvää asiantuntija-apua sitä tarvitseville laitoksille. Tarkoituksena olisi kuitenkin, että kukin laitos laatisi suunnitelmansa itsenäisesti ja valvonta- ja pelastusviranomaisen roolina olisi lähinnä suunnitelmien laadinnan ohjaus ja tukeminen. Yhteistyö valvonta- ja pelastusviranomaisten kanssa mahdollistaisi myös laitoksen ja viranomaisten laatimien varautumissuunnitelmien yhteen sovittamisen jo suunnitelmia laadittaessa.

Varautumissuunnitelman laatiminen yhteistyössä muiden samaan verkostoon liitettyjen vesihuoltolaitosten kanssa edesauttaisi laitosten välistä yhteistyötä erityistilanteiden hallitsemisessa. Samaan verkostoon liitetty vesihuoltolaitokset ovat erityisen haavoittuvia esimerkiksi yhden laitoksen verkostossa tapahtuvan erityistilanteen vaikutuksille. Toisaalta esimerkiksi korvaavan veden toimittamiseen liittyvät järjestelyt voivat olla helpommin järjestettävissä tällaisten laitosten kesken kuin hankkimalla vesi jostain muualta. Varautumissuunnitelma voitaisiinkin laatia useita laitoksia käsittävän toiminnallisen kokonaisuuden kattavana. Näin ollen yksittäinen vesihuoltolaitos voisi täyttää suunnitteluvollisuutensa laatimalla yhteisen varautumissuunnitelman muiden samaan verkostoon liitettyjen laitosten kanssa.

Pykälän 2 momentin nojalla vesihuoltolaitoksen olisi ryhdyttävä varautumissuunnitelman perusteella tarvittaviin konkreettisiin toimenpiteisiin, jotta toiminta jatkuisi mahdollisimman häiriöttömästi erityistilanteissa. Näillä toimenpiteillä tarkoitettaisiin 1 momentin 2 ja 3 kohdan mukaisesti suunniteltuja toimenpiteitä sekä erityistilanteisiin liittyvän toiminnan harjoittelemista käytännössä. Suunnitelman perusteella varautumistoimenpiteet voitaisiin kohdentaa ja mitoittaa oikein laitoksen erityispiirteet huomioon ottaen. Säännöksen edellyttämät toimenpiteet suhteutettaisiin toteuttamistaltaan laitoksen kokoon.

Laitoksen tulisi toimittaa varautumissuunnitelma valvonta- ja pelastusviranomaisille. Laitoksen varautumissuunnitelmaa tulisi voida hyödyntää osana 3 momentin mukaista kunnan suunnitelmaa, terveydensuojelulain (763/1994) 8.2 §:ssä tarkoitettua terveydensuojeluviranomaisten erityistilannesuunnitelmaa sekä kunnan valmiuslain (1090/1991) mukaista valmiussuunnitelmaa. Varautumissuunnitelma tulisi päivittää aina, kun laitoksella tapahtuu suunnitelmaan vaikuttavia muutoksia ja se tulisi tarkistaa jokaisen sattuneen erityistilanteen jälkeen. Varautumissuunnitelman on oltava jatkuvasti ajan tasalla, jotta sitä voitaisiin hyödyntää tehokkaasti myös erityistilanteen aikana.

Pykälän 3 momentissa varautumissuunnitteluvaihe vesihuollon turvaamisesta erityistilanteissa ulotettaisiin kuntaan siltä osin, kuin kysymys on vesihuoltolaitosten verkostojen ulkopuolisista alueilta. Vesihuollon turvaaminen muodostaa keskeisen osan valmiuslain mukaista kuntien valmiussuunnittelua. Siten 3 momentin mukainen suunnitelma olisi tarkoituksenmukaista sisällyttää valmiussuunnitelmaan. Kunnan suunnittelussa korostuisi toiminta erityistilanteiden aikana, kuten

vedenjakehuun varautuunu. Vesihuoltoa koskeva kunnan valmiussuunnitelma tulisi ottaa riittävästi huomioon myös VHL 5 §:n mukaista kehittämissuunnitelmaa laadittaessa.

Tarkempia määräyksiä varautumissuunnitelman laatimisesta voitaisiin antaa asetuksella.

5 Vesihuoltolaitoksen verkostoon liittäminen ja siitä vapauttaminen

Työryhmän toimeksiannon mukaan työryhmän tulee tehtävässään kiinnittää erityisesti huomiota vesihuoltolaitoksen verkostoon liittämiselvöllisyyteen ja siitä vapauttamiseen.

5.1 Liittämiselvöllisyydestä vapauttaminen (11 §)

Yleistä

Vesihuoltolaitoksissa pääsääntönä on eräin hulevesiä koskevin tarkennuksin, että vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitseva kiinteistö on liitettävä laitoksen vesijohtoon ja viemäriin (VHL 10 §). VHL 10 §:n tarkoituksena on erityisesti, että kaikki EY:n yhdyskuntajätevesidirektiivissä tarkoitetut taajamat saatettaisiin vesihuoltolaitosten viemäriverkostojen piiriin. Liittämiselvöllisyydestä voidaan VHL 11 §:ssä tarkoitetulla tavalla vapauttaa vain poikkeuksellisesti.

Liittämiselvöllisyydestä vapauttamisesta päättää VHL 11 §:n perusteella kunnan ympäristönsuojeluviranomainen. Hallituksen esityksessä vesihuoltolainsäädännön uudistamiseksi (85/2000 vp.) ehdotettiin, että terveydensuojeluviranomainen olisi myöntänyt vapautuksen. Ympäristövaliokunta kuitenkin katsoi, että vapauttamispäätöksen harkinnan tulee perustua terveydensuojelua laajempaan ympäristönsuojelulliseen näkökulmaan, minkä vuoksi vapauttamispäätös säädettiin ympäristönsuojeluviranomaisen tehtäväksi (Ympäristövaliokunnan mietintö 12/2000 vp.).

Kuntaliiton kuntien ympäristönsuojeluhallinnolle tekemien kyselyjen mukaan vesihuoltolain mukaisia vapautuspäätöksiä tehtiin 265 vuonna 2004, 154 vuonna 2005, 341 vuonna 2006, 372 vuonna 2007 ja 344 vuonna 2008. Viimeisimmän kyselyn vastausprosentti oli 66 %, joten koko maassa tehtyjen päätösten kokonaismäärä on karkeasti arvioituna noin 500 vuodessa. Vesihuoltolain toimivuudesta tehtyyn kyselyyn vastanneista 82 %:n mielestä vesihuoltolain nykyinen vapauttamismenettely on toimiva, ja vain 29 % katsoi, että alueelliselta ympäristökeskukselta tulisi pyytää nykyisen kuulemisen sijaan lausunto vapauttamisesta.

Vapauttamisen yleisenä perusteena VHL 11 §:n 2 momentissa on kiinteistön omistajaan tai haltijaan kohdistuvan liittämisen kohtuuttomuuden lisäksi se, että vapauttaminen ei vaaranna vesihuollon hoitamista toiminta-alueella. Kun vaarantamattomuusperustetta harkitaan, tulee ottaa huomioon niin käsillä oleva vapauttamishakemus kuin jo myönnettyt tai olemassa olevat poikkeukset. Toiminta-alueella liittämiselvöllisyydestä vapautettavia kiinteistöjä on käsiteltävä yhdenmukaisin perustein (KHO 1.10.2008T2423).

Korkeimman hallinto-oikeuden oikeuskäytännössä on usein arvioitu liittämiselvöllisyydestä vapauttamisen edellytyksiä (KHO 24.8.2006T2153, KHO 15.5.2001T311, KHO 1.10.2008T2423, KHO 31.10.2008T2760). Tulkintalinja on ollut kiinteistön omistajien ja haltijoiden kannalta siten ankara, että korkein hallinto-oikeus ei ole katsonut yhdessäkään työryhmän tiedossa olevista tapauksista, että vapauttamisen edellytykset olisivat täyttyneet.

Kyselyssä kiinteistön vesihuoltoverkostoon liittämiselvöllisyyden joustavoittaminen toiminta-alueella sai melko vähän kannatusta. Selvästi alle puolet vastanneista oli sitä mieltä, että toiminta-aluepäätöksessä tulisi voida päättää liittämiselvöllisyydestä vapauttamisesta alueittain (43 %) tai että vapauttamisesta tulisi ylipäänsä voida päättää yleisemmin kuin kiinteistökohtaisesti (32 %). Kaiken kaikkiaan yli 80 % vastaajista piti VHL 11 §:n mukaisia liittämiselvöllisyydestä vapauttamisen perusteita sopivina niin hule- ja jätevesiviemärin kuin vesijohdonkin osalta.

Tarpeen vaatiessa liittämiselvöllisyyden väljentämiseen olisi useita vaihtoehtoja. Ensimmäinen vesihuoltolaitoksissa voitaisiin säätää mahdollisuudesta vapauttaa tiettyjä alueita liittämiselvöllisyydestä toiminta-alueen hyväksymispäätöksen yhteydessä. Toiseksi VHL 10 §:n mukaista yleistä liittämiselvöllisyyttä voitaisiin väljentää tai mahdollisesti täsmentää esimerkiksi siten, että liittämiselvöllisyys syntyisi toiminta-alueella nimenomaisesti vesihuoltoverkoston rakentamisen perusteella. Kolmanneksi olisi mahdollista joustavoittaa VHL 11 §:n mukaisia vapauttamisedellytyksiä. Lisäksi vapauttamisen kiinteistökohtaisuutta voitaisiin mahdollisesti lieventää siten, että kiinteistön osa tai kiinteistöllä sijaitseva rakennus olisi mahdollista vapauttaa vesihuoltoverkostoon liittymisestä.

Vesihuoltolain toimivuudesta tehdyn kyselyn perusteella merkittävä enemmistö kuntien edustajista (81 %) kannattaa mahdollisuutta maksun perimiseen VHL 11 §:ssä tarkoitetusta vapauttamishakemuksen käsittelystä. Muista kyselyyn vastanneista kuitenkin yli puolet (60 %) vastusti tätä.

Vapauttamishakemuksen käsittelystä perittävistä maksusta voitaisiin tarvittaessa säätää vesihuoltolaissa. Kuntalaissa (365/1995) ei ole yleistä kunnallisten maksujen perusteita koskevaa sääntelyä, mutta muualla lainsäädännössä kunnan perimistä käsittely-/päättösmaksuista säädetään esimerkiksi ympäristönsuojelulain 105 §:ssä, maankäyttö- ja rakennuslain 145 §:ssä ja terveydensuojelulain 50 §:ssä. Näiden säännösten sekä valtion maksuperustelain valossa maksu voisi vastata enintään päätöksen tekemisestä kunnalle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää, ja maksun perusteista olisi ilmeisesti määrättävä tarkemmin kunnan hyväksymässä taksassa.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmä on tarkastellut liittämiselvöllisyydestä annettavan vapauttamispäätöksen väljentämisen tarvetta. Asian käsittelyssä on tuotu esiin vesihuoltolain valmistelutausta siltä osin, että liittämiselvöllisyyssääntelyyn päädyttiin huolellisen harkinnan perusteella niin taloudellisten kuin terveyden- ja ympäristönsuojelullisten syiden johdosta. Siten sääntelyn mahdolliseen väljentämiseen tulisi olla selvä tarve ja selkeät perusteet. Mahdollinen tarve liittyy ennen kaikkea asemakaava-alueiden ulkopuolisiin alueisiin.

Liittämiselvöllisyydestä vapauttamisen sääntelyn väljentämisestä on esitetty näkemyksiä niin kiinteistönomistajan haltijan kuin vesihuoltolaitoksenkin näkökulmasta. Kiinteistönomistajan kannalta joustavampi vapauttamispäätösten sääntely voisi mahdollistaa suuremman valinnanvapauden kiinteistön vesihuollon järjestämisessä. Toisaalta vesihuollosta tehdyn sopimuksen irtisanomisoikeuden väljentäminen saattaisi laajentaa laitoksen oikeuksia asiakkaan oikeussuojaa vaarantavalla tavalla. Laitoksen näkökulmasta liittämiselvöllisyys on toiminut sinänsä hyvin, mutta sitä olisi syytä väljentää esimerkiksi vapaa-ajanasuntojen kohdalla, koska niiden vähäinen käyttö voi johtaa vedenlaatuongelmiin. Käytännössä liittämiselvöllisyyden väljentämistä toivoisivat ilmeisesti ennen kaikkea sellaiset kiinteistönomistajat, joiden vapauttamishakemukset on hylätty.

Liittämiselvöllisyydestä vapauttamista koskevien päätösten määräaikaaisuutta kannatti yli kolme neljästä kyselyyn vastanneista. Erityisen suurta kannatus oli tältä osin valvontaviranomaisten (86 %) ja vesihuoltolaitosten edustajien keskuudessa. Määräaikaistamiskysymystä lienee syytä pohdita vapauttamissääntely ja vapauttamispäätöksen ehdot huomioon ottaen. Jos vapauttamisen VHL 11 §:n mukaiset edellytykset tai vapauttamispäätöksen ehdot eivät olosuhteiden muuttumisen takia enää täyty, lienee valvontaviranomaisen mahdollista puuttua asiaan ilman määräaikaissääntelyäkin.

Työryhmä ei pidä tarpeellisena, että liittämiselvöllisyydestä vapauttamispäätös määräaikaistettaisiin. Osalla kunnista on ollut nykyisinkin tapana myöntää vapautuksia määräaikaistena. Vapauttamispäätöksissä on myös usein asetettu ehdoksi olosuhteiden pysyminen ennallaan. Työryhmä pitää tärkeänä, että vapauttamispäätös sidottaisiin vapauttamisen edellytysten täyttymiseen määräaikaisten sijaan.

Liittämiselvöllisyydestä vapauttamisen käsittelyn yhteydessä on keskusteltu myös siitä, että osa kunnista saattaa myöntää vapautuksia vesihuoltoon liittämiselvöllisyydestä melko kevein perustein, kun taas alueellisten ympäristökeskusten ja erityisesti korkeimman hallinto-oikeuden tulkintalinja on tässä suhteessa kiinteistön omistajan kannalta selvästi tiukempi. Alueellisilla ympäristökeskuksilla ei kuitenkaan käytännössä ole voimavaroja selvittää yksittäisten vapauttamispäätösten vesihuoltolain mukaisuutta VHL 32 §:ssä tarkoitetun muutoksenhaun kautta. Työryhmä toteaa, että käytännössä VHL 11 §:ää tulkitaan vaihtelevasti, mutta koska kyse on ennen kaikkea valvontaan suunnattavien voimavarojen määrästä, asiaan ei ole tarpeen puuttua lainsäädännöllisin keinoin. Koska ympäristökeskuksella ei käytännössä yleensä ole mahdollisuutta ottaa kantaa yksittäisiin vapauttamispäätöksiin, työryhmä katsoo, että säännöksestä voidaan poistaa tarpeettomana selvällisyys varata ympäristökeskukselle tilaisuus tulla kuulluksi.

Työryhmässä on pohdittu myös liittämiselvöllisyyden suhdetta vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen hyväksymispäätökseen. Nykyisin toiminta-alueiden rajausten perusteet eivät ole yhteneväisiä Suomen eri osissa. Toiminta-alueiden huolellinen rajaaminen vähentäisi osaltaan tar-

vetta joustavoittaa liittämisvelvollisuutta. Jos toiminta-alue tehdään verraten laajaksi, on selvää, että se johtaa lukuisiin vapautushakemuksiin. Kaikkiaan työryhmä ei pidä tarpeellisena ehdottaa muutoksia vapauttamispäätöksen vesihuoltolaissa säädettyihin edellytyksiin.

Työryhmä toteaa, että maksun periminen vapauttamishakemuksen käsittelystä edellyttäisi vesihuoltolaissa erillistä sääntelyä. Työryhmä ei kuitenkaan pidä maksusta säättämistä tarpeellisena korkeiden transaktiokustannusten takia. Tällainen kunnallinen maksu johtaisi myös epäselvyyksiin muiden vesihuollon maksujen ollessa luonteeltaan yksityisoikeudellisia.

Ehdotus vesihuoltolain 11 §:n tarkistamiseksi

<p><i>11 § Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen</i></p> <p>Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää hakemuksesta kiinteistölle vapautuksen 10 §:ssä tarkoitetusta liittämisvelvollisuudesta tässä pykälässä säädetyin perustein. Ennen vapautuksen myöntämistä vesihuoltolaitokselle, kiinteistön omistajalle tai haltijalle <i>ja alueelliselle ympäristökeskukselle</i> on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydettävä vapauttamisesta kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto.</p> <p>Vapautus liittämisvelvollisuudesta on myönnettävä, jos:</p> <ol style="list-style-type: none">1) liittäminen verkostoon muodostuisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomaksi, kun otetaan huomioon liittamisestä aiheutuvat kustannukset, vesihuoltolaitoksen palvelujen vähäinen tarve tai muu vastaava erityinen syy;2) vapauttaminen ei vaaranna vesihuollon taloudellista ja asianmukaista hoitamista vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella;3) sekä lisäksi:<ol style="list-style-type: none">a) vesijohtoon liittamisestä vapautettavalla kiinteistöllä on käytettävissä riittävästi vaatimukset täyttävää talousvettä taib) jätevesiviemäriin liittamisestä vapautettavan kiinteistön jätevesien kokoaminen ja käsittely voidaan järjestää niin, ettei niistä aiheudu terveyshaittaa tai ympäristön pilaantumista taikka[c) huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamista varten tarkoitettuun viemäriin liittamisestä vapautettavan kiinteistön hulevesi ja perustusten kuivatusvesi voidaan poistaa muutoin asianmukaisesti.]	<p><i>11 § Liittämisvelvollisuudesta vapauttaminen</i></p> <p>Kunnan ympäristönsuojeluviranomainen myöntää hakemuksesta kiinteistölle vapautuksen 10 §:ssä tarkoitetusta liittämisvelvollisuudesta tässä pykälässä säädetyin perustein. Ennen vapautuksen myöntämistä vesihuoltolaitokselle <i>ja</i> kiinteistön omistajalle tai haltijalle on varattava tilaisuus tulla kuulluiksi. Lisäksi kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen on pyydettävä vapauttamisesta kunnan terveydensuojeluviranomaisen lausunto.</p> <p>-----</p>
--	---

Perustelut

VHL 11 §:n 1 momentista ehdotetaan poistettavaksi vaatimus varata alueelliselle ympäristökeskukselle tilaisuus tulla kuulluksi ennen liittämiselvityksestä vapautuksen myöntämistä.

Ehdotuksen tavoitteena on vähentää ympäristökeskusten työmäärää. Käytännössä paikallisviranomaisilla on paremmat tiedot yksittäisistä tapauksista ja toisaalta ympäristökeskuksen lausunnot ovat harvoin muuttaneet kunnan viranomaisten kantaa asiaan. Siten kuulemissäännöksen on koettu lähinnä lisäävän hallinnon työmäärää vailla todellista vaikuttavuutta.

5.2 Liittämiskohdat (12 §)

Yleistä

Vesihuoltolain toimivuudesta tehdyn kyselyn perusteella kiinteistön vesihuoltolaitteiston liittämiskohta on tarkoituksenmukainen vastuiden rajaaja vesihuoltolaitoksen ja kiinteistön välillä (92 % oli tätä mieltä). VHL 12 §:n nojalla on kuitenkin tulkinnanvaraista, millä etäisyydellä vesihuoltoverkoston liittämiskohta voi toiminta-alueella sijaita, jotta se olisi kiinteistön välittömässä läheisyydessä. Toiminta-alueen ulkopuolisille alueille VHL 12 §:n mukainen sääntely ei ulotu.

VHL 12 §:n yksityiskohtaisissa perusteluissa todetaan tarkoituksena olevan, että enimmäisetäisyydet säilyisivät käytännössä vastaavina kuin aikaisemmissa säädöksissä. Vesi- ja viemärlaitoslain (982/1977, jäljempänä VVL) 9 §:n nojalla liittymiskohtaa ei saanut asemakaava-alueen ulkopuolella määrätä 100 metriä kauemmaksi lähimmästä liitettävästä rakennuksesta. Terveystieteiden tutkimuslaitoksen (1280/1994) sittemmin kumotun 10 §:n nojalla kiinteistön omistaja tai haltija oli asema- ja rakennuskaava-alueilla velvollinen liittymään yleiseen vesijohtoon tai viemäriin, joka on enintään 20 metrin päässä tontin tai rakennuspaikan rajasta. Vesi- ja viemärlaitosyhdistys suosittelee, että näitä metrimääriä noudatettaisiin edelleen, mutta niistä voitaisiin tarvittaessa jonkin verran poiketa.

Vesihuoltolain toimivuudesta tehtyyn kyselyyn vastaajista 59 % katsoi, että laissa tai asetuksessa ei ole tarvetta säätää tarkemmin liittämiskohdan sijainnista. Huomionarvoista kuitenkin on, että alueellisten ympäristökeskusten edustajat olivat tästä muihin vastaajiin nähden jyrkän erimielisiä siten, että 71 % heistä piti tarkentavaa sääntelyä liittämiskohdan osalta tarpeellisena. Liittämiskohdan sijainti lienee aiheuttanut käytännön ongelmia ainoastaan poikkeuksellisissa yksittäistapauksissa, joiden yksityiskohtaista huomioon ottamista sääntelyssä ei voitaisi pitää tarkoituksenmukaisena.

Vaikka liittämiskohdan sijainnin tarkentamista lainsäädännössä voidaan pitää tarpeellisena, olisi syytä välttää asettamasta sellaisia yksiselitteisiä metrimääriä, jotka eivät mahdollista tapauskohtaista joustoa. Yksi mahdollisuus olisi säätää liittämiskohtien sijainneista pääsääntöjen/esimerkkien avulla. Lisäksi voidaan pohtia myös sitä, tulisiko vesihuoltolaissa viitata kiinteistön ohella tai sen sijaan liittämiskohdan etäisyyteen liitettävästä rakennuksesta.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmä toteaa, että liittämiskohtasääntelyn tarkistamistarpeita silmällä pitäen tulee erottaa toisistaan yhtäältä tavanomaiset - ja selvänä enemmistönä olevat - verraten mutkattomat liittämistilanteet, joissa voi olla kysymys lähinnä liittämiskohdan metrimääräisestä etäisyydestä, sekä toisaalta yksittäistapaukset, kuten teiden alitukset tai suuriin korkeuseroihin liittyvät tilanteet, joissa tilanteen selvittäminen voi vaatia lainsäädännöllisiä muutoksia tai esimerkiksi ohjeistuksen tarkentamista.

Työryhmä toteaa, että tavanomaisten tilanteiden kannalta vesihuoltolain mahdollinen tarkistamistarve kohdistuu lähinnä siihen, tulisiko etäisyys määritellä kiinteistön sijaan suhteessa rakennuspaikkaan tai tonttiin. Yksiselitteisistä metrimääräistä ei lainsäädännössä tule työryhmän käsityksen mukaan kuitenkaan säätää.

Liittämiskohdan sitominen rakennuspaikkaan tai tonttiin voisi helpottaa myös toiminta-alueen rajausta. On kuitenkin huomattava, että rakennuspaikkoja voi olla useita samalla kiinteistöllä. Näin ollen työryhmä ei ole päätenyt esittämään etäisyyden määrittelemistä myöskään suhteessa tonttiin tai rakennuspaikkaan. Nykyisessä sääntelyssä ei ilmeisesti ole ilmennyt kiinteistön käsitteen käytöstä johtuvia ongelmia. Liittämiskohtien sitominen rakennuspaikkaan tai tonttiin muuttaisi myös jossain määrin koko vesihuoltolain systematiikkaa, jossa kiinteistö on keskeisellä sijalla. Työryhmän käsityksen mukaan ei ole myöskään tarkoituksenmukaista, että vesihuoltolaitoksen tulisi ulottaa laitteistonsa kiinteistöjen sisälle sellaisissa tapauksissa, joissa kiinteistöllä on useita rakennuspaikkoja.

Toisena mahdollisena tarkistamistarpeena työryhmä piti liittämisen kohtuullisten kustannusten tarkentavaa määrittelyä. Määrittely olisi tarpeen silmällä pitäen niitä erityisiä liittämistilanteita, jotka esimerkiksi edellyttävät kiinteistön rajan ulkopuolella selvästi tavanomaista laajamittaisempaa louhintaa tai päällystettyjen pintojen avaamista. Eräs vaihtoehto olisi, että vesihuollosta tehtävän sopimuksen malliehtoja runkovesijohdossa sijaitsevien liittämiskohtien osalta selvennetään siinä yhteydessä, kun vesihuoltolaitoksen yleisiä toimitusehtoja ja vesihuollosta tehtävien sopimusten malleja uudistetaan. Työryhmä pitää kuitenkin selvimpänä ratkaisuna säätää vesihuoltolaissa nykyistä tarkemmin tilanteista, joissa liittämiskohdan sijainnista aiheutuu kohtuuttomia kustannuksia kiinteistön omistajalle tai haltijalle.

Ehdotus vesihuoltolain 12 §:n tarkistamiseksi

<p><i>12 § Liittämiskohdat</i></p> <p>Vesihuoltolaitoksen tulee määrätä jokaista verkostoonsa liitettävää kiinteistöä varten liittämiskohdat, joiden tulee sijaita kiinteistön välittömässä läheisyydessä.</p>	<p><i>12 § Liittämiskohdat</i></p> <p>Vesihuoltolaitoksen tulee määrätä jokaista verkostoonsa liitettävää kiinteistöä varten liittämiskohdat, joiden tulee sijaita kiinteistön välittömässä läheisyydessä. <i>Liittämiskohtien sijainnintakia kiinteistön liittämisestä laitoksen verkostoon ei saa aiheutua kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomia kustannuksia.</i></p>
--	--

Perustelut

VHL 12 §:ää ehdotetaan muutettavan lisäämällä siihen tarkentava säännös, jonka mukaisesti liittämiskohtien sijainnista ei tule aiheutua liittyjälle kohtuuttomia kustannuksia. Ajatus kohtuuttomien kustannusten välttämistä sisältyy jo nykyiseen VHL 12 §:ään. Siten muutos lähinnä selvittäisi nykyistä sääntelyä.

Ehdotetun VHL 12 §:n muutoksen avulla pyrittäisiin varmistamaan, että kiinteistön vesihuoltolaitteiston rakentamis- ja/tai kunnossapitokustannukset eivät olisi kohtuuttomia yksittäistapauksissa. Kysymys olisi ennen kaikkea kiinteistön rajan ulkopuolelle sijoitettavan kiinteistön laitteiston rakentamiskustannuksista. Kohtuuttomia kustannuksia voisi aiheutua esimerkiksi siitä, että kiinteistön laitteiston rakentaminen edellyttäisi kiinteistön rajan ulkopuolella selvästi tavanomaista laajamittaisempaa louhintaa ja/tai päällystettyjen pintojen avaamista.

Kaikissa tapauksissa kustannusten kohtuullisuutta ei olisi tarpeen varmistaa yksinomaan liittämiskohtien sijoittelun avulla. Käytännössä monet vesihuoltolaitokset ovat nykyisin vältäneet kiinteistön omistajan tai haltijan kannalta kohtuuttomien kustannusten syntymisen hinnoittelemalla kiinteistön rajan ulkopuolisen tonttijohto-osuuden rakentamis- tai saneerauspalvelut yksittäistapauksessa kohtuullistetulla tavalla. Myös ehdotetun säännöksen tulkinnassa tulisi ottaa laitoksen rakentamis- ja saneerauspalvelujen hinnoitteluratkaisut huomioon.

Kustannusten tasoa verrattaisiin muiden samalla toiminta-alueen osalla sijaitsevien, olosuhteiltaan samankaltaisten kiinteistöjen laitteistojen rakentamiskustannuksiin. Siten esimerkiksi saman kadun varrella tai naapurustossa sijaitsevien kiinteistöjen liittämistäisyyksissä tai -kustannuksissa ei tulisi olla kohtuuttomia eroja. Tarkoituksena kuitenkin olisi, että kustannukset, joihin liittämiskohdalla ei voida juurikaan vaikuttaa - kuten kiinteistön sisäisistä korkeuseroista tai etäisyyksistä aiheutuvat kustannukset - eivät kuuluisi säännöksen soveltamisalan piiriin. Säännöksen nojalla ei voitaisi vaatia, että liittämistäisyydet tai liittämisen kustannukset olisivat samalla toiminta-alueen osalla tai laitoksen verkostoihin eri aikaan liittyvien kiinteistöjen välillä samanlaiset.

6 Valvonta ja vireillepano-oikeus

6.1 Valvontaviranomaiset (4 §)

Yleistä

Vesihuoltolain mukaisten julkisoikeudellisten velvoitteiden noudattamista valvovat VHL 4 §:ssä tarkoitetut valvontaviranomaiset, kun taas vesihuoltoon liittyvien yksityisoikeudellisten velvoitteiden viranomaisvalvonta kuuluu kuluttaja-asiamiehelle ja kilpailuvirastolle niiden lakisääteisten toimialojen mukaisesti.

Vesihuoltolain mukaisia valvontaviranomaisia ovat alueellinen ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen (VHL 4 §). Niiden tehtävät määritellään erityislaeissa seuraavasti:

Alueellisen ympäristökeskuksen vesihuoltoon liittyvinä tehtävinä on ympäristöhallintolain 6 §:n mukaisesti sille säädetystä ja määrätyistä vesivarojen käyttöä ja hoitoa koskevista tehtävistä huolehtiminen sekä erityisesti vesihuollon edistäminen ja vesistöjen käyttö- ja hoitotoiminnasta huolehtiminen. Aluehallinnon uudistuksen myötä alueellisten ympäristökeskuksen vesihuoltoon liittyvät tehtävät siirtyvät elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle (jäljempänä ELY) 1.1.2010 lähtien. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksista annetun lain 3 §:n mukaan ELY:en tulee hoitaa niille erikseen säädettyjä tehtäviä muun muassa vesivarojen käyttöön ja hoitoon liittyen sekä huolehtia vesihuoltotöiden toteuttamisesta.

Kunnan terveydensuojeluviranomaisen tehtävänä on terveydensuojelulain 6 ja 7 §:n nojalla valvoa ja edistää terveydensuojelua siten, että asukkaille turvataan terveellinen elinympäristö. Kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen tehtävät liittyvät kuntien ympäristönsuojelun hallinnosta annetun lain (64/1986) 5 ja 6 §:n perusteella puolestaan ympäristönsuojelun valvomiseen ja edistämiseen kunnassa.

Vesihuoltolaissa ei yksilöidä alueellisen ympäristökeskuksen, kunnan terveydensuojeluviranomaisen tai kunnan ympäristönsuojeluviranomaisen valvontatehtäviä. Lähtökohtana on, että nämä kaikki valvovat sekä kuntien että vesihuoltolaitosten sekä kiinteistön omistajien ja haltijoiden toimintaa toimialallaan. Siten valvontaviranomaisten toimivalta on päällekkäinen. Kuitenkin ainoastaan alueellinen ympäristökeskus voi käyttää VHL 29 - 30 §:ssä tarkoitettuja pakkokeinoja kuntaa vastaan. Valvontatoimivaltaa ei liene tarpeen jakaa vesihuoltolaissa näiden eri valvontaviranomaisten kesken.

Valvontaviranomaisten valvontatoimivallan ulottuvuutta saattaisi kuitenkin olla tarpeen täsmentää. Vesihuoltolaissa ei sinänsä rajata mitään lain säännöksiä valvontaviranomaisten toimivallan tai pakkokeinojen käyttömahdollisuuksien ulkopuolelle. Käytännössä VHL 4 §:ssä tarkoitetut valvontaviranomaiset eivät toimialarajojensa takia kuitenkaan valvo vesihuollon maksuja, sopimuksia ja palvelun keskeytystä. Tämä ei ole vesihuollon asiakkaan pääteltävissä yksistään vesihuoltolain perusteella.

Asian käsittely työryhmässä

Kansalaisten, vesihuoltolaitosten ja viranomaisten keskuudessa on esiintynyt epätietoisuutta siitä, minkä ministeriön vastuulla on vesihuoltolain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus. Myös vesihuollon valvontatoimivallan jakautumista eri viranomaisille on pidetty epäselvänä. Asiantilan selventämiseksi työryhmä ehdottaakin, että VHL 4 §:ään lisättäisiin maininta vesihuollon yleisen ohjauksen, seurannan ja kehittämisen kuulumisesta maa- ja metsätalousministeriölle. Lisäksi työryhmä on päättänyt ehdottamaan valvontaviranomaisia koskevan säännöksen selventämistä kunkin viranomaisen valvontatoimivallan osalta. On huomattava, että työryhmä ei ole vielä käsitellyt vesihuoltolaitoksen talouteen ja maksuihin liittyviä valvontakysymyksiä.

Ehdotus vesihuoltolain 4 §:n tarkistamiseksi

<p>4 § Valvontaviranomaiset</p> <p>Tämän lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat alueellinen ympäristökeskus sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.</p>	<p>4 § Viranomaiset</p> <p><i>Tämän lain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle.</i></p> <p>Tämän lain mukaisia valvontaviranomaisia ovat <i>elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus</i> sekä kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen.</p> <p><i>Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus valvoo tämän lain 2 ja 3 luvun noudattamista. Kunnan terveydensuojeluviranomainen ja kunnan ympäristönsuojeluviranomainen valvovat näiden säännösten noudattamista toimialoillaan.</i></p>
---	---

Perustelut

VHL 4 §:ään ehdotetaan säädettäväksi uusi 1 ja 3 momentti. Niissä määriteltäisiin ensinnäkin, että vesihuoltolain mukaisen toiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat maa- ja metsätalousministeriölle. Toiseksi rajattaisiin valvontaviranomaisten toimivaltaa niiden omien toimialojen ja nykyisen käytännön mukaisesti. Molempien ehdotettavien momenttien merkitys olisi yksinomaan selventävä.

Vesihuoltotoiminnan yleinen ohjaus, seuranta ja kehittäminen kuuluvat vesitalousasioina maa- ja metsätalousministeriölle. 1 momentissa selvennettäisiin tämä asiantila. Ministeriön tehtävien toteaminen erikseen vesihuoltolaissa olisi perusteltua ohjaussuhteiden selventämiseksi erityisesti vesihuoltolaitosten, kuntien sekä kansalaisten näkökulmasta.

Ehdotus ei muuttaisi ministeriöiden välistä työnjakoa vesihuoltoon liittyvissä kysymyksissä nykyisestä, vaan esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriö vastaisi edelleen terveydensuojelulainsäädännön alaan kuuluvien vesihuoltoasioiden yleisestä ohjauksesta sekä ympäristöministeriö vastaavasti maankäyttö- ja rakennuslainsäädännön tai ympäristönsuojelulainsäädännön piiriin kuuluvien vesihuoltoasioiden yleisestä ohjauksesta.

Ehdotuksessa tarkoitettu ministeriön yleinen ohjaus olisi hallinnollista, lähinnä elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksiin kohdistuvaa ohjausta, joka ei liittyisi yksittäisiin vesihuoltolainsäädännön soveltamiskysymyksiin. Myös kuntien ohjaus tapahtuisi nykyisen käytännön mukaisesti pääasiassa ministeriön ohjauksen alaisen aluehallinnon kautta.

Ehdotetussa 3 momentissa rajattaisiin valvontaviranomaisten toimivalta niiden toimialojen mukaisesti vesihuoltolain 2 ja 3 luvun valvontaan (kehittäminen, järjestäminen, liittäminen ja hoitaminen). Tällöin vesihuoltolain 4 - 6 luvun yksityisoikeudelliset säännökset (maksut ja kustannukset, sopimukset, keskeytys ja virhe) rajattaisiin nimenomaisesti näiden viranomaisten valvontatoimivallan ulkopuolelle. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen valvontatoimivalta olisi vesihuoltolain 2-3 luvun osalta yleinen, kun taas kunnan eri viranomaiset valvoisivat vesihuoltolain noudattamista omien toimialojensa näkökulmista.

Vesihuoltolain valvontaviranomaisten toimivallan rajat ovat aiheuttaneet sekaannuksia niin kansalaisten keskuudessa kuin viranomaisissakin. Nykyisen VHL 4 §:n perusteella saa kuvan, että valvontaviranomaisten toimivalta ulottuisi kaikkien vesihuoltolain säännösten valvontaan, vaikka yksityisoikeudelliset kysymykset eivät kuulu niiden toimialaan. Siten ehdotetun 3 momentin selventä-

vä lisäarvo olisi vesihuollon eri toimijoiden, erityisesti kuluttaja-asemassa olevien vesihuollon asiakkaiden kannalta merkittävä.

Vesihuoltolain mukaisina valvontaviranomaisina toimivat osaltaan myös kuluttaja-asiamies sekä kilpailuviranomaiset. Niiden valvontatoimivalta perustuu kuluttajansuoja- ja kilpailulainsäädäntöön, eikä se siten ulotu kaikkiin vesihuoltolain mukaisiin kuluttaja- ja markkina-asemakysymyksiin, kuten VHL 18 §:n mukaiseen maksujen yleiseen kohtuullisuuteen ja tasapuolisuuteen. Näin ollen kuluttaja-asiamiehen tai kilpailuviranomaisten valvontatoimivallasta ei ehdoteta säädettävän VHL 4 §:ssä.

6.2 Rikkomuksen laiminlyönnin oikaiseminen (29 §), Uhkasakko sekä teettämis- ja keskeyttämisuhka (30 §), Vireillepano-oikeus (31 §)

Yleistä

VHL 29–30 §:ssä säädetään pakkokeinoista, jotka ovat VHL 4 §:ssä tarkoitettujen valvontaviranomaisten käytettävissä. VHL 29–30 §:ssä tarkoitettujen valvontasäännökset ovat tavanomaisia hallintopakko- ja sääntöjä. Valvontaviranomainen voi käyttää kyseisten lainkohtien mukaisia pakkokeinoja niin kuntaa ja vesihuoltolaitosta kuin kiinteistön omistajaa tai haltijaa kohtaan. Kuntaan kohdistuvan kiellon tai määräyksen antaa edellä esitetyn mukaisesti alueellinen ympäristökeskus (VHL 29 §).

Vesihuoltolain toimivuudesta tehdyn kyselyn perusteella VHL 29–30 §:n mukaiseen pakkokeinosäätelyyn ollaan laajalti tyytyväisiä. Kolme neljäsosaa kyselyyn vastanneista piti VHL 29–30 §:n mukaisia valvontakeinoja täysin (24 %) tai jokseenkin riittävänä (50 %), kun jokseenkin erimielisten osuus oli ainoastaan 6 % (20 %:lla ei ollut kantaa asiaan; kukaan vastaajista ei ollut täysin erimielinen). Kyselystä kävi myös ilmi, että pakkokeinoja on jouduttu käyttämään vain harvoin. Nämä tilanteet ovat ilmeisesti liittyneet lähinnä VHL 11 §:n mukaisen liittämisvelvollisuuden tai VHL 6 §:ssä tarkoitettujen kunnan vesihuollon järjestämisvelvollisuuden laiminlyöntiin.

Siten vesihuoltolain mukainen pakkokeinosäätely vaikuttaa toimivan toivotulla tavalla. Sen mahdollisena kehittämistarpeena on lähinnä se, tulisiko vesihuoltolaissa yksilöidä, minkä pykälien rikkomiseen VHL 29 § liittyy, sillä pakkokeinojen käyttöala ei selviä vesihuoltolain sanamuodosta. Toisaalta jos VHL 4 §:n mukaisten valvontaviranomaisten toimivaltaa täsmennetään vesihuoltolaissa, ei pakkokeinojen käyttöalaa liene tarvetta rajata erikseen.

Vesihuoltolaissa asianosaisen julkisoikeudellisina oikeussuojakeinoina ovat VHL 31 §:n mukainen vireillepano-oikeus, joka asianosaisella on, jos kunta on laiminlyönyt VHL 6 §:n 2 momentissa tarkoitettujen vesihuollon järjestämisvelvollisuuden, sekä VHL 32 ja 33 §:ssä tarkoitettu muutoksenhaku.

Asianosaiset voivat hakea VHL 32 ja 33 §:n mukaisesti muutosta valvontaviranomaisen vesihuoltolain nojalla antamaan päätökseen sekä liittämisvelvollisuudesta vapauttamista koskevaan päätökseen hallinto-oikeudellista tietä. Toiminta-alueen hyväksymispäätöksestä valitetaan kuntalain mukaisesti.

Kunnan kehittämissuunnitelma- tai järjestämisvelvollisuuspäätökseen ei ole oikeuskäytännössä katsottu olevan mahdollista hakea muutosta kunnallisvalituksella.

Hämeenlinnan hallinto-oikeus 30.11.2007 nro 07/0668/3: Pirkkalan kunnanhallitus oli päättänyt, että asukkaiden anomukseen järjestää vesihuolto kunnan tietyille alueille ei suostuta. Hallinto-oikeus ei tutkinut asukkaiden valitusta siltä osin kuin se koski vesihuollon järjestämisvelvollisuutta. Perusteena tälle oli se, että hallinto-oikeus ei katsonut olevansa toimivaltainen ratkaisemaan ensiasteena VHL 29 §:ssä tarkoitettua valvonta-asiaa.

Vesihuollon asiakkaan mahdollisuus saada hallinto-oikeudellista oikeussuojaa vesihuollon järjestämisvelvollisuuden osalta vaikuttaa turvattuun riittävällä tavalla VHL 31 §:n mukaisen vireillepano-oikeuden avulla. On ehkä kuitenkin syytä harkita, tulisiko laissa erikseen säätää, minne vireillepano tehdään. Käytännössä alueellinen ympäristökeskus käsittelee nykyisin vireillepanoasiat, koska ainoastaan se voi antaa kuntaan kohdistuvan kiellon tai määräyksen (VHL 29 § 2 mom.).

Toinen vireillepano-oikeuden kannalta keskeinen kysymys on se, onko vireillepano-oikeuden käyttöala vesihuoltolaissa riittävän laaja. Vireillepano-oikeus on rajattu vesihuollon järjestämisvelvollisuuteen sillä perusteella, että se on ensimmäinen vaihe alueen saattamiselle järjestetyn vesihuollon piiriin. Valvontaviranomaisten pakkotoimioikeudet ulottuvat vesihuoltolaissa kuitenkin sen koko 2 - 3 lukujen alueelle. Myös vesihuoltolaitoksen intressissä saattaisi joissain tapauksissa olla esimerkiksi liittämismuutoksen vireille saattaminen valvontaviranomaisessa.

Toisaalta on todettava, että vesihuoltolain noudattamiseen liittyviä asioita voi panna vireille valvontaviranomaisissa myös hallintolain 19 §:n mukaisesti tai saattaa vapaamuotoisemmin valvontaviranomaisten tietoon. VHL 31 §:n mukaisen vireillepanon tarkoituksena on ennen kaikkea se, että viranomaisen tulee sen johdosta tehdä substanssipäätös järjestämisvelvollisuusasiassa. Ilmeisesti myöskään hallintolain mukaisen vireillepanon johdosta VHL 4 §:ssä tarkoitettu viranomaisen ei voi tehdä päätöstä tutkimatta jättämisestä sen valvontavaltaan kuuluvassa asiassa.

Oikeuskäytännön valossa on muuten kuin kehittämissuunnitelmapäätöksen osalta jossain määrin epäselvää, missä määrin hallinto-oikeudellinen tuomioistuin voi tutkia vesihuoltoasioita kunnallisvalituksina. Esimerkiksi Hämeenlinnan hallinto-oikeuden tutkimatta jättämispäätös järjestämisvelvollisuusasiassa ei ole täysin yksiselitteinen, sillä kuntalaissa ei ole rajattu päätöksen valituskelvottomuutta vesihuoltolain mukaisen valvontaviranomaisen toimivallan perusteella.

Asian käsittely työryhmässä

Työryhmä ei ole päättänyt esittämään muutoksia vesihuoltolain pakkokeino- ja vireillepanosääntöksiin, koska välttämättömiä lain tarkistamistarpeita ei ole näiltä osin ilmennyt. Vesihuoltolaissa saattaa kuitenkin olla tarpeen tarkentaa julkisoikeudellisen valvonnan ulottuvuutta sekä kehittää vesihuoltolaitteiston ylläpidon ja saneerauksen valvontaa. Näitä seikkoja käsitellään työryhmässä myöhemmin.

7 Hulevesien hallinta

Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmän asettamispäätöksen mukaan työryhmän tulee selvittää mahdollisuudet hulevesien johtamisvastuun siirtämiseksi vesihuoltolaitokselta kunnalle. Samalla työryhmän tulee selvittää, edellyttääkö hulevesien hallintaa varten tarvittavien rakenteiden toteuttaminen sellaisia oikeuksia ja velvollisuuksia, joiden vuoksi maankäyttö- ja rakennuslainsäädäntöä on tarpeen tarkistaa.

Huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtaminen ja käsittely kuuluu voimassa olevan vesihuoltolain mukaan viemärintiin, josta vesihuoltolaitos huolehtii. Käytännössä hulevesien viemärinti on tarkoittanut hulevesien poisjohtamista ja purkamista soveliaaseen vesistöön, puroon, ojaan tai vastaavaan. Hulevesiviemärien mitoitussuosituksena on ollut kerran 5 – 10 vuodessa toistuva sade, mikä ei vastaa nykyäsitystä riittävästä varmuudesta. Lisäksi hulevesiviemärit on yleensä kustannussyistä mitoitettu rankkuudeltaan vieläkin yleisempien, vain muutaman vuoden välein toistuvien sateiden aiheuttamaa virtaamaa varten. Taaja-asutuksen ja muun kaupunkimaisen rakentamisen lisääntyessä rakennettujen, päällystettyjen ja vettä läpäisemättömien pintojen osuus valuma-alueiden pinta-alasta kasvaa, ja yhä suurempi osa hulevesistä johdetaan putkitettuun viemäriverkostoon. Hulevesijärjestelmän suunniteltu kapasiteetti voi ajan kuluessa ylittyä myös täydennysrakentamisen vuoksi. Lisäksi ilmastonmuutos todennäköisesti lisää sateiden rankkuutta ja toistuvuutta ja sen myötä hallintaa vaativien hulevesien määrää.

Rankkasateiden yleistyminen edellyttää hulevesien hallinnan parantamista. Viime vuosien pahin rankkasateiden aiheuttama taajamatulva maassamme koettiin Porissa elokuussa 2007. Ennätysellisen rankan sateen aikana yksittäisissä mittauksissa mitattiin jopa 100 millimetrin sademäärä noin kolmen tunnin aikana. Sateen seurauksena yli tuhat kiinteistöä kärsi vesivahingoista ja alikulkutunneleita oli veden vallassa. Vahinkojen kokonaismäärä nousi arviolta 20 miljoonaan euroon. EU:n tulvadirektiivin (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi 2007/60/EY) täytäntöönpanemiseksi Suomessa ollaan parhaillaan valmistelemassa tulvariskien hallitsemiseksi annettavaa lakia. Lain tarkoituksena olisi mm. edistää rankkasadetulvista aiheutuvien riskien arviointia ja tulvariskien hallinnan nykyistä järjestelmällisempää suunnittelua. Hulevesien hallinnan parantaminen vähentäisi hulevesistä aiheutuvaa tulvariskiä vähentämällä sadevesien kerääntymistä pinnoille ja estämällä näin hulevesitulvien syntymistä. Lainsäädännössä tulisikin ohjata alueiden käyttöä ja rakentamista siten, että rankkoihin sateisiin varauduttaisiin jo normaaleissa maankäyttö- ja rakennuslain mukaisissa yhdyskuntien suunnittelu- ja rakentamismenettelyissä.

Verkoston johtokykyä ei kuitenkaan ole mahdollista tai taloudellisesti järkevää kasvattaa lisääntyneitä vesimääriä vastaavasti. Putkiverkoston sijaan hulevesien hallitsemiseksi on tämän vuoksi tarpeen ottaa nykyistä laajemmin käyttöön maanpäällisiä rakenteita kuten avouomia, vesien pidättämis- ja imeytysalueita sekä maaston mukaisia tulvareittejä. Hulevesistä aiheutuva ympäristön pilaantumisen vaara on myös otettava aiempaa paremmin huomioon. Tämän vuoksi on pidetty tarpeellisena, että perinteisestä hulevesien viemäriin johtamisesta siirryttäisiin eri intressit kokonaisvaltaisemmin huomioon ottavaan hulevesien hallintaan. Tavoitteena on paitsi vähentää hulevesistä aiheutuvia vahinkoja myös edistää muun muassa maaperän vesitalouden tasapainoa.

Hulevesien johtaminen poikkeaa palveluna muusta vesihuoltolaitosten tarjoamasta palvelusta eli talousvesi- ja jätevesihuollosta. Hulevesipalvelun tarve syntyy sääilmiöiden vaikutuksesta ja on pääosin palvelun käyttäjien tahdosta riippumatonta. Hulevesipalveluja on vaikea järjestää liikelaitosmaisena toimintana etenkin, kun palvelusta hyötyvät myös sellaiset kiinteistöt, joita ei ole fyysisesti liitetty hulevesiverkostoon. Hulevesiviemäriin osalta asiakkuus on usein vesihuoltolaitoksen kannalta epämääräinen, eikä palvelun käyttöä ei voida mitata vesimittarilla muun vesihuollon tapaan. Hulevesiverkostoon liittyminenkin voi olla tulkinnanvaraista silloin, kun liitosta ei tehdä suoraan putkitettuun hulevesiviemäriin vaan vedet johdetaan viemäriin avo-ojien, salaojien tai katurintojen kautta. Hulevesien hallinnan vaatimat maanpäälliset rakenteet ja menetelmät edellyttäisivät vesihuoltolaitoksilta uudenlaista osaamista suunnittelussa, rakentamisessa ja ylläpidossa. Vesihuoltolaitoksen velvoitteiden laajentaminen tällaiseen kokonaisvaltaiseen hulevesien hallintaan ei olisi perusteltua, koska laitosten on vaikea sovittaa jo nykyisin vastuullaan olevaa perinteistä hulevesiviemärintiä vesihuoltolaissa säänneltyyn liikelaitostoimintaan ja asiakassuhteeseen.

Hulevesien hallintaa varten tarpeelliset maanpäälliset rakenteet liittyvät kiinteästi maankäytön ja erityisesti katujen ja yleisten alueiden suunnitteluun ja kuuluvat siten erityisesti kunnan kaavoitus- ja rakentamisviranomaisen sekä kunnan teknisen toimialan vastuualueeseen. Tekninen toimiala vastaa katujen ja muiden yleisten alueiden kuivatuksesta ja on myös merkittävä vesihuoltolaitoksen hallinnassa olevan hulevesiverkoston hyödynsaaja. Hulevesien hallintaa tulisikin suunnitella riittävästi jo kaavoituksen yhteydessä. Vuoden 2009 maaliskuun alusta voimaan tulleiden tarkistettujen valtakunnallisten alueidenkäyttötavoitteiden mukaan yleis- ja asemakaavoituksessa on myös varauduttava muun muassa lisääntyviin rankkasateisiin ja taajamatulviin.

Edellä sanotuin perustein työryhmä ehdottaa, että hulevesien johtaminen ja käsittely poistettaisiin vesihuoltolaitosten lakisääteisistä tehtävistä ja että vastuu hulevesien hallinnasta lähinnä asemakaava-alueilla säädettäisiin kuuluvaksi kunnalle maankäyttö- ja rakennuslakiin otettavin säännöksin.

7.1 Ehdotus hulevesien hallintaa koskevien säännösten sisällyttämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin (132/1999)

7.1.1 Määritelmät

Ehdotus uuden 90a §:n säätämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin

	<p><i>90a § Hulevedet</i></p> <p><i>Tässä laissa hulevedellä tarkoitetaan rakennetulla alueella maan pinnalle tai muille vastaaville pinnoille kertyvää sade- tai sulamisvettä, hulevesien hallinnalla hulevesien kertymiseen vaikuttavia ja niiden johtamiseen ja käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä ja hulevesijärjestelmällä hulevesien hallintaan tarkoitettujen rakenteiden kokonaisuutta.</i></p> <p><i>Mitä tässä laissa säädetään hulevedestä ja hulevesien hallinnasta koskee myös rakennetun alueen kuivatusvettä.</i></p>
--	---

Perustelut

Voimassa olevaan vesihuoltolakiin ei sisälly huleveden määritelmää. Vesihuoltolain yksityiskohtaisten perustelujen (HE 85/2000) mukaan hulevedellä tarkoitetaan yleisesti maan pinnalta, rakennuksen katolta tai muilta vastaavilta pinnoilta pois johdettavaa sade- tai sulamisvettä. Ehdotuksessa laissa hulevesi määriteltäisiin vastaavalla tavalla. Koska hulevesillä tarkoitetaan vakiintuneesti vain rakennetuilla alueilla muodostuvia sade- ja sulamisvesiä, määritelmään otettaisiin kuitenkin tätä koskeva rajaus erotuksena esimerkiksi pelloilla ja metsissä muodostuvasta pintavalunnasta. Rakennetulla alueella tarkoitettaisiin asumiseen, elinkeinon harjoittamiseen ja muihin vastaaviin toimintoihin suunniteltuja ja toteutettuja alueita ja niihin kuuluvia katu-, tie- ja muita yleisiä alueita. Käsitteeseen eivät siten kuuluisi esimerkiksi taajaan rakennettujen alueiden ulkopuoliset tie- ja rata-alueet. Maan pintaa vastaavilla pinnoilla tarkoitettaisiin rakennusten kattoja sekä ojia ja muita pieniä uomia. Määritelmään ei otettaisi mainintaa hulevesien poisjohtamisesta tai muustakaan vesien hallintavasta.

Hulevesien hallinnalla tarkoitettaisiin erilaisia hulevesien kertymiseen vaikuttavia ja niiden johtamiseen ja käsittelyyn liittyviä toimenpiteitä. Kertyvän huleveden määrään voidaan vaikuttaa esimerkiksi pidättämällä hulevesiä sellaisilla alueilla, joilla niistä ei aiheudu haittaa, sekä säilyttämällä tai rakentamalla riittävästi vettä läpäiseviä pintoja sade- ja sulamisvesien imeyttämiseksi.

Määritelmässä tarkoitettuun hulevesien käsittelyyn kuuluisi esimerkiksi kiintoaineen ja roskien sekä ympäristöä pilaavien aineiden kuten ravinteiden ja esimerkiksi katu- ja pysäköintialueilta kertyvien öljyjen poistaminen hulevesistä. Jos hulevedet sisältävät terveydelle haitallisia tai ympäristön pilaantumisen vaaraa aiheuttavia aineita, niiden johtamiseen ja käsittelyyn sovelletaan ympäristönsuojelulakia (86/2000) ja sen nojalla annettuja säädöksiä. Jätevesinä pidettäviä hulevesiä muodostuu lähinnä pilaantuneilla maa-alueilla tai alueilla, joilla harjoitetaan ympäristönsuojelulain mukaista ympäristölupaa edellyttävää toimintaa. Vesien keräämisestä, käsittelystä ja poisjohtamisesta määrätään tällöin ympäristöluvassa. Ympäristönsuojelulainsäädännön lisäksi vaatimuksia tällaisten hulevesien määrästä, laadusta ja käsittelystä voi sisältyä myös viemärintiä koskevaan vesihuoltolaitoksen kanssa tehtyyn sopimukseen.

Hulevesijärjestelmällä tarkoitettaisiin hulevesien hallintaa varten tonteille, yleisille alueille tai muille kiinteistöille tehtyjen rakenteiden, kuten putki- ja ojaverkostojen, imeytyskenttien, altaiden ja koskeikkojen taikka hulevesien hallinnassa tarkoituksellisesti hyödynnettävien maastonkohtien, luonnonmuodostumien ja alueiden sekä tulvareittien muodostamaa kokonaisuutta.

Kiinteistön perustusten kuivattamisesta kerääntyviä ja muita rakennetun alueen kuivatusvesiä johdetaan yleensä yhdessä hulevesien kanssa. Näiden kuivatusvesien johtamista ei ole tarpeen säännellä hulevesistä poikkeavalla tavalla. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että hulevettä ja hulevesien hallintaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin myös rakennetun alueen kuivatusvesiin.

7.1.2 Hulevesien hallinta kiinteistöllä

Ehdotus uuden 90b §:n säätämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin

	<p><i>90b § Hulevesien hallinta kiinteistöllä</i></p> <p><i>Kiinteistön omistaja tai haltija on velvollinen huolehtimaan kiinteistönsä hulevesien hallinnasta. Alueella, jolla kunta 90 c §:n nojalla huolehtii hulevesien hallinnan järjestämisestä, kiinteistön omistaja tai haltija on velvollinen liittymään kunnan hulevesijärjestelmään tai huolehtimaan hulevesien hallinnasta muulla kunnan hyväksymällä toimenpiteellä.</i></p> <p><i>Kunnan hulevesijärjestelmään liitettävän kiinteistön omistaja tai haltija vastaa kiinteistön huleveden johtamiseen käytettävästä laitteistosta ja rakenteista liitoskohtaan tai muuhun vastaavaan rajakohtaan saakka. Laitteisto ja rakenteet tulee suunnitella, sijoittaa ja rakentaa niin, että ne ovat yhteensopivat hulevesijärjestelmän kanssa. Kiinteistön laitteisto ja rakenteet tulee pitää sellaisessa kunnossa ja niitä tulee käyttää siten, että siitä ei aiheudu vaaraa tai haittaa hulevesijärjestelmän käytölle, muille kiinteistöille eikä terveydelle tai ympäristölle.</i></p> <p><i>Kiinteistön hulevesiä ei saa johtaa jätevesiviemäriin, ellei kunta vesihuoltolaitosta kuultuaan erityisesti syystä anna siihen suostumusta. Jos hulevesiä johdetaan jätevesiviemäriin, johtamiseen sovelletaan vesihuoltolain (119/2001) jätevesien johtamista koskevia säännöksiä.</i></p>
--	---

Perustelut

Voimassa olevan vesihuoltolain 6 §:n mukaan kiinteistön omistajalla tai haltijalla on ensisijainen vastuu kiinteistönsä vesihuollosta, mukaan lukien kiinteistön hule- ja perustusten kuivatusvesien poisjohtaminen ja käsittely. Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan sääntely säilyisi tältä osin nykyisellään. Kiinteistön omistaja tai haltija vastaisi osaltaan siitä, että kiinteistön hulevesien hallintaa järjestettäisiin ehdotetun lain ja muiden säädösten mukaisesti. Säännöksellä ei asetettaisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle lisävelvoitteita nykyiseen verrattuna, vaan säännöksen tarkoituksena olisi osoittaa, että kunnalle säädetty velvollisuus huolehtia hulevesien hallinnan järjestämisestä tietyissä tilanteissa ei syrjäyttäisi kiinteistön omistajalle tai haltijalle kuuluvia velvollisuuksia. Tällaisesta velvollisuudesta säädetään muun muassa maankäyttö- ja rakennuslain (132/1999) 165 §:ssä. Sen mukaan kiinteistön omistajan tai haltijan on huolehdittava siitä, ettei rakennuspaikkana olevan kiinteistön luonnollisen vedenjuoksun muuttamisesta aiheudu huomattavaa haittaa naapurille. Sama koskee kadun, liikennealueen ja muun yleisen alueen omistajaa. Säännöksen mukaan luonnollisen vedenjuoksun muutos voi tapahtua maanpinnan korkeutta muuttamalla tai muilla toimenpiteillä. Muihin toimenpiteisiin voisi kuulua esimerkiksi maanpinnan päällystäminen vettä läpäisemättömällä materiaalilla siten, että kiinteistöltä pintavaluntana virtaavien vesien määrä lisääntyy. Kiinteistön käyttöä haittaavan veden poistamisesta ojittamalla ja tähän liittyvistä velvollisuuksista vahinkojen välttämiseksi säädetään vesilaissa (264/1961).

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan kiinteistön omistaja tai haltija vastaisi hulevesien hallinnasta kiinteistöllään. Lisäksi alueella, jossa kunta vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä ehdotetun 90 c §:n nojalla (asemakaava-alue ja muu alue, jolla kunta on ottanut hulevesien hallinnan järjestämisen vastuulle) kiinteistön omistaja tai haltija olisi velvollinen liittymään kunnan hulevesijärjestelmään tai suorittamaan muita kunnan hyväksymiä toimenpiteitä hulevesien hallitsemiseksi kiinteistöllä. Tällaisia toimenpiteitä voisivat olla esimerkiksi kiinteistöllä imeyttäminen tai hulevesien johtaminen vesistöön tai muuhun sellaiseen paikkaan, joka ei olisi osa kunnan toteuttamaa ja ylläpitämää hulevesijärjestelmää.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan kunnan hulevesijärjestelmään liitettävän kiinteistön omistaja tai haltija vastaisi kiinteistön huleveden johtamiseen käytettävästä laitteistosta liittämiskohtaan tai muuhun vastaavaan rajakohtaan saakka. Tämä säännös rajaa kiinteistön omistajan vastuuta laitteistosta suhteessa muihin hulevesijärjestelmän osiin. Kunta vastaisi hulevesijärjestelmänsä kuuluvista laitteista ja rakenteista. Kunnan hulevesijärjestelmä sisältää ne laitteet ja rakenteet, jotka kunta rakentaa tai hankkii omistukseensa tai hallintaansa.

Ehdotetun pykälän 3 momentin mukaan kiinteistön hulevesiä ei saisi johtaa vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin. Hulevesien johtaminen jätevesiviemäriin voi haitata viemärlaitoksen toimintaa mm. aiheuttamalla häiriöitä ja ohituksia jätevedenpuhdistamolla tai ylivuotoja pumppaamoilla viemärikapasiteetin ylittyessä. Näiden ns. sekaviemärien tulvinta voi johtaa viemäri-vesien tulvimiin kiinteistöllä. Jätevedenpuhdistamoiden ympäristöluvuissa on vesihuoltolaitoksille määrätty velvoitteita vähentää sade-, vuoto- ja kuivatusvesien määrää verkostossa. Edellä mainituista syistä sekaviemärointiä on usein syytä muuttaa erilliseksi jätevesiviemäriksi ja hulevedet tulee johtaa muualle.

Pykälässä asetetusta erotteluvollisuudesta voitaisiin myöntää poikkeus kunnan suostumuksella. Ennen suostumuksen myöntämistä kunnan tulisi kuulla vesihuoltolaitosta muun muassa sen selvittämiseksi, voisiko hulevesien johtamisesta aiheutua edellä kuvatun kaltaista haittaa jätevesien johtamiselle ja käsittelylle. Poikkeus edellyttäisi erityistä syytä. Se tulisi lähinnä kyseeseen tilanteissa, joissa hulevesien johtaminen jätevesiviemäriin on perusteltua niiden laadun vuoksi tai vaihtoehtoisen johtamisratkaisun puuttuessa eikä hulevesien johtamisesta aiheudu edellä kuvatun kaltaista haittaa vesihuoltolaitokselle. Erityisenä syynä voitaisiin myös pitää erottelusta kiinteistön omistajalle tai haltijalle aiheutuvia kohtuuttomia kustannuksia.

Voimassa olevan vesihuoltolain 3 §:n 1 kohdan mukaan vesihuoltoon kuuluva viemärointi sisältää paitsi jäteveden myös huleveden ja perustusten kuivatusveden poisjohtamisen ja käsittelyn. Ehdotuksen mukaan vesihuoltolakia muutettaisiin niin, että viemärointiin kuuluisi ainoastaan jätevesien viemärointi. Ehdotukseen sisältyvien säännösten tultua voimaan vesihuoltolaissa ei siten enää säädettäisi hulevesien poisjohtamisesta ja käsittelystä (poikkeuksena jäljempänä 90c §:ää

koskeva vaihtoehto B). Tämän vuoksi pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että hulevesien johtamiseen vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin sovellettaisiin vesihuoltolain säännöksiä jätevesien johtamisesta. Hulevesien johtamisessa noudatettaisiin siten muun muassa yleisiin toimitusehtoihin ja laitoksen ja asiakkaan väliseen sopimukseen sisältyviä jätevesien johtamista koskevia määräyksiä.

7.1.3 Hulevesien hallinnan järjestäminen

Yleistä ja asian käsittely työryhmässä

Voimassa olevan vesihuoltolain 6 §:n 2 momentin mukaan kunnalla on tietyissä tilanteissa velvollisuus ryhtyä toimenpiteisiin vesihuollon järjestämiseksi. Vesihuollon käytännön toteutuksen kuten hulevesien poisjohtamisen ja käsittelyn kunta voi lain mukaan määrätä vesihuoltolaitoksen tehtäväksi. Työryhmän ehdotus muuttaisi voimassa olevaa sääntelyä siten, että velvollisuus järjestää hulevesien hallinta olisi laissa säädetyin edellytyksin kunnalla itsellään. Vastuu hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella ehdotetaan siirrettäväksi kunnalle, koska hulevesien määrän ja laadun tehokas ja eri intressit huomioon ottava hallinta vaatii erityisesti kunnan toimivaltaan kuuluvaa alueiden käytön suunnittelua sekä rakentamisen ohjausta ja valvontaa.

Kunnan järjestämisvelvollisuuden ulottuvuutta käsiteltäessä työryhmässä on ollut esillä myös vaihtoehto, jossa alueet, joilla hulevedet ja jätevedet johdetaan yhdessä erityisesti tätä tarkoitusta varten rakennettuun viemäriin (ns. sekaviemäroidyt alueet) säilyisivät edelleen vesihuoltolain piirissä ja rajautuisivat näin pois ehdotetun 90c §:n 1 momentin mukaan kunnan järjestämisvastuulle kuuluvista alueista. Väli raportissaan työryhmä onkin päättänyt esittämään kahta vaihtoehtoista ratkaisua hulevesien hallinnan järjestämiseksi. Jälkimmäisessä B-vaihtoehdossa sekaviemäroidyillä alueilla hulevesiin ja niiden viemärointiin sovellettaisiin vesihuoltolakia. Vaihtoehdossa B kunta ei siten sekaviemäroidyillä alueilla vastaisi hulevesien hallinnan järjestämisestä ja hulevesien viemärointi säilytettäisiin osittain vesihuoltolaitoksen vastuulla.

VAIHTOEHTO A

Ehdotus uuden 90c §:n säätämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin

	<p><i>90c § Hulevesien hallinnan järjestäminen</i></p> <p><i>Kunta vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella. Kunta voi ottaa vastataksseen hulevesien hallinnan järjestämisen myös asemakaava-alueen ulkopuolella.</i></p> <p><i>Kunta voi antaa hulevesien hallintaan liittyvät toimenpiteet kokonaan tai osittain muiden tehtäväksi.</i></p>
--	---

Perustelut

Ehdotuksen 90 a §:ään sisältyvän hulevesien määritelmän mukaisesti vastuu hulevesien hallinnan järjestämisestä voisi koskea ainoastaan rakennettuja alueita. Lisäksi kunnan järjestämisvelvollisuuden syntyminen edellyttäisi, että kyse olisi asemakaava-alueesta.

Kunnan huolehtimisvastuun rajaaminen asemakaava-alueeseen muuttaisi voimassa olevan vesihuoltolain mukaista oikeustilaa siten, että millään taholla ei olisi enää velvollisuutta huolehtia hulevesien keskitetystä poisjohtamisesta ja käsittelystä haja-asutusalueella. Nykyisen vesihuoltolain mukaan tämä tehtävä voidaan määrätä vesihuoltolaitoksen velvollisuudeksi toiminta-alueella koskevassa päätöksessä. Käytännössä muutoksen merkitys on kuitenkin vähäinen, koska hulevesien viemärointiä ei ole yleensä ollut tarvetta antaa haja-asutusalueella vesihuoltolaitoksen tehtäväksi.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan kunta voisi kuitenkin ottaa hulevesien hallinnan järjestämisen vastuulleen tarpeen vaatiessa myös asemakaava-alueen ulkopuolella. Kunta voisi katsoa tarpeelliseksi toimia tällä tavoin esimerkiksi tilanteessa, jossa sen hallintaan siirtyy vesihuoltolaitoksen ylläpitämä hulevesiverkosto asemakaava-alueen ulkopuolella tai kiinteistöillä, jotka sijaitsevat asemakaava-alueen lievealueella. Käytännössä tämä merkitsisi sitä, että kunta antaisi asemakaava-alueen ulkopuolista aluetta koskevia määräyksiä ehdotetun 90 d §:n nojalla.

Kunnan järjestämisvelvoitteen sisältönä olisi huolehtia yleisesti siitä, ettei hulevesistä aiheutuisi vahingon tai tapaturman vaaraa, tulvimista tai muuta haittaa. Kiinteistöjen omat ehdotettuun 90 b §:n 1 momentin mukaiset toimenpiteet hulevesien hallitsemiseksi voisivat osoittautua riittämättömiksi lähinnä silloin, kun yksittäisillä kiinteistöillä ei olisi riittävästi tilaa hulevesien asianmukainen hallinnan toteuttamiseksi. Hulevesien hallinta voi myös edellyttää kiinteistöihin kuulumattomien alueiden kuten yleisten viheralueiden käyttöä. Arvioinnissa tulisi lisäksi ottaa huomioon se, miten vastuu hulevesien hallintaa palvelevien rakenteiden toteuttamisesta ja kunnossapidosta voidaan asianmukaisesti järjestää. Myös hulevesien laatuun liittyvät terveyden- ja ympäristönsuojelliset vaatimukset vaikuttaisivat arviointiin.

Ehdotetun 90 b §:n 1 momentin mukaisesti ensisijainen vastuu kiinteistön hulevesien hallinnasta olisi kiinteistön omistajalla tai haltijalla. Hulevesien hallinta onkin yleensä mahdollista järjestää asianmukaisesti kiinteistöjen omin toimenpitein maankäyttö- ja rakennuslain yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamista koskevan 161 §:n, [vesilain uudistuksen yhteydessä ehdotetun 161 a §:n] ja 164 §:n taikka vesilain ojitussäännösten nojalla. Käytännössä kunnan järjestämisvelvollisuudesta ei siten ole tarpeen säätää muilla kuin taajaan rakennetuilla alueilla. Toisaalta myös taajaan rakennetuilla alueilla hulevesien hallinta voi olla mahdollista järjestää kiinteistökohtaisesti edellä sanottuja säännöksiä noudattaen.

Kunnan oikeus sijoittaa hulevesijärjestelmän vaatimia laitteita ja rakenteita ja ottaa käyttöön muille kuuluvia laitteita tai esimerkiksi avo-ojia olisi asemakaava-alueella järjestettävissä maankäyttö- ja rakennuslain säännösten nojalla. Tarvittavien oikeuksien saaminen muilla taajaan rakennetuilla alueilla voisi edellyttää kaavan laatimista, mikä yleensä voi olla muutoinkin perusteltua kaavoitus-tilanteen saattamiseksi vastaamaan alueen toteutunutta käyttöä.

Jos hulevesijärjestelmästä kerääntyviä vesiä jouduttaisiin johtamaan pois kaava-alueen ulkopuolisten alueiden kautta, kunnan tulisi tarvittaessa saada tähän oikeus vesilain ojitussäännösten mukaisesti. Voimassa olevan vesilain mukaan oikeus vesien johtamiseen koskee kuitenkin vain kiinteistönomistajan omaa tarvetta palvelevaa johtamista. Tämän vuoksi vesilain ojitussäännöksiä esitetään muutettavaksi siten, että niissä säädetyt oikeudet ja velvollisuudet koskisivat soveltuvin osin myös hulevesijärjestelmästä huolehtivaa kuntaa tai muuta tahoa.

Ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan kunta voisi antaa hulevesien hallinnan toimenpiteet kokonaan tai osaksi muun tahon tehtäväksi. Kunta voisi katsoa tarkoituksenmukaiseksi antaa hulevesien hallinnan soveltuvin osin vesihuoltolaitoksen tai jonkin muun tahon hoidettavaksi. Alueilla, joilla hulevedet johdetaan nykyisin sekaviemäreissä, tällainen sopiminen olisi käytännössä välttämätöntä. Koska hulevesistä huolehtiminen ei kuitenkaan ehdotuksen mukaan kuuluisi enää vesihuoltolaissa säädettyihin vesihuoltolaitoksen tehtäviin, kunta ei voisi yksipuolisesti määrätä asiaa vesihuoltolain 8 §:n mukaisessa laitoksen toiminta-alueetta koskevassa päätöksessään.

Tietyissä tilanteissa olisi kuitenkin yleensä perusteltua, että kunta sopisi hulevesien poisjohtamisesta ja niiden käsittelystä vesihuoltolaitoksen kanssa tätä koskevalla erillisellä sopimuksella. Sopimus voisi koskea erilaisia hulevesien hallinnan tehtäviä, kuten suunnittelua, rakentamista tai verkoston kunnossapitoa. Vesihuoltolaitoksen vastuulle kuuluva alue ja tehtävät sekä korvaukset olisi määriteltävä sopimuksessa riittävän yksityiskohtaisesti. Sopimuksen kautta vesihuoltolaitoksen tehtävät hulevesien hallinnassa määritettäisiin siten olennaisesti tarkemmin kuin nykyisin kunnan yksipuolisesti tekemissä vesihuoltolaitoksen toiminta-alueetta koskevissa päätöksissä. Kunta voisi sopia hulevesien hallinnasta myös muun tahon kanssa.

VAIHTOEHTO B

Ehdotus uuden 90c §:n säätämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin

	<p><i>90c § Hulevesien hallinnan järjestäminen</i></p> <p><i>Kunta vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä asemakaava-alueella. Kunta voi ottaa vastatakseen hulevesien hallinnan järjestämisen myös asemakaava-alueen ulkopuolella.</i></p> <p><i>Alueella, jolla hulevedet ja jätevedet johdetaan erityisesti tätä tarkoitusta varten rakennetussa viemärissä (sekaviemäri), sovelletaan 1 momentin sijaan vesihuoltolakia.</i></p> <p><i>Kunta voi antaa hulevesien hallintaan liittyvät toimenpiteet kokonaan tai osittain muiden tehtäväksi.</i></p>
--	---

Perustelut (B-vaihtoehdon 2 momentin osalta)

B-vaihtoehdossa pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että pykälän 1 momenttia ei sovellettaisi alueilla, joilla hulevedet ja jätevedet johdetaan yhdessä erityisesti tätä tarkoitusta varten rakennetussa viemärissä (sekaviemärissä). Kunta ei siten sekaviemäröidyillä alueilla vastaisi hulevesien hallinnan järjestämisestä, vaan näillä alueilla hulevesiin ja niiden viemäröintiin sovellettaisiin vesihuoltolakia. Kuten edellä jaksossa 7.1.2 on esitetty, maankäyttö- ja rakennuslakiin ehdotettujen uusien säännösten myötä hulevesien viemäröinti poistettaisiin vesihuoltolaissa säädetyistä vesihuollon määritelmästä ja vesihuoltolaitoksen lakisääteisistä tehtävistä. Vaihtoehdossa B hulevesien viemäröinti kuitenkin säilytettäisiin osittain vesihuoltolaitoksen vastuulla. Tämän vuoksi vesihuoltolain mukaista vesihuollon määritelmää olisi tarpeen muuttaa B-vaihtoehdon toteuttamiseksi siten, että vesihuollolla tarkoitettaisiin ”vedenhankintaa... sekä viemäröintiä eli jäteveden *poisjohtamista ja käsittelyä samoin kuin hulevesien ja perustusten kuivatusvesien poisjohtamista ja käsittelyä alueilla, joilla hulevedet ja jätevedet johdetaan erityisesti tätä tarkoitusta varten rakennetussa viemärissä (sekaviemäri)*”. B-vaihtoehdon myötä vesihuoltolakiin olisi tarpeen ottaa myös tarvittavat säännökset muun muassa sekavesiviemäriverkoston alueen määrittämisestä vesihuoltolain toiminta-alueella.

Sekaviemäri on nimenomaisesti tarkoitettu jäteveden ja huleveden johtamiseen. Sekaviemäröidyillä alueella sekä alueen kuivatus että jätevesien viemäröinti on järjestetty sekaviemäreillä. Sekaviemäröityjä alueita on lähinnä vanhojen kaupunkien keskustoissa. Näillä alueilla hulevesien johtaminen tulevaisuudessakin perustuu merkittävältä osin putkitettuihin viemäriin, kun tilaa vesien imeytykseen tai muuhun paikalliseen käsittelyyn ei useinkaan ole käytettävissä. Sekaviemäreiden osuus viemäriverkoista lienee viiden prosentin luokkaa. Uusia sekaviemäröityjä alueita ei rakenneta ja olemassa olevia pyritään peruskorjauksen myötä muuttamaan erillisviemäröidyiksi.

Kunta vastaisi niistä kustannuksista, jotka aiheutuvat sekaviemäröidyn alueen muuttamisesta erillisviemäröidyksi. Sen jälkeen kun sekaviemäröity alue on muutettu siten, että jätevedet ja hulevedet erotetaan erillisiin järjestelmiin, sovellettaisiin alueen hulevesien hallintaan tämän lain säännöksiä ja jätevesiviemäröintiin vesihuoltolakia.

7.1.4 Hulevesien hallintaa koskevat määräykset

Ehdotus uuden 90d §:n säätämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin

	<p><i>90d § Hulevesien hallintaa koskevat määräykset</i></p> <p><i>Kunta voi antaa koko kuntaa tai kunnan osaa koskevia tarkempia määräyksiä hulevesien hallinnasta kiinteistöillä. Määräysten laatimisessa noudatetaan soveltuvin osin, mitä 15 §:ssä on säädetty rakennusjärjestyksestä. Määräykset voivat koskea hulevesien viivästyttämistä ja virtaamaa, maahan imeyttämistä, määrää, laatua ja käsittelyä kiinteistöllä sekä kiinteistön liittymistä kunnan hulevesijärjestelmään. Määräykset voivat koskea lisäksi hulevesien johtamista puuroon, vesistöön tai mereen sekä rajoituksia hulevesien johtamisesta yleiselle alueelle.</i></p> <p><i>Jos kiinteistön hulevedet on johdettava kunnan hulevesijärjestelmään, kiinteistön ja järjestelmän liittämiskohta tai muu vastaava rajakohta on määrättävä kiinteistön välittömään läheisyyteen.</i></p> <p><i>Rakennusvalvontaviranomainen voi antaa kiinteistön omistajalle tai haltijalle määräyksen hulevesistä aiheutuvan haitan poistamiseksi. Jos hulevesistä aiheutuvan haitan poistaminen vaatii usean kiinteistön yhteisiä järjestelyjä, kunnan rakennusvalvontaviranomainen voi yhden kiinteistön omistajan aloitteesta ja muita kiinteistön omistajia tai haltijoita kuultuaan määrätä kiinteistön tai kiinteistöjen hulevesien johtamisesta. Yhteisjärjestelyssä noudatetaan soveltuvin osin, mitä 164 §:ssä säädetään.</i></p> <p><i>Edellä 1 ja 3 momentissa tarkoitetut määräykset eivät saa olla kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomia.</i></p>
--	--

Perustelut

Kunnan harkinnassa olisi ratkaista, miten hulevesien hallinnasta huolehtiminen olisi tarkoituksenmukaisinta toteuttaa. Esimerkiksi alueen hydrologiasta, maastosta ja maankäytöstä riippuen hulevesijärjestelmä voisi koostua avo-ojastoista, putkiverkostosta ja hulevesien viivyttämiseen, pidättämiseen ja imeyttämiseen tarkoitetuista rakenteista sekä tulvareiteistä.

Ehdotetun 90 b §:n 1 momentin mukaan alueella, jossa kunta 90 c §:n 1 momentin nojalla vastaa hulevesien hallinnan järjestämisestä, kiinteistön omistaja tai haltija olisi velvollinen liittymään kunnan hulevesijärjestelmään tai toimimaan muulla kunnan hyväksymällä tavalla hulevesien hallitsemiseksi kiinteistöllä. Hulevesien hallintajärjestelmästä riippuen hulevedet voitaisiin määrätä johdettavaksi esimerkiksi putkiviemäriin taikka kunnan määräämään tiettyyn paikkaan maastossa.

Ehdotetun 1 momentin mukaan kunta voisi antaa hulevesien hallintaa kiinteistöllä koskevia tarkempia määräyksiä. Ne voisivat koskea koko kuntaa tai kunnan osaa. Määräysten laatimisessa noudatettaisiin soveltuvin osin, mitä lain 15 §:ssä säädetään rakennusjärjestyksestä. Säännös sisältää viittauksen lain 62 §:n kuulemista ja vuorovaikutusta koskevaan säännökseen sekä kaavaehdotuksen nähtäville asettamista koskevaan 65 §:n. Tavoitteena on varmistaa vuorovaikutteinen menettely sekä riittävä tiedottaminen määräysten laatimisessa.

Määräykset voisivat koskea hulevesien viivästyttämistä ja virtaamaa, maahan imeyttämistä, määrää, laatua ja käsittelyä kiinteistöllä sekä kiinteistön liitosta hulevesijärjestelmään. Määräykset voisivat koskea lisäksi hulevesien johtamista puroon, vesistöön tai mereen tai niillä voitaisiin rajoittaa hulevesien johtamista yleiselle alueelle.

Kunta voisi määräyksellä esimerkiksi edellyttää kiinteistön omistajalta tai haltijalta toimenpiteitä järjestelmään johdettavan vesimäärän rajoittamiseksi. Toimenpiteenä voisi olla esimerkiksi vesimäärien vähentäminen imeyttämällä tai määrien tasaaminen hulevesien virtaamista viivyttävillä rakenteilla. Huleveden sisältämän suuren kiintoainemäärän tai muun veden laatuun liittyvän syyn vuoksi järjestelmästä vastaava voisi edellyttää huleveden käsittelemistä kiinteistöllä ennen sen johtamista järjestelmään. Kuten edellä 90 a §:n perustelujen yhteydessä on todettu, säännös ei koskisi jätevetenä pidettävää hulevettä ja sen käsittelyä.

Ehdotettu 3 momentti oikeuttaisi rakennusvalvontaviranomaisen antamaan kiinteistön omistajalle tai haltijalle hulevesien hallintaa koskeva määräys hulevesistä aiheutuvan haitan poistamiseksi. Jos haitan poistaminen vaatisi usean kiinteistön yhteisiä järjestelyjä, rakennusvalvontaviranomainen voisi antaa tätä koskevan määräyksen noudattaen soveltuvien osien, mitä kiinteistöjen yhteisjärjestelystä on lain 164 §:ssä säädetty (mm. muiden kiinteistön omistajien tai haltijoiden kuuleminen).

Ehdotetun 1 ja 3 momentin mukaiset määräykset eivät saisi olla kiinteistön omistajalle tai haltijalle kohtuuttomia. Määräysten kohtuuttomuutta arvioitaessa otettaisiin huomioon mm. kiinteistön saama hyöty ja alueen muille kiinteistönomistajille ja haltijoille mahdollisesti asetettavat velvoitteet. Määräysten kohtuullisuusvaatimuksen vuoksi 2 momentissa säädettäisiin myös, että kiinteistön ja kunnan hulevesijärjestelmän välisen liittämisen tai muun rajakohdan olisi sijaittava kiinteistön välittömässä läheisyydessä.

Ehdotetun pykälän mukaisten määräysten yhteydessä voi olla tarpeen tehdä maankäyttö- ja rakennuslain 161 §:ssä, [vesilain uudistuksen yhteydessä ehdotetussa 161 a §:ssä] ja 164 §:ssä tarkoitettuja päätöksiä, jotta kiinteistö saa määrättyjen toimenpiteiden toteuttamiseksi tarpeelliset oikeudet. Edellä mainitut säännökset koskevat yhdyskuntateknisten laitteiden sijoittamista ja kiinteistöjen yhteisjärjestelyä asemakaava-alueella.

Ehdotetun pykälän mukaisten määräysten lisäksi kunnalla on käytössään myös muita keinoja ohjata hulevesien hallintaa alueellaan. Kaavoitettavilla alueilla hulevesien hallintaa koskevia määräyksiä voidaan antaa kaavassa. Kunta voi antaa hulevesiä koskevia määräyksiä myös rakennusjärjestyksessä, jonka määräykset voivat olla kunnan eri osissa erilaisia.

7.1.5 Hulevesisuunnitelma

Ehdotus uuden 90e §:n säätämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin

	<p><i>90e § Hulevesisuunnitelma</i></p> <p><i>Hulevesijärjestelmä rakennetaan kunnan hyväksymään suunnitelma (hulevesisuunnitelma) mukaan. Hulevesisuunnitelman laatimisessa noudatetaan soveltuvien osien, mitä 85 §:ssä säädetään katusuunnitelmasta.</i></p> <p><i>Hulevesisuunnitelmasta voidaan säätää tarkemmin valtioneuvoston asetuksella.</i></p>
--	--

Perustelut

Pykälässä säädettäisiin hulevesisuunnitelmasta, jolla tarkoitettaisiin kunnan päätöstä hulevesijärjestelmän toteuttamiseksi. Ehdotetun 90 c §:n mukaan kunta vastaisi hulevesien hallinnan asian-

mukaisesta järjestämisestä asemakaava-alueella ja voisi ottaa hulevesien hallinnan järjestämisen vastuulleen myös muulla alueella.

Hulevesien hallinnan järjestäminen liittyy usein katujen ja muiden yleisten alueiden suunnitteluun. Ehdotetun 1 momentin mukaan hulevesisuunnitelmaa koskien olisi soveltuvin osin voimassa, mitä lain 85 §:ssä säädetään katusuunnitelmasta. Suunnitelman laatimisessa tulisi siten mm. varmistaa riittävä vuorovaikutus ja osallisten vaikutusmahdollisuudet. Lisäksi suunnitelman lähtökohtina tulisi olla vesistöjen valuma-alueet ja paikalliset maasto-olosuhteet ja vesitaloudellisen kokonaisuuden huomioon ottaminen. Siten suunnitelma tulisi laatia riittävän laajalle alueelle ja mahdollisuuksien mukaan koko vesistöalueen tai sen osan tasolla. Suunnitelmassa esitettäisiin hulevesijärjestelmään kuuluvat rakenteet, kuten ojat, kosteikot, imeytysalueet, tulvareitit, putket ja pumppaamot, sekä niiden sijoittuminen.

Säännöksen 2 momenttiin sisältyisi valtuus antaa tarkempia määräyksiä hulevesisuunnitelman sisällöstä valtioneuvoston asetuksella.

7.1.6 Hulevesijärjestelmän toteuttamisvelvollisuus

Ehdotus uuden 90f §:n säätämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin

	<p><i>90f § Hulevesijärjestelmän toteuttamisvelvollisuus</i></p> <p><i>Kunnan velvollisuus hulevesijärjestelmän toteuttamiseen alkaa, kun asemakaavan mukainen maankäyttö sitä edellyttää tai hulevedet aiheuttavat laaja-alaista ja pysyvää haittaa kiinteistöjen käytölle eikä hulevesijärjestelmän rakentamisesta aiheutuvia kustannuksia ole pidettävä kohtuuttomina hulevesistä aiheutuvaan haittaan verrattuna.</i></p> <p><i>Jos hulevesien johtaminen yhdessä jäteveden kanssa voi aiheuttaa haittaa jätevesien johtamiselle tai käsittelylle, kunnan tulee osaltaan luoda edellytyksiä hulevesien johtamiseksi ja käsittelemiseksi erillään.</i></p>
--	---

Perustelut

Ehdotetussa pykälässä säädettäisiin kunnan velvollisuudesta toteuttaa hulevesijärjestelmään kuuluvia rakenteita. Maankäyttö- ja rakennuslaissa on säädetty vastaavalla tavalla kadunpitovelvollisuuden alkamisesta (MRL 86 § 1 mom) ja velvollisuudesta ryhtyä muiden yleisten alueiden toteuttamiseen (MRL 90 § 1 mom).

Ehdotetun pykälän 1 momentin mukaan kunnan velvollisuus toteuttaa hulevesijärjestelmä tietyille alueelle syntyisi, kun lainvoimaisen asemakaavan mukainen maankäyttö sitä edellyttää tai kun hulevedet aiheuttavat laaja-alaista ja pysyvää haittaa kiinteistöjen käytölle. Edellä mainittujen vaihtoehtoisten edellytysten lisäksi velvollisuuden syntymisen edellytyksenä olisi, että rakentamisesta aiheutuvat kustannukset ovat kohtuullisessa suhteessa hulevesistä aiheutuvaan haittaan verrattuna.

Ehdotetun pykälän 2 momentissa kunnalle säädettäisiin velvollisuus luoda osaltaan edellytyksiä hulevesien johtamiseen ja käsittelyyn erillään jätevesistä, jos hulevesien johtaminen yhdessä jäteveden kanssa voi aiheuttaa haittaa jätevesien johtamiselle ja käsittelylle. Jäteveden kanssa johtamisella tarkoitetaan säännöksessä hulevesien johtamista paitsi jätevesiviemäriin myös niin sanottuun sekaviemäriin, joka on nimenomaisesti rakennettu jätevesien ja hulevesien johtamiseen yhdessä.

Kunta voi luoda edellytyksiä hulevesien johtamiseen erillään jätevesistä esimerkiksi osallistamalla hulevesien erottelun suunnitteluun ja erillisten hulevesiviemäreiden toteuttamisella. Lisäksi kunta voi luoda edellytyksiä antamalla kiinteistölle 90 d §:n mukaisia määräyksiä, joissa veloitetaan kiinteistö lopettamaan hulevesien johtaminen jätevesiviemäriin ja käsittelemään hulevedet jatkossa kiinteistökohtaisesti imeyttämällä tai muulla alueella soveltuvaksi katsotulla tavalla. Kunta voi 90 d §:n mukaisesti antaa myös määräyksiä hulevesien johtamisesta kunnan hulevesijärjestelmään. Kunnan velvollisuus luoda osaltaan edellytyksiä hulevesien johtamiseen ja käsittelyyn erillään jätevesistä täydentäisi kiinteistönomistajalle säädettyä velvollisuutta erotella hulevedet jätevesistä.

Hulevesien johtaminen yhdessä jäteveden kanssa voi aiheuttaa haittaa jätevesien johtamiselle ja käsittelylle esimerkiksi silloin, kun olosuhteet muuttuvat niin, että päällystetyn maanpinnan osuus lisääntyy, entistä suurempi osuus sadannasta jää imeytymättä ja hulevesien määrä kasvaa. Hulevesistä voi aiheutua mm. ylivuotoja pumppaamoilla viemärikapasiteetin ylittyessä tai häiriöitä ja ohituksia jätevedenpuhdistamolla. Lisäksi viemäreiden tulvinta voi johtaa viemäriverien tulvimiseen kiinteistöillä. Jätevedenpuhdistamoiden ympäristöluvista on vesihuoltolaitoksille määrätty velvoitteita vähentää sade-, vuoto- ja kuivatusvesien määrää verkostossa. Edellä mainituista syistä sekaviemärintiä on syytä muuttaa erillisiksi jätevesiviemäreiksi ja johtaa hulevedet muualle.

7.1.7 Hulevesien hallinnan järjestämisestä perittävät maksut

Ehdotus uuden 90g §:n säätämiseksi maankäyttö- ja rakennuslakiin

	<p><i>90g § Hulevesien hallinnan järjestämisestä perittävät maksut</i></p> <p><i>Hulevesien hallinnasta aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi kunta voi periä kiinteistön omistajalta tai haltijalta maksun liittymisestä hulevesijärjestelmään sekä vuosittaisen maksun hulevesijärjestelmän vaikutusalueella olevien kiinteistöjen omistajilta tai haltijoilta.</i></p> <p><i>Edellä 1 momentissa tarkoitetut maksut voivat olla kunnan eri alueilla erisuuruisia, jos se on tarpeen kustannusten oikean kohdentamisen tai aiheuttamisperiaatteen toteuttamisen vuoksi taikka muusta vastaavasta syystä.</i></p> <p><i>Kunta hyväksyy maksujen määräämisen perusteet sisältävän taksan.</i></p> <p><i>Pykälän 1 momentin nojalla määrättyt maksut voidaan periä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen täytäntöönpanosta annetussa laissa (706/2007) säädetään.</i></p>
--	--

Perustelut

Kunta voisi kustantaa hulevesien poisjohtamisen ja käsittelyn samalla tavoin kuin kunnan muut yleishyödylliset palvelut. Ehdotuksen mukaan kunnalla olisi kuitenkin oikeus periä hulevesien hallinnasta aiheutuneiden kustannusten kattamiseksi hulevesijärjestelmän vaikutusalueella olevilta kiinteistöiltä vastaavanlaisia maksuja kuin vesihuoltolain 18 ja 19 §:ssä säädetään vesihuollosta perittävistä maksuista. Oikeus maksujen perimiseen olisi muodollisesti kunnalla myös siinä tapauksessa, että hulevesistä huolehtiminen olisi sopimuksella siirretty vesihuoltolaitoksen tehtäväksi ja tästä aiheutuvat maksut laskutettaisiin vesihuollosta perittävien maksujen yhteydessä.

Hulevesien johtamisesta ja käsittelystä voitaisiin periä maksu järjestelmään liittymisestä sekä vuosittainen perusmaksu kuten vesihuoltopalveluistakin. Maksujen olisi oltava kohtuulliset asianmukaisen hulevesien hallinnan toteuttamiseksi sekä tasapuoliset eri käyttäjien kannalta. Tämän lisäksi kunta voisi ehdotetun pykälän 2 momentin mukaan ottaa maksujen suuruudessa huomioon aiheuttamisperiaatteen esimerkiksi niin, että maksu määräytyisi hulevesijärjestelmään liitetyn kiinteistön pinta-alan mukaan. Maksu voitaisiin määrätä myös kiinteistön käyttötarkoituksen perusteella ja eri tavoin esimerkiksi asuin- ja teollisuuskiinteistöille, viheralueille ja liikennealueille. Maksun määräytymisen perusteena voisivat olla myös kiinteistön ominaisuudet, kuten maa-alueen pintamateriaali silloin, kun tällä olisi vaikutusta kiinteistöllä muodostuvan huleveden määrään tai laatuun. Edellä sanottujen kriteerien määrittely ja niiden noudattamisen valvonta on kuitenkin useissa tapauksissa vaikeaa, mikä voisi tehdä järjestelmästä tarpeettoman monimutkaisen ja kalliin suhteessa maksujen suuruuteen. Tämän vuoksi aiheuttamisperiaatteen mukaiset maksu-perusteet olisi hulevesien hallinnassa tarkoituksenmukaista säätää kaikilta osin harkinnanvaraisiksi.

Kuten edellä on todettu, keskitetysti järjestetty hulevesien hallinta hyödyttää yleensä myös sellaisia kiinteistöjä, joita ei ole fyysisesti liitetty järjestelmään. Tämän vuoksi kiinteistön omistaja tai haltija tulisi voida määrätä osallistumaan hulevesien hallinnan kustannuksiin myös silloin, kun kiinteistön hulevesiä ei johdettaisi kunnan hulevesijärjestelmään. Kunnan valitsemasta hulevesien hallinnan rahoitustavasta riippuen kiinteistöltä voitaisiin esimerkiksi perusmaksuna periä tietty osuus hulevesien hallinnan kustannuksista.

Edellä 90 c §:ää koskevassa vaihtoehdossa B hulevesien johtamiseen ns. sekaviemäröidyillä alueilla sovellettaisiin edelleen vesihuoltolakia. Näin ollen myös hulevesiviemäröinnistä aiheutuvien kustannusten kattamiseksi perittäisiin maksuihin sovellettaisiin vesihuoltolakia.

7.1.8 Muut säännökset maankäyttö- ja rakennuslaissa

Edellä ehdotettujen hulevesien hallintaa koskevien säännösten sisällyttäminen maankäyttö- ja rakennuslakiin edellyttää myös tarkistuksia ja muutoksia joihinkin säännöksiin, jotka koskevat mm. kiinteistöllä suoritettavia toimenpiteitä, pakkokeinoja ja muutoksenhakua. Säännösten sisällyttäminen edellyttäisi muutoksia seuraaviin maankäyttö- ja rakennuslain säännöksiin: 183 § (tarkastusoikeus), 204a § (kaavoituksesta ja tonttijaosta aiheutuvien töiden suorittaminen), 182 § (uhkasakko ja teettämishakko), 180 § (rakennustyön keskeyttäminen), 179 § (määräys kadunpitovelvollisuuden toteuttamiseksi) ja 190 § (muutoksenhaku muusta viranomaisen päätöksestä).

7.2 Ehdotus hulevesien hallintaa koskevien lakimuutosten voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiksi

Maankäyttö- ja rakennuslakiin ja vesihuoltolakiin tehtävät hulevesien hallinnan vastuita koskevat muutokset muodostavat kokonaisuuden. Työryhmän ehdotuksessa lakimuutosten voimaantulo- ja siirtymäsäännökset on selvyuden vuoksi koottu yhteen erilliseksi voimaantulo- ja siirtymäsäännöksiksi.

Kun voimaantulo- ja rakennuslakiin viitattaisiin maankäyttö- ja rakennuslain uusiin säännöksiin, hulevesien käsitteeseen sisältyisi uuden määritelmän mukaisesti myös perustusten kuivatusvesi. Viitattaessa vesihuoltolain kumottuihin säännöksiin (esimerkiksi voimaantulo- ja rakennuslain 3 §) tästä voi olla tarpeen erikseen säätää.

Lainmuutoksen jälkeen kiinteistöillä ei olisi enää vesihuoltolain mukaista velvollisuutta liittyä vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriin. Tämä liittymisvelvollisuus korvattaisiin maankäyttö- ja rakennuslain 90 b §:n 1 momentin säännöksellä, jonka mukaan kiinteistö olisi liitettävä kunnan hulevesijärjestelmään alueilla, missä kunta vastaisi hulevesien hallinnan järjestämisestä.

1 § Säännösten ja lain voimaantulo

Vesihuoltolain muuttamisesta annetun lain (/) [x] – [xx] § [= hulevesien hallintaa koskevat ehdotuksen mukaan kumottavat pykälät ja/tai pykälien tietyt momentit] sekä laki maankäyttö- ja rakennuslain muuttamisesta (/) tulevat voimaan päivänä kuuta 20 [= 2 vuoden kuluttua lakien hyväksymisestä].

2 § Tietojen luovuttaminen

Vesihuoltolaitoksen on viimeistään päivänä kuuta 20 [= 1 vuosi ennen 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten ja lain voimaantuloa] luovutettava kunnalle käytössään olevat tiedot toiminta-alueella sijaitsevista kiinteistöistä, jotka on liitetty vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriin tai joiden hulevedet johdetaan laitoksen jätevesiviemäriin. Laitos voi periä kunnalta tietojen käsittelemisestä aiheutuvat kohtuulliset kustannukset.

3 § Vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välinen sopimus

Edellä 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten ja lain voimaan tullessa voimassa olevaan vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan väliseen sopimukseen sisältyvät sopimusehdot, jotka koskevat kiinteistön liittämistä vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriin taikka hulevesien johtamiseen liittyvien palvelujen toimittamista ja käyttämistä, raukeavat 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten ja lain voimaan tullessa.

Jos kiinteistön hulevedet johdetaan vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välisen sopimuksen mukaisesti vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin, hulevesien johtamiseen sovelletaan kuitenkin 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten ja lain voimaantulon jälkeen jätevesien johtamista koskevia vesihuoltolain (119/2001) säännöksiä sekä vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan väliseen sopimukseen sisältyviä jätevesien johtamista koskevia sopimusehtoja.

4 § Omaisuuden siirrosta sopiminen

Kunnan ja vesihuoltolaitoksen on pyrittävä sopimaan vesihuoltolaitokselle kuuluvien hulevesien johtamista [ja käsittelyä] varten tarpeellisten rakenteiden ja laitteiden siirtämisestä kunnan omistukseen tai hallintaan.

	<p><i>5 § Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen koskeva päätös</i></p> <p><i>Vesihuoltolain 8 §:n mukainen toiminta-alueen hyväksymistä koskeva kunnan päätös kumoutuu hulevesien johtamista koskevilta osin, kun 1 §:ssä tarkoitetut säännökset ja laki tulevat voimaan.</i></p> <p><i>6 § Vireillä olevat asiat</i></p> <p><i>Hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten ja lain voimaan tullessa vireillä olevissa asioissa noudatetaan säännösten ja lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.</i></p> <p><i>7 § Voimaantulo</i></p> <p><i>Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 [= samanaikaisesti kuin vesihuoltolain muutokset ja siis noin 2 vuotta ennen 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten ja lain voimaantuloa].</i></p>
--	---

Perustelut

1 § Lakien voimaantulo

Siirtymävaiheessa vesihuoltolaitoksille ja kunnille olisi varattava riittävästi aikaa tehdä hulevesien hallinnan uusien vastuiden vaatimat järjestelyt. Kunnan tulisi hankkia hulevesien johtamista varten tarpeelliset vesihuoltolaitokselle kuuluvat laitteistot omistukseensa tai muulla tavoin hallintaansa taikka käyttöönsä. Aikaa tulisi varata myös jäljempänä säädettävien tietojen siirtämiseksi laitoksilta kunnille. Lisäksi vesihuoltolaitokset tarvitsisivat aikaa hulevesien johtamista mahdollisesti koskevien maksuperusteiden uusimiseen sekä tiedottaakseen vastuiden muuttumisesta asiakkailleen. Tämän vuoksi vesihuoltolain ja maankäyttö- ja rakennuslain uudet säännökset säädettäisiin tulemaan voimaan kahden vuoden kuluttua siitä, kun eduskunta on ne hyväksynyt.

Maankäyttö- ja rakennuslakiin ehdotetun uuden 90 b §:n 3 momentin mukaan kiinteistöjen hulevesiä ei saisi johtaa vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin, ellei kunta antaisi siihen suostumustaan vesihuoltolaitosta kuultuaan. Tällainen suostumus voitaisiin antaa lähinnä niiden kiinteistöjen osalta, joiden hulevedet lain voimaan tullessa johdetaan vesihuoltolaitoksen jätevesiviemäriin. Myöhemmin, kun hulevesien erillisviiemäröinnin vaatimat toimenpiteet olisi toteutettu myös näiden kiinteistöjen sijaintialueella, kunnan tulisi muuttaa määräystään ja palauttaa laissa säädetty velvollisuus johtaa kiinteistön hulevedet jätevesistä erillään.

2 § Tietojen luovuttaminen

Kunnalla olisi oltava tiedot siitä, miten hulevesien johtaminen on lainmuutosten voimaan tullessa järjestetty vesihuoltolaitoksen toiminta-alueella sijaitsevilla kiinteistöillä. Vesihuoltolaitoksen tulisi pykälän mukaisessa määräajassa luovuttaa tätä koskevat käytössään olevat tiedot kunnalle. Tiedot koskisivat lähinnä kiinteistöjen liittämiskohtia laitoksen hulevesiviemäriin, padotuskorkeuksia sekä sitä, minkä kiinteistöjen hulevedet johdetaan laitoksen jätevesiviemäriin.

Kaikkien kiinteistöjen liittämiskohtia vesihuoltolaitoksen hulevesiviemäriin ei välttämättä ole dokumentoitu. Laitoksella ei kuitenkaan olisi velvollisuutta selvittää liittämiskohtia tarkemmin, vaan säännös koskisi ainoastaan niiden tietojen luovuttamista, jotka laitoksella itsellään on käytössä.

Laitokselle voisi aiheutua kustannuksia tietojen käsittelemisestä luovutusta varten. Laitos voisi periä kohtuullisiksi katsottavat kustannukset kunnalta.

3 § Vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välinen sopimus

Kun voimaanpanolain 1 §:ssä tarkoitetut säännökset tulisivat voimaan, aikaisempaan vesihuoltolakiin perustuvat hulevesien johtamista koskevat vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan oikeudet ja velvollisuudet kumoutuisivat. Tämän vuoksi voimaanpanolaissa tulisi säätää, että samalla raukeaisivat myös ne laitoksen ja asiakkaan väliseen sopimukseen sisältyvät sopimusmääräykset, jotka koskevat hulevesien johtamista.

Yksityisoikeudellisten sopimusten määrittäminen raukeamaan lain säännöksellä on poikkeuksellista. Säännöstä olisi arvioitava perusoikeuksien, erityisesti sopimusvapauden ja omaisuuden suojan kannalta. Arvioinnissa tulisi ottaa huomioon, että säännöksellä puututtaisiin sopimukseen, jonka tekemiseen osapuolet on lailla velvoitettu ja jonka sisällöstä laissa myös pääosin säädetään. Näitä ovat laitoksen velvollisuus tarjota hulevesipalveluita ja oikeus vaatia liittymistä sekä kiinteistön omistajan ja haltijan oikeus ja velvollisuus liittyä hulevesiviemäriin. Kyse on siten sopimuksesta, jossa lähinnä määrätään tarkemmin sopijapuolten laissa säädetyistä velvollisuuksista ja oikeuksista. Lisäksi tulisi ottaa huomioon, että sopimusehtojen raukeamisen jälkeen kiinteistöjen omistajille tai haltijoille turvattaisiin vastaavat oikeudet hulevesien johtamiseen muulla tavalla siten, että myös heidän velvollisuutensa säilyisivät olennaisesti muuttumattomina.

Kunnan virasto-organisaation osana tai kunnallisena liikelaitoksina toimivat vesihuoltolaitokset eivät nauti perusoikeuksien suojaa. Perustuslakivaliokunnan kannanoton mukaan perusoikeuksien suoja koskee sen sijaan osakeyhtiöitä ja muita vastaavia oikeushenkilöitä niiden omistajina tai osakkaina olevien luonnollisten henkilöiden oikeuksien kautta. Ehdotuksen jatkovalmistelussa tulee arvioida sitä, millaista taloudellista vahinkoa sopimusehtojen raukeamisesta voisi aiheutua erilaisissa yhteisömuodoissa toimiville vesihuoltolaitoksille, ja tulisiko tällainen vahinko korvata ja millaisin perustein. Kysymys liittyy osittain myös voimaanpanolain 4 §:ään ja siihen, millaiseen ratkaisuun kunta ja laitos päätyisivät sopiessaan hulevesien johtamiseen käytettävän omaisuuden mahdollisesta luovuttamisesta.

Hulevesien johtamista koskevan sopimussuhteen tulisi jatkua vesihuoltolaitoksen ja asiakkaan välillä silloin, kun kiinteistön hulevedet johdettaisiin edelleen laitoksen jätevesiviemäriin. Erillisistä hulevesien johtamista koskevista määräyksistä tulisi kuitenkin järjestelmän selvyuden vuoksi luopua. Tämän vuoksi pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että lakien voimaantulon jälkeen hulevesien johtamiseen näissä tapauksissa sovellettaisiin mitä vesihuoltolaissa säädetään jätevesien johtamisesta, sekä jätevesien johtamista koskevia sopimusehtoja. Kunta voisi kuitenkin jo tässä vaiheessa määrätä, että kiinteistön hulevesien hallinta olisi järjestettävä muulla tavoin kuin johtamalla ne jätevesiviemäriin. Tällainen määräys edellyttäisi, että järjestelyt hulevesien erillään johtamiseksi olisi edellä 1 §:n perusteluissa todetuin tavoin ehditty toteuttaa.

Vesihuoltolaitoksen oikeus esimerkiksi irtisanoa jätevesien johtamista koskeva sopimus säilyisi entisellään siitä huolimatta, että kiinteistön hulevesien johtaminen laitoksen jätevesiviemäriin perustuisi kunnan suostumukseen.

Siirtymäsäännös olisi samansisältöinen myös ehdotetussa maankäyttö- ja rakennuslain 90 c §:n B-vaihtoehdossa. Se, mitä siirtymäsäännöksen 2 momentissa säädettäisiin hulevesien johtamisesta jätevesiviemäriin, ei kuitenkaan koskisi sekaviemäriä, koska tällaista viemäriä ei B-vaihtoehtoon sisältyvän määrittelyn mukaisesti pidettäisi jätevesiviemärinä.

4 § Omaisuuden siirrosta sopiminen

Vesihuoltolaitoksilla on huomattava määrä hulevesien johtamista varten hankittua ja ylläpidettyä omaisuutta, joka lainsäädännön muuttumisen vuoksi kävisi laitoksille tarpeettomaksi. Omaisuuden siirtäminen kunnan omistukseen tai hallintaan olisi yleensä välttämätöntä ja myös sekä kunnan että laitoksen edun mukaista. Erimielisyyttä voisi aiheutua lähinnä omaisuuden myyntihinnasta tai omaisuuden käytöstä perittävästä korvauksesta. Joissakin tapauksissa myös hulevesirakenteiden kunto voisi olla sellainen, että kunta ei pitäisi niiden hankkimista vesihuoltolaitokselta tarkoituksemukaisena. Teoreettisia lienevät sellaiset tilanteet, joissa laitos haluaisi säilyttää hulevesiverkoston itsellään.

Pykälän mukaan kunnan ja laitoksen olisi pyrittävä sopimaan vesihuoltolaitokselle kuuluvien hulevesien johtamista ja mahdollista käsittelyä varten tarpeellisten rakenteiden ja laitteiden siirtämisestä kunnan omistukseen tai hallintaan. Kuten tämäläisyyppiset säännökset yleensä, pykälä ku-

vaisi lainsäätäjän ensisijaisena pitämää toimintatapaa, jonka laiminlyöntiin ei sellaisenaan voitaisi puuttua. Säännöksen toimivuus voisikin edellyttää, että sopimusratkaisun epäonnistuessa osapuolten tulisi menetellä tietyllä laissa säädetyllä tavalla. Ehdotukseen ei kuitenkaan tässä vaiheessa sisälly esitystä tällaisesta laissa säädettävästä menettelystä.

5 § Vesihuoltolaitoksen toiminta-alueen koskeva päätös

Koska vastuu hulevesien johtamisesta ja käsittelystä siirrettäisiin pois vesihuoltolaitokselta, hulevesiin liittyvät osat laitoksen toiminta-alueen koskevasta päätöksestä tulisi poistaa. Toiminta-aluepäätös kumoutuisi näiltä osin ilman eri päätöstä suoraan lain nojalla, kun voimaantulon 1 §:ssä tarkoitetut säännökset tulisivat voimaan.

6 § Vireillä olevat asiat

Asioissa, jotka olisivat vireillä hallintoviranomaisessa tai tuomioistuimessa lakimuutosten tullessa voimaan, noudatettaisiin aikaisemman lain säännöksiä. Asian katsottaisiin olevan tuomioistuimessa vireillä myös silloin, kun päätöksen tai tuomion valitusajankohdan olisi alkanut ennen lakien voimaantuloa ja päättyisi vasta voimaantulon ajankohdan jälkeen.

7 § Voimaantulo

Voimaantulolaki tulisi voimaan mahdollisimman pian sen antamisen jälkeen ja siis noin kaksi vuotta ennen 1 §:ssä tarkoitettujen säännösten voimaantuloa.

MMM:n vuonna 2009 julkaisemat työryhmämuistiot

- 2009:1 Lannoitevalmistesektorin tulevaisuuskatsaus vuosille 2009 – 2013
ISBN 978-952-453-455-0 (Painettu)
ISBN 978-952-453-456-7 (Verkkojulkaisu)
- 2009:2 Korkeustieto-yhteistyöryhmän loppuraportti
ISBN 978-952-453-461-1 (Painettu)
ISBN 978-952-453-462-8 (Verkkojulkaisu)
- 2009:3 Pienten ja keskisuurten yritysten kokemia elintarvikelainsäädännön ja -valvonnan ongelmia selvittävän hanketyöryhmän raportti
ISBN 978-952-453-465-9 (Painettu)
ISBN 978-952-453-466-6 (Verkkojulkaisu)
- 2009:4 Maa- ja porotalouden luopumistukijärjestelmän jatkamistyöryhmän muistio
ISBN 978-952-453-471-0 (Painettu)
ISBN 978-952-453-472-7 (Verkkojulkaisu)
- 2009:5 Tulvariskityöryhmän raportti
ISBN 978-952-453-475-8 (Painettu)
ISBN 978-952-453-476-5 (Verkkojulkaisu)
- 2009:6 Maa- ja metsätalousministeriön geeniteknikkastrategia ja toimenpideohjelman vuosille 2009-2013
ISBN 978-952-453-479-6 (Painettu)
ISBN 978-952-453-480-2 (Verkkojulkaisu)
- 2009:7 Metsäkeskusten metsätietotyöryhmä
ISBN 978-952-453-491-8 (Painettu)
ISBN 978-952-453-492-5 (Verkkojulkaisu)
- 2009:8 Kohti happamien sulfaattimaiden hallintaa. Ehdotus happamien sulfaattimaiden aiheuttamien haittojen vähentämisen suuntaviivoiksi
ISBN 978-952-453-493-2 (Painettu)
ISBN 978-952-453-494-9 (Verkkojulkaisu)
- 2009:8a På väg mot kontroll av de sura sulfatjordarna. Förslag till riktlinjer för minskning av de olägenheter som sura sulfatjordar orsakar
ISBN 978-952-453-495-6 (Painettu)
ISBN 978-952-453-496-3 (Verkkojulkaisu)
- 2009:9 Maatilojen energiaohjelman toimeenpanoa valmisteleavan työryhmän loppuraportti
ISBN 978-952-453-497-0 (Painettu)
ISBN 978-952-453-498-7 (Verkkojulkaisu)

- 2009:10 Salmonellapientyöryhmän muistio
ISBN 978-952-453-507-6 (Painettu)
ISBN 978-952-453-508-3 (Verkkojulkaisu)
- 2009:11 Kalastuslain kokonaisuudistus
Valvontajaoston väliraportti
ISBN 978-952-453-518-2 (Painettu)
ISBN 978-952-453-519-9 (Verkkojulkaisu)
- 2009:12 Maaseudun yritys- ja hankerahoituksen hallinnollisen taakan vähentäminen - työryhmän selvitys
ISBN 978-952-453-524-3 (Painettu)
ISBN 978-952-453-525-0 (Verkkojulkaisu)
- 2009:13 Vesihuoltolain tarkistamistyöryhmän väliraportti
ISBN 978-952-453-528-1 (Painettu)
ISBN 978-952-453-529-8 (Verkkojulkaisu)

ISBN 978-952-453-528-1 (Painettu)
ISSN 0781-6723 (Painettu)
ISBN 978-952-453-529-8 (Verkojulkaisu)
ISSN 1797-4011 (Verkojulkaisu)